

“ዘየባትኸ መኸተና ፡ አንጉዕ ልኡላዊ ህላዌና”

ህዝባዊ መኸተ፡ ግራንድራፒድስ፡ ሚሺጋን

ጊዴዎን አባይ አስመርም

15 ታሕሳስ 2013

ሰሌዳ ትሕዝቶ

መጻተዊ፡	2
70 ዓመታት ዘላደየና ተጻብኦ	4
በኸራ እገዳ.....	4
ደገሲ ኢትዮጵያ፡ ጉዳይ ዶብ፡ ጉዳይ ዓቃብ ሰላም	7
አሰር ሽርሕታት እገዳን እቲ ንዕኡ ዘሰዓበ ክስታትን	8
አሜሪካ እምበር ሕቡራት መንግስታት ዝብሃል የለን!	8
አሜሪካ ዝቐለሰቶ እገዳ፡.....	9
አውሮጳውያን አንጻር እገዳ ነይሮም	10
ሕብረት አፍሪቃን ኢጋድን.....	11
አሰር መቐጸዕቲ እገዳ.....	12
ዲፕሎማሲያዊ መልእክታት አሜሪካ ንምንጻፍ ሓገዝ ኤርትራውያን ዝምልከት	15
ዓመታዊ ጥቕራን ተጻናታዊ ጉጅለ	18
ኑዛዜ ተጻናታዊ ጉጅለን ዝበጽሖ ተቻውሞን.....	18
ተጻናታዊ ጉጅለ ንምንታይ'ዩ ዝጠቅር፤	18
መንእሰያት መን የውጽኦም አሎ፤	22
ንምንታይ እዚ ኹሉ ተጻብኦ	24
ስነ አእምሮአዊ ወራር	26
ባህልን ራእይና ህዝቢ ኤርትራ ምቁንጻብ.....	27
ኤርትራዊ መንነት.....	29
መልክዕ መኸተና እንታይ ክመስል አለዎ	31
መወከሲ	34

መዘኻኸሪ፡ ብዘይ ቃልዓለም ፡ አብ ቃልስን ተሞኩሮን ህዝቢ ኤርትራ፣ አብ ርእሰቲ ብተሞኩሮኹምን ብንጡፍ ምውሳኽኹምን ዘጥረኸምዎ ሪቕ ታሪኽ፣ ክምልኦ ዝኸእል አሎኒ ዝብል ቅንጣብውን ትኽን ሕልና የብለይን። ነዚ ሎሚ ዝዛረበሉ፡ አርእስቲውን ካባይ ንላዕሊ አድቂቕኩምን አጽፊፍኩምን እተፈልጥዎ ፡ ናይ ታሪኽ ተንተንቲ ጥራይ ዘይኮነስ ፡ ሰራሕቲ ታሪኽን መስተንክርን፡ አብዚ አብ መንጎና ስለ ዘለኹም፡ ስክፍታይ ብዙሕ ፡ ፍርሐይ ከኣ ዓቢ ኢዩ። ስለዚ ንእተዕዘብዎ ጌጋታት ናይ ዕሸነትምበር ናይ ድፍረት ጌርኩም ክይትኸዕቡኒ ብትሕትና እሓትት።

መጽሐፍ፡

እዛ ክንዛተየላ ቀረበያ ዘለኹ ትሕዝቶ፡ “ዘየባትኹ መኸተና ፡ አንጉዕ ልኡላዊ ህላዌና” እትብል እያ። ንምንታይ “አንጉዕ”፤ እትብል ቃል ከም ዝመርጽኩ ቁሩብ ወሰ ከብል። ኣብ ዘይፈልጦ ሕክምናዊ ትንተና ኣትየ ክህወትት ስለ ዘይደለ በታ ኩልና እንፈልግ አንጉዕ ክጅምር። ዓጽሚ ጤለ-በጊዕ ፡ ስጋኡ ጊሂጽና ምስ ወዳእና ፡ እምኒ ሒዝና ፡ ዓጽሚ ቀጥቂጥና ፡ አንጉዕ ክንመጸ ንጐዪ ከም ዝነበርና ዝርስዕ ዘሎና ኣይመስለንን። ን35 ዓመት ደኣ ስጋ ኣይጥዓምኩን እምበር ፡ አንጉዕ ምቁር ምንባሩ እዝክር። ብተወሳኺ ዓጽሚ ከብቲ፡ ቀጥቂጥና አንጉዕ ተዘይመጽናሉ፡ መንጨቲ ምራንን መጽዓንን ከይቁርብዑ መሰብሒ ንጥቀመሉ አንጉዕዮ። ብሸኖኽ ስነ-ህይወት፡ ጌጋ ይኸልኣለይ እምበር አንጉዕ ፡ ናይ ደም ወሃዮታትና ዝፍጠርሉ ካፋል ኣካላትናዮ። ደም ድማ ፡ ንወሃዮታት ህይወት ኣድለዱቲ ዝኹኑ ምግብን ኦክስጅንን ዘመላልስ ውሓዚ ስለ ዝኹኑ፡ ኣብ ህይወት ኩልና ዓቢ ግደ ኣለዎ። ስለዚ “ዘየባትኹ መኸተና አንጉዕ ልኡላዊ ህላዌና” ዘብላኒ ዘሎ ነዚ ዳሕረዋይ ኣብ ግምት ብምእታዉዮ።

መንቀሊን መዋልን ናይቲ ኣብ ኤርትራ ተሰገዲዱ ዘሎ ፡ እገዳ፡ መን ምኃኑ ዝጠፍኦ ኤርትራዊ ኣሎ ኣይብልን። ደይ-መደይ ኢሉ ክሸፍጥን ከደናግርን ዝደለየ ካልእ ጉዳይዮ። እቲ ኣብ ኤርትራ ተሰገዲዱ ዘሎ እገዳ ብሸም ቤት ምክሪ ጸጥታ ሕቡራት መንግስታት (ሕ.መ.) ስለ ዝሓለፈን፡ “ጠለብ ኣፍሪቃውያንዮ” ዝብል ሓሶት ስለ ዘሰነዮን ግን ኣሰር ናይዚ እገዳ ኣሲርካ ሱርን ምንጨጊ ናይዚ ኣብ ሓሶት ተሰረተ እገዳ ምርካብ ኣድላዪ ኢዩ። ንሶት ከብቲ ኩነ ጤለ በጊዕ፡ ጥሪቶም እናበልዕ ንዘሸግግም ኣራዊት (ዝብኢ፡ ተኩላ ኹነ ውኻርያ ...)፡ ኣሰር ኣሲርምዮም ዝረኽብዎ። ንዓና ኹኣ ገጽ እቲ ኣብ ህዝቢ ኤርትራ ተፈሪዱ ዘሎ በደል ዝጠነሰን ዝወለደን ኣካል ብንጽር ምልላይ ኣድላዪዮ። ንመኸተና ኣንፈት ስለ ዝህብ። ስለዚ ኣብ ትሕቲዚ ናይ ሎሚ መዓልቲ ኣርእስትና።

1. ቅድም ቀዳድም እዚ ሕጂ ብሸም እገዳ ተቐልቂሉ ዘሎ ተጽብኦ ፡ ኣድሽ ዘይኩነሱ፡ መቐጸልታ ናይቲ ን70 ዓመታት ዘላደየና ተጽብኦ ምኃኑ ብንጽር ክንርእዮ ክንፍትን ኢና። ኣብዚ ካብ 53 ሃገራት ኣፍሪቃ በይንና መሰል ርእሰ-ውሳኔና ምሕራምና፡ ጉዳይ ዶብና ሕጋዊ መዕልቦ ረኽቡ ኹብቅዕ ፡ ቤት ምክሪ ጸጥታ ሕ.መ. ስጋብ ሕጂ ኣብ ልዕሊ ኢትዮጵያ ስጉምቲ ዘይምውሳዱ ፡ ፍሩይ ኣብነታት ናይዚ ተጽብኦ ምኃኖም ክንርኢ ንክእል ኢና።
2. ካልኣይ እገዳ ፡ ኣብ ሓሶት እተሞርኮሰ፡ ሓራ መስመር ሒዛ፡ ብራእዪ ሃገራዊ ስኒት፡ ማሕበራዊ ፍትሒ፡ ቁጠባዊን ፖለቲካውን ደሞክራሲ፡ ባህላዊ ትንሳኤን ምስ ጐረባብታ ብሰላም እትነብር፡ ብራህዋን ዓላን እትልል ገነት ኣብ ቀርኒ ኣፍሪቃ ክንሃንጽ ስለ እተበገስና፡ ሕልምና ንምብርዓን ፡ ጉዕዞና ንምዕንቃፍ ዝሓለነ ሸርሒ ምኃኑ ብጭብጥታት ክንርኢ ክንፍትን ኢና።
3. ሳልሳይ፡ ኣብዚ ዝሓለፈ 8 ዓመታት ነቲ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ተጠጅኦ እከይ መመኽንይታ ዝጠቅር ፡ “ናይ ሶማል ተጻናታዊ ጉጅለ” (ሞኒተርንግ ጉሩፕ) ብዝብል ሸም ዝፍለጥ ኣካል ፡ ዓመት መጽ ብዘቐርቦ ናይ ሓሶት ጽብጽብ፡ ንኤርትራ ከም እንኮ ግዳዩ ብምርኣይ፡ ናይ ኢትዮጵያን ካልኣት ሃገራት ናይ ስለያ ኣካላት ዘጽዓይዎ ፡ ፈጠራ ከም ናቱ ጌሩ እናቐረበ ምጥቓስ ሓዳሪይ ኢሉ ምሓዙ ፡ ብጭብጢ ክንከሸሐ ክንፍትን ኢና።
4. ራብዓይ፡ እዚ ናይ ዝሓለፈ 70 ዓመታት ተጽብኦ፡ ክኸውን ክኸውን ናይ ዝሓለፈ ክልተ ሸውዓተ ዓመታት ፡ “ንምንታይዮ ዝወርደና ዘሎ” ኢልና ሓቲትና ፡ መልሲ ክንረክብ ክንፍትን ኢና።
5. ኣብ መወዳእታ “ኣብዚ ንልኡላዊ ህላዌና ክንገብር ዘሎና ዘየባትኹ መኸተና፡ ናይ ነፍሱ ወከፍና እጃም፡ እንታይ ክኸውን ኣለዎ?” ዝብል ኣርእስቲ ኣልዒልና መልሲ ካብ ኩልና ኹነጥልል ተሰፋ እገብር።

ህዝቢ ኤርትራ ፣ “ኩሉ ድሕሪ ሃገር” ኢሉ ፡ ኤርትራ ከይተድፈር ፣ መሰለታ ከይድወን፣ ትምኒትን፣ ባህጊን ረብሓን ህዝባ ከይቁጸ፡ ወትሩ ምስ ተሰለፈ፡፤ ጸላእቲ ህዝቢ ኤርትራ ዛጊት ዘይተሰቆሮም ዘሎ ምስጢር፡ እንተልዩ፡ ንኤርትራ፡ “አለኹልኪ ሃገረይ” እናበሉ፡ ነታ ህይወቶም እኳ ፡ ከይበቐቐ ዝተጋደሉን ዝጋደሉን፡ ምሩጻት፡ ብሉጻትን፡ ላህመት ህዝቦም ዝኹኑ ወፍያት መንእሰያት ዜጋታት ስለ ዘለዉዎ እዩ። እቲ ንኤርትራ ክብል፡ ንስእነቱ መኒኑ ዝተጋደለን፡ ሕጂ ዝጋደል ዘሎን መንእሰይ፡ ታሪኽ ደኣ ጸምኡ ይህቦ ይኸውን እምበር፡ እቲ ዝኸፈሎን ዝኸፍሎ ዘሎን መስዋእቲ ፡ መዘና፡ የብሉን። ሁልቀ-መሳፍሪ ወይ መዐቕኒውን የብሉን። ናይዚ መዘናን መዳርግትን ዘይርከቦ ተወፋይነትዚ ፡ ጸጋ ዘስተማቐረ ኤርትራዊ ክገብራ ዝኸእል እንተላ፡ ከም ቀደመ፡ ብዓቕመ፡ “አብ ኅንኻ አሎና” ምባልያ።

ልዕሊ ህላወ ኤርትራ ዝሰራዕ ፣ ቅድሚ ድሕነት ኤርትራ ዝመጽእ፣ ውልቃዊ ወይ ሓባራዊ ዕማም የብልናን። ክህሉውን የብሉን። ብህላወን ድሕነትን ኤርትራ ዝመጽ ፣ ንኸልኢትውን ትኹን ሰገጥ ከይንብል ሕድሪ ሰማእታት አሎና። ሕድሪ ሰማእታትና ዘልኣለማዊ። ከም ዝኸርምውን ረዚንን ዕዙዝንዩ። ዝኹነ ፡ አብ ሰራውሩ ኤርትራዊ ደም ዘለዎ ዜጋ፣ ንልኡላውነት ሃገር ዝደናደን ኩነታት እናራኣየ፡ ሉኡላዊ ህላዌ እናተበደሀ፣ ሰቕ ኢሉ ዝዕዘብ ክህሉ የብሉን። ኤርትራ እንተዘይ ሃልያ፡ ህላዌ የብልናን። ልኡላውነት እንተዘይብልና ክብረት የብልናን። ሃገር ዘይብሉ ህዝቢ ኣደዳ መግዛእትን ስቓይን ኢዩ ዝኸውን። ዘሕለፍናዮ ኣደራዕ ዝርሳዕ ኣይከነን። እቲ ኣደራዕቲ ከይምለስ አብ መኸተ ምጽናዕዩ ዘድሊ።

መኸተ ንዓና ኤርትራውያን ሓዲሽ ኣይከነን። ዕድልና ጌርዎ ቀጸሊ ክፋል ህይወትናዮ። ወለድና መኪቶም፡ ወለዶም መኪቶም፡ ንሕና መኪትና፡ ደቅናውን ይምክቱ ኣለዉ። ደቆምን ደቂ ደቆምውን ክምክቱ እዮም። መኸተና፡ ተበጊስናሎ ዘሎና ዕላማታት አብ ሸትኡ ከይበጽሐ ፣ ደው ዝብል ኣይከነን። ጸላእትና ካብቲ ብወራር ሒዞምዎ ዘለዉ መሬትና ክሳብ ዝለቁን ፣ “ስዩም” ኢሎም ብሰላም ስጋብ ዝገድፉናን ኪንዮኡን ዝቐጽልዮ። ኩሉ ተማዛቢሉ ዘሎ ህዝብና አብ ቦትኡ ተመሊሱ ፡ ብቐሳነት ናብርኡ ክሳብ ዘመሓይሽ ዝቐጽልዮ። እቲ ወያነ ንብረቱ ራስዮም፣ ካብ ምወቕ ናብርኡ ዘባረርዎ ኤርትራዊ ዝመበቐሉ ዜጋ ግቡእ ካሕስኡ ስጋብ ዝውሃቦ ዝቐጽልዮ። እቶም ንመሰለት ኤርትራ ከጸለሙ ተዓጢቑም ዝተላዕሉ ፣ በትን በትን ከበባታት ዝፈጥሩልና፡ መልሓም ሓይሽም ስጋብ ዝሓድጉና ዝቐጽል እዩ። እቶም ንሓድነትና ክዘርጉ ፣ ሓርኮት ዝብሉ ፡ ከም ከልቢ ጭርኦም ደጉሎም ስጋብ ዝጠፍኡ ዝቐጽልዮ። ብሓጺሩ ኤርትራ ብሰላም፣ ብማሕበራዊ ፍትሒ፣ ኣብቲ ኩልና እንምነዩላ ላዕለዋይ ደርጃ ምዕባለ ስጋብ ትበጽሖ፡ ዝቐጽልዮ። ራእይና 100% አብ ሾትኡ ምስ በጽሖውን፣ ንምዕቃቡን ፡ ኪንኡ ንምምዕዳውን ቀጸሊን ዘየባትኸን እዩ። ኣንጻርቶም ብኸኢናት ከወሩና ዝመጽ ንምክት፡ ኣንጻርቶም “ተዓሲብኩምና፡ ኮራኩርና ኩንኩም ንበሩ፡ ደው በሉልና ክንበለጸልኩም” ዝብሉናውን ንምክት። ማዕረጊቲ ንሕና ነትክሎን ንምክቶን ግን ፡ ተጽብኦ ኩሎምቶም ሰናይና ዘይምነዩ ከም ዝዛይድውን ይርድኣናዮ። መኸተና ፡ ተወራራሲ መኸተ ምኃኑ ኣዳዕዲዕና ንፈልጥ ስለ ዝኾና ኢዩ ኸኣ፡ ኣብዚ እዋን እዚ ኹሉ ንርእዮ ዘሎና ተጽብኦ ዝበጽሓና ዘሎ። ንዓበይትና ንኣሽቱና፡ ንሰብኣይና ንሰበይትና፡ ንዓለምና ንሸኽ ካህና፡ ንተጋዳላይና ንገባርና፡ ዘይንሕፍ ጐስንስ ኢዩ ዝካየድ ዘሎ። ብሕልፊ መንእሰያትና ከምቶም ቅድሚኦም ዝነበሩ ኤርትራውያን መንእሰያት፡ ሓያላት፡ ትኩራትን፡ ወፋያትን፡ ስለ ዝኾኑ፡ ብፍላይ ናባታቶም ዝኣንፈተ ፡ መኸተኦም ከዝልቑ፡ ካብ ኣሰር ወለዶምን ኣያታቶምን ክዘብሉ፡ ተወዳዳሪ ዘይብሉ ጐስንስ ይካየድ ከም ዘሎ ኩልና እነፈልጦ። ተጽብኦ ጸላእትና፣ ብዙሕን ጉራምራን እኳ እንተመሰለ፣ ዕላምኡ ግን ሓደ እዩ። እንታይ እዩ እቲ ዕላማ፣ ዳሕራይ ክንርእዮ ኢና።

70 ዓመታት ዘላደየና ተጽብኦ

በኹሪ እገዳ

እዚ ሕጂ ንምክተሉ ዘሎና ጉዳይ እገዳ ፡ ብጫፋ ንኸሕዞ **ቀሊል** መልሲ ንዝደሊ ሰብ እንተዘይከብድኑ፡ ታሪኽ ኤርትራ ዝሓዞ፡ ን70 ዓመታት ዘየባተኸ ታሪኽ በደል ኣሎ። ዕሽሽ ኢልካ ክሕለፍ ዘይክእል በደል። በደል ሕቡራት መንግስታት፡ በደል መንግስቲ ኣሜሪካ፡ በደል ውድብ ሓድነት ኣፍሪቃ። ቅድሚኡ ኹሉ፡ ንምንታይ ካብ ኩለን ኣብ ትሕቲ ኣውሮጳዊ መግዛእቲ ዝነበራ 53 ኣፍሪቃ ኤርትራ ንበይና መሰል ርእሰ-ውሳኔ ተሓሪማ፤ ንምንታይ'ዩ ኣብ ኤርትራ ክበጽሕ ኸሎ ጥራይ “ኤርትራ ብዓልየታትን ብቐንቋታትን በወገናትን ብሃይማኖታትን ድብልቕልቕ ዝበለት ሃገርያ።”

“እዛ ናይ ሕጂ ሓንቲ ኤርትራ፡ ተስፋ የብላን። ጠፋኢት'ያ። ብሓደ ወይ ካልእ መገዲ ኣቢልካ ምምቕቓላ'ዩ እዩ እቲ እንኮ ምርጫ።”¹

ዝብሃል ዝነበረ፤ እቶም ንኤርትራ መቓቐሎም ከሕቅቂ ዝህቅኑ ዝነበሩኹ፡ ናይ ብሓቂ ኤርትራ ካብ ዓለማ ንኢሳን ብዓሌትን ሃይማኖትን ድብልቕልቕ ዝበለት ሃገር ስለ ዝኹነት ድዩ፤ ንኣብነት 25 ሃገራት ኣፍሪቃ (ከም በዓል ላይበርያ፣ ማላዊ ፡ ሴራልዮን፣ ናሚቢያ ፡ ማውሪታንያ፣ ቦጽዋና፣ ናይንዳ፣ ቡርንዲ፣ ጋምቢያ፣ ...) ወይ ብስፋሓት ወይ ብብዝሒ ህዝብን ካብ ኤርትራ ዝተሕታየን። 33 ሃገራት ኣውሮጳ፣ (ከም በዓል ፕሮቴጋል ፡ ኣየርላንድ ፡ እንግሊዝ፣ ደንማርክ ፡ ሆላንድ፣ ቡልጋርያ ፡ ሲወዝርላንድ፣ ኦስትሪያ) ብስፍሒ ካብ ኤርትራ ዝንኣሳየን። ካብ ኤስያ ድማ 22 ሃገራት (ከም በዓል ዮርዳኖስ፣ ሊባኖስ፣ እስራኤል፣ ደቡብ ኮርያን ካልኦትን።)

ብዝሒ ብሄራትን ቋንቋታትን ውን ክኸውን ኣይክእልንዮ። ንኣብነት ኬንያ፡ ልዕሊ 70 ብሄራት ኣለዉዋ። ታንዛንያ ልዕሊ 120 ብሄራት። ዩጋንዳ ልዕሊ 40 ብሄራት ኢትዮጵያ ልዕሊ 80 ብሄራት፡ ኣብ ሱዳን ከኣ ልዕሊ 150 ብሄራት ኣለዉ። ህዝቢ ኤርትራኽ ናይ ብሓቂ ካብ ናይ በዓል ናይንዳ፣ ናይጀርያ፣ ኮንጎ፣ ሶማሊ ሴራልዮን ዝገድድ ሓቢርካ ዘየንብር፡ ናይ ዓሌትን ወገናውነትን ቅርሕንቲ ስለ ዘለዋ ድዩ፤ መልሲ ናይዚ ኹሉ ሕቶታት “ኣይፋል” ዝብል ካብ ኩነ ሕያዋይ ሓታቲ “ንምንታይ ደኣ ከምኡ ይብሃል ነይሩ፤” ኢሉ ምሕታት የድልዮ።

እቲ ብ2 ታሕሳስ 1950 ኣብ ልዕሊ ኤርትራ እተፈርደ ፡ መዘና ዘይብሉ ፡ ብውሳኔ 390(V) ዝፍለጥ፡ ናይ ሕ.መ. በኹሪ እገዳ ከምቲ ናይ 2009ን ናይ 2011ን እገዳታት ኣብ ሓሶት እተመስረተ በኹሪ እገዳ'ዩ ነይሩ። እቲ ናይ 1950 እገዳ፡ (ሀ) “ድልየት ህዝቢ ኤርትራ” ፡ (ለ) “ህዝቢ ኤርትራ ነብሱ ናይ ምምሕዳር ዘለዎ ዓቕሚን” (ሐ) “ጀግራፍ፡ ታሪኽን ናይ ኢትዮጵያ ኣፍ-ደገ ባሕሪ ናይ ምርካብ መሰልን” ኣብ ግምት ዘእተወ ውሳኔ'ዩ ተባሂልና።

(ሀ) “ድልየት ህዝቢ ኤርትራ” እንታይ ነይሩ፤ ታሪኽ ምስ እንውከስ፡ በቲ ነጻን ርትዓውን ዘይከፍ ድምጺውን እንተኹነ፤ 68% ካብ ህዝቢ ኤርትራ ነጻነት'ዩ ዝብል ነይሩ።

(ለ) “ህዝቢ ኤርትራ ነብሱ ናይ ምምሕዳር ዓቕሚኹ፤” ካብ ኬንያውያን፡ ናይንዳውያን፡ ዋላውን ኢትዮጵያውያን ዝትሕት ነብሱ ከመሓድር ዓቕሚ ዝገደሎ ስለ ዝኹነድዩ ነይሩ፤ ህዝቢ ኤርትራ ካብ ኩሉ ኣብ ትሕቲ መግዛእቲ ዝነበረ ኣፍሪቃዊ ንበይኑ ነብሱ ከማሓድር ዘይክእል ስለ ዝነበረ፡ ካልኦት ነጻነት ክፍቀደሎም ህዝቢ ኤርትራ ግን ነጻነት ተሓሪምዎ፤

ናይ “ጀግራፍን፡ ኢትዮጵያ ኣፍ-ደገ ባሕሪ ናይ ምርካብ መሰልን” ድማ ኢትዮጵያ እንተወሓደ ብ5 ካልኦት ወደባት ዘለወን ጎረባብቲ ዝተኸበት'ያ። ጅቡቲ፡ ሃርጌሳ፡ በርበራ፡ ሞቓድሾ፡ ሞምባሳ፡ ፖርት ሱዳንን ውን እኮ ወደባት'የን። ንምንታይ ደኣሉ ዓሰብን ባጽዕን ከም እንኮ ኣፈደገ ባሕሪ ኢትዮጵያ ተባሂለን ዝተቐጽራ። እንተ ብታሪኽ ብጀግራፍ ምትእስሳር ኣየናይ ኣፍሪቃዊ ህዝብታት'ሞ ብታሪኽ ብጀግራፍ ዘይተኣሳሰረ። ንኣብነት እቶም ኣብ ኬንያን ታንዛንያን ዝርከብ ሉዎ ተባሂሉ ዝጽዋዕ ብሄር፡ ኣብ ዩጋንዳ (ኣቕሊ)፡ ኣብ ደቡብ ሱዳን (ሽሉክ)፡ ኣብ ኢትዮጵያ (ኣኝዋክ)ን ኣለዉ። ህዝቢ እዚ ብሄርዚ ብታሪኽ ብጀግራፍ ምትእስሳር የብሉን ማለት ድዩ፤

ድክነትውን ከኸውን አይክእልንዩ። ህዝቢ ኤርትራ፣ ካብ ህዝቢ ጅቡቲ፣ ህዝቢ ኬንያ ወይ ህዝቢ ጋምቢያ ዝያዳ ዝደኪ አይኩነን። ግን “ኤርትራ ብቐጠባ ርእሳ አይትክእልን ኢያ” ኢዩ ዝብሃል ነይሩ። ብእንጀራ ትጓቦ እንተዘይኮይኑ ን70 ዓመታት ፍሕት ክትብል ዘይከኣለት ኢትዮጵያን ያኢ ንኤርትራ ብቐጠባ ክትሕግዛ ኢሎም የሕሊፎም ሂሰማ።

እቲ ኤርትራ ነጻነት ክትብል ከላ ዝውሃባ ዝነበረ መልሲ፣ “ነጻነት ኤርትራ ፡ ንኣፍሪቃ ናብ ፋሕ-ፋሕ ከምርሓ ይክእልዩ” ኢዩ ዝብሃል ነይሩ። ኣብ ምቕባል ነጻነት ደቡብ ሱዳን ክመጽእ ከሎ ግን፣ እቲ ጡጥ ዝበሃለሉ ዝነበረ “መትከል መግዛእታዊ ዶባት ዘይምቕያር” ዝብል ተራሕሪሖ ፡ ብኸመይ ዝበለ ፍጥነት ነጻነታ ከም ዝሃብዎ ኩልና ዝተግዛብናዮዩ። ኣብ ጎረቤታ ድማ ነጻነታ ዝኣወጀት ሶማሊላንድ ስጋብ ሕጂ ንልዕሊ 20 ዓመታት ሓደ ዝፈልጠላ የለን። “ኸውኒ ብማንካ፣ ክዝሕል ብኢድካ” ዝዓይነቱ መርኣያ ድርብ መለክዒታትዮ። እቲ ኣብ ልዕሌና ዝተፈርደ በኹሪ እገዳ ግን ክንደይ ብሉጽን ምናጽን ትንፋስ ወሲዱ። ማእለያ ዘይብሉ ንብረት ኣዕንዩ።

እቲ ንውሳኔ ሕ.መ. ዝቐረበ ምክንያት ኩሉ መሰረት ዘይብሉ ሓሶት ምዃኑ ኩሉ ኤርትራዊ ዝፈልጦዩ። ተራ ኣሜሪካ ኣብዚ በኹሪ ተጻብኦውን ባዕላቶም ዝእመንሉዮ። ዘረባ ጆን ፎስተር ዓላስ፡ ዕሽሽ ክብሎ ንዝደሊ እንተዘይኮይኑ ንጽርዮ።

“ብዓይኒ ፍትሒ ድልየት ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ግምት ክኣቱ ኔርዎ። እንተኾነ፣ እስትራተጂዊ ረብሓ ኣሜሪካ ኣብ ቀይሕ ባሕሪን፣ ናይ ዓለምና ሰላምን፣ ነዛ ሃገር ምስ መሓዛና ኢትዮጵያ ክትቁረን ኣድላዩ ይገብር።”²

እቲ ኣንጻር ኤርትራ ዝቐንዐ ወራር ፡ ህዝቢ ኤርትራ ሰውራ ጀሚሩ ንነጻነቱ ክቃልስ ምስ ጀመረ፡ ኣብ 60ታትን 70ታትን ንሰውራ ኤርትራ ንምንእኣስን ንምስትንግቕን ምስቲ እትዮጵያ ትገብር ዝነበረት ዝሳነ፡ ሓያል ጐስንሰዩ ሓሊፉ። ክንሕይል ከሎና እናዘረዩ፡ “ደኸሙ” ክብሉና ከለዉ፡ ከኣ ንመልቀስ ቀብርና ዝኸውን “ወየ” እናጽሓፉ ዘላደዮና “ክኢላታት” ዝብሃሉ ነይሮም። ካብቶም ካብ 70ታት ጀሚሩ ብዕሉል ጸረ ኤርትራውነቱ ዝልሉ፡ ቃልሲ ኤርትራ ዘብቅዐ መሲልዎ “ወየ” ዝበለ፡ ሃጋይ ኢልሪኽ ዝብሃል እስራኤላዊዮ። ኣብቲ “The struggle over Eritrea 1962-1978” ዝብል፡ ኣብ ድሮ ሻዱሻይ ወራር ዘዓለዎ መጽሓፉ፡ ከምዚ ክብል ናይ ህወኳት “ወየ” ኢሉ ኔሩ፡

“ኣብቲ ወሳኒ እዋን ኤርትራውያን ብሽም ኤርትራውነት ሓቢሮም ከስሕቡ ኣይክኣሉን። እቲ ዓሌታዊ፡ ሃይማኖታዊ፡ ኣውራጃዊ፡ ማሕበራዊ፡ ውልቃዊ ህልኸም፡ ብሰውራዊ ቃላት ተሰንዩ፡ ፍልልያት ኣምጺኡ፡ ነቲ ናጽላ ኤርትራዊ ሃገራዊ ስምዒት ሰዲርዎ።”³

“ድሕሪ ከረንን ካልኣት ከተማታት ኤርትራ ብኢትዮጵያ ምትሓዘን ፡ ወታደራዊ ሚዛን ሓይሊ ኣጸቢቐ ዝዛዩሎ። ውድባት ኤርትራ ኣይተደምሰሳን፡ እንተኾነ ፡ ንሰራዊት ሓይሊ ኢትዮጵያ ብሓይሊ ናይ ምስዓር ዕድለን ርሒቐዮ። እቲ ቅድሚ ዓመት ንጸነት ኤርትራ ብሓይሊ ናይ ምርካብ ዝነበረ ተኸእሎ ሕጂ ዘይሕሰብዮ። ንዝመጽእውን ዝቐየር ኣይኩነን።”⁴

“ዓወት ኤርትራ ንመጻኢ ዘይክኣልዮ። ኤርትራዊ ሃገራዊ ቃልሲ ንሰራዊት ኢትዮጵያ ብወታደራዊ ሓይሊ ናይ ምስዓር ዕድል ዳርጋ የለን ክብሃል ይክኣል።”⁵

“ኤርትራዊ ሃገራውነት፡ ውጽኢት ናይ ቀረባ ታሪኽዮ። ኣብ ኢትዮጵያውነት ምጽራር ዝተሞርኮሰዮ። ቅድሚ ኤርትራውያን ብሰብ-ሰልጣን ኢትዮጵያ ዝገፍዑ ሓባራዊ-ኤርትራዊ ስምዒት ኣይነበረን። ... ኤርትራውያን ገና ንኩሉ ዝሓቁፍ ኤርትራዊ ምንቅስቃስ ከምስርቱ ከም ዝኸእሉ ከምስክሩ ኣለዎም። እዚ ናጽላ ሃገራውነት ዋላኳ ናይ ልቢ እንተኾነ፡ ንታሪኻዊ ፍልልያት ኤርትራውያንን ነቲ ኣዕናዊ ጠባያትን ክስዕር ዘይክእል ናይ ላዕሊ ላዕልን ሱር ዘይብሉንዮ።”⁶

እንተኾነ ከምቲ ህዝባዊ ግንባር ዘተስፈዎ፡ እስትራተጂዊ ምዝላቕ ኩይኑ፡ እቲ ምርብራብ ኣብቂዑ፡ ንረብሓ ህዝቢ ኤርትራ ተቐይሩ። እቲ “ሞይቱ”፡ “ኦሮማይ” ተባሂሉ ጽሑፍ እምኒ መቓብሩ ዝተዓለወሉ ሰውራ ኤርትራ፡ ኣንጻር ትንቢት በዓል ሃጋይ ኢልሪኽ ፡ ፓትሪክ ጊልክስ፡ ሃሮልድ ማርቆስ፡ ፖል ሀንዝ፡ ክሪስቶፈር ካላፋም፡ ሰሪሩ። ሰሪሩ ጥራይ ዘይኩነ ስዒሩ፡ ነጻነት ኤርትራ ብሓይሊ ምስ ኣመንገንም፡ ስጋብ ወርሒ ጉንበት 1998 ህግሞም ጠፊኡ ኔሩ። ኣብ ወርሒ ሰኔ 1998 ግን ፡ “ኣይበልናንዶ” ንክብሉ ከካብ ኣድብዮምሉ ዝነበሩ ፡ ካልኣት ሓደሽቲ ሃዋርያት ወሲኹም

ተቸላቂሎም። ቀዳማይ ካልኣይ ሳልሳይ ወራር ወያነ ተሓምሺሹ። ሕጋዊ ምጉት ሂግ ተካይዱ። እንደገና ህዝቢ ኤርትራ ስዲ። እዞም ሰባት ግን አላሽ አይበሉን። አብ ናይ ዓዲ እንግሊዝ ቻታም ሃውስን፣ ናይ አሜሪካ ስተይት ደፓርትመንትን ካልእን ከይኖም እታ ናይ ቀደም ጐስጓሶም ጀሚሮማ። ብዝዓበየ ናህሪ ሰራሖምሉ ይሰርሕሉ ኸእ ኣለዉ።

ሓደ ቅድሚ 5 ዓመት ምክትል ጀንዳይ ፍሪይዘር ዝነበረ፣ ድሒሩ ቅድም አብ ጅቡቲ አብዚ እዋን እዚ ድማ አብ ሶማሌ አምባሳደር አሜሪካ፣ ከይኑ ዝሰርሕ ዘሎ ጀምስ ሰዋን ፡ዝብሃል ፡ ብ2007 አብቲ አብ ካላማዙ ምሽጋን ዝተጋብእ ናይ ኢትዮጵያውያን ዋዕላ ተረኺቡ፣ ከምዚ ክብል ተዛሪቡ ነይሩ።

“መንግስቲ ኤርትራ፡ መታን ንገፋዒ ፖሊሲታቱ ምሉእ ተማእዛዝነት ክረክብ፡ ንኢትዮጵያ ዘጸልም ሃገራዊ ጽውጽዋይ ፈጠሩ’ሎ። ብዘይተቻውሞ ከም ዝደለዩ ክገዝእ ንኸኸእሎ ኸእ፡ ንኤርትራዊ ሃገራውነት አንጻር ኢትዮጵያ አላዓሲልዎ።”⁷

ነቲ ህዝቢ ኤርትራ ብተኸታተልቲ ገዛእቲ ኢትዮጵያ ዝበጽሖ በደል “ጽውጽዋይ” ክብሎ አይሓፈረን። እዚ ሰብዚ ኢዩ ነቲ አብ መንጎ ኤርትራን ጅቡቲን ነይሩ ወይ አሎ ዝብልዎ ሓዊ ዘሳወረ።

ናይ ሓድ ሓደ “ቀለልቲ”፡ “ቀለል” መልሲ ክህቡ ኸለዉ፡ እቲ ናይ 2009 እገዳ ህ.ግ.ን መራሕቱን ምትዕጽዳፍ ስለ ዘይፈልጡ፡ ነቻጽ፡ መርገጺ ስለ ዘለዎም፡ ባዕላቶም ዘምጽእዎ’ዩ ኢዮም ዝብሉ። እታ ሕጂ ተዓጺፋ ዘላ ወስላት መልሓስ መለስ ድማ፡ ከይሓፈረት፡ መርሕቲ ኤርትራ፡ “ስዲ መልሓስ ስለ ዘለዎም፡ ንሕና ኸእ ደድሕሪኦም እናኸድና ፡ ነቲ ዝበልዎ አጣቑስና ምስ አፍሪቃ ስለ ዘበኣስናዮም ዝመጸ እገዳ ኢዩ” ትብል ነይራ። ነቲ ብ5 ታሕሳስ 2011 ንቤት ምክሪ ጸጥታ ዘቐረበ ጥርዓን ክኣ “ውጽኢት ናይቲ ካብ መንፈስ ገድሊ ዘይዓበየ፡ ስርዓት’ዩ” ኢሉ ነይሩ። “ቀለል” መልሲ ዝብልኩሉ፡ እታ ናይ ትግርኛ ቃል ቅኔ አላታ። በቲ ሓደ ፡ አዕሚቕካ ምሕሳብን ምትንታን ዘደልዩ መልሲ ተስምዕ። በቲ ኸልእ ግን ናይ “ቀለልቲ” ፈኩስ መልሲ ማለት’ዩ። “ቀለል” ብትግርኛ ሃንደፍ ኢልካ ናብ ሰብ እትድርብዮ ጸርፊ አይኩነን። ምክንያቱ “ቀለል”። ፍኩስ ወይ በዓለገ ፡ ወይ በዓለገ ተግባር ዘለዎ ማለት’ዩ። እቲ “ቐለል መልሲ” ዘይምልሶ፡ ብዙሕ ሕቶታት አሎ። እቲ ኤርትራ “እዚ እንተትገብር ነይራዶ እቲዶ” ዝብል ዘረባ ሰንኮፍ መልሲ’ዩ። መጉትካ ዘይትርዓሉ፡ ንጭብጢ ዘይቐርብ መልሲ’ዩ። እገዳ፡ ሕቡራት ሃገራት ናብ ሓንቲ ሃገር ዝብይንዎ ከቢድ መቐጸዕቲ’ዩ። እዚ መቐጸዕቲ’ዚ ምክኑይ ከም ዘይኩነ፡ ሓቅን ጭብጥን ከምዘይብሉ፡ ክንርኢ ኢና።

እቲ ናይ 1950 እገዳኸ ደኣ መን ስዲ ዘረባ ይዛረብ ስለ ዝነበረን ምትዕጽዳፍ ስለ ዘዩርእየን’ዩ አንጻርና ተፈሪዱ፤ እቲ ካብ 53 መግዛእታዊ ዶባት ዝወለደን ሃገራት አፍሪቃ ንበይንና ናጽነትና ዝሓረመ ናይ 1950 እገዳ ከምቶም አብ 2009ን 2011ን አብ ወርሒ ታሕሳስ አብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ እተሰገደዱ እገዳታት፡ በኸራ አብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ እተፈርደ ግፍዓዊ ታሕሳሳዊ እገዳ’ዩ። ኸዑ ህ.ግ.ን መራሕቱን አይነበሩን። ወረ ገሊኦም’ሲ አይተወልዱን። ኸዑ አልሸባብ ዝብሃል ሓይሊ ሶማሌ አይነበረን። ኸዑ እቲ ኸሉ እቶም “**ቀለል**” መልሲ ሂሶም ክሓልፉ ዝደልዩ ዘመሳምስዎ ናይ ጓል ነገር መክንያታት አይነበረን። እቲ ጥልመት ፡ እቲ በድል እቲኸ መን’ዩ ክሕተተሉ፤ እቲ በደል እቲ ናይ 30 ዓመታት ገድሊ ኣኸቲሉ። ንህዝቢ ኤርትራ ኸእ ምሩጻትን ሓላላትን ደቁ ከም ዝኸፍል ገይርዎ። እዚ ዋጋዚ ምስቲ ልኡላውነት ንምውሓስ እተኸፍለ ዋጋ ተደሚሩን ብዝሒ ህዝቢ ኤርትራ አብ ግምት ኣእቲኻን ቀለል ዋጋ አይኩነን። ንቐለልቲ ፡ ንፈኩስትን፡ ቀለል መልሲ ንዝደልዩ ግን፡ ቀለል መሲሉ ይርኣዮም ይኸውን። እዚ ናይ ሕጂ እገዳን ተጸብኦን እምብኣር ብመንጽር እዚ ጥራይ’ዩ ክርኣ ዘለዎ። ካብዚ ነጻልካ ምርኣይ አንፈት መኸተኻ ምስሓት’ዩ።

ደገሲ ኢትዮጵያን፡ አሜሪካን

ዶብ ኤርትራን ኢትዮጵያ ካብቲ ኣብ ካልእ ኣፍሪቃዊ ክፋላት ዝርከብ ዶባት ዝገድድ፣ ሕሳባዊ ሕንጻጽን፣ ዘይሳኒ ባህርያዊ ጠባይን የብሉን። ካልኣት ዶባት ዘይገብርዎ ኣይገበረን። ከምቲ ዝሓትት ትግራይ ዘመኸንይዎን፣ ሓንገርቶም አሜሪካውያን ዘመሳምስዎንውን ኣይኮነን። እዚ ዶብዚ ብሓንቲ ክልተ ዓድታት እንተሓለፈውን ፣ ብማእኸል ዓድታት ዝሓልፍ ዘሎ ናይ መጀመርያ ዶብ ኣይኮነን። ንሓንቲ መረባዕ ዝጨዳ ካልኣት ኣህጉራውያን ዶባትውን ሓዶት ኣይኮነን። እቲ ጸገም ዶብ ኣይኮነን፡ ተሳኒኻ ምንባር ዘየኸእል ሕልና እዩ። ዶብ ኤርትራን ኢትዮጵያን ጸገም ከምጽእ ዝኸእል ካብቲ ተፎጥራዊ ሕማም ናይቲ ዶብ ዘይኮነስ ፣ ካብቲ ድቡባዊ ሸነኹ ዝነዘዕ ሕማም ስስዕ ስለ ዘሎዩ። ዘይናትካ ከመኒ ፣ ከየደቀስ ዘሕድር ፣ እናሻዕ ዝድግስ ደናሲ ሕማም ጎበጣ። ንህይወት ብዓይኒ ክሳራን መኸሰብን ጥራይ እንተዘይኮይኑ ብዓይኒ ሓባራዊ ምዕባለ ዘየርኢ ሕማም።

እዚ ዶብዚ ንምንታይዩ ኣብ መሬት ክምልከት ዘይተደልየ፣ ርእይቶቲ ጆሴፍ ለጉዌላ ዝብሃል ቦጽዋናዊ ልኡኽ ሕ.መ. መራሒ ዓቃብ ሰላምን ዝነበረ ንተግዘብ። እዚ ስዒቡ ንርእዮ ጥቅሲ ካብቲ ምስጢራዊ መልእኽታት ወጻኢ ጉዳያት አሜሪካ ኢዩ። እቲ ዊኪ ሊክስ ዘቃልፖ ካብ ኣዲስ ኣበባ ናብ ዋሽንግቶን ዝተላእኸ መልእኽቲ።

”ጆሴፍ ለጉዌላ፡ ዶብ ኤርትራን ኢትዮጵያን፡ ከም ኩሉ ዶባት ኣፍሪቃ፡ ፍጹም ከይተመልከተ ክተርፍ ይኸእልዩ። እዚ ድማ ንጎበጣ ኢትዮጵያ ኣብቲ ዘበኣስ ከባቢታት (ባድማን ኢሮብን) ምጽዳቕ ማለትዩ። ኢትዮጵያውያን ንኤርትራ ዳግማይ ክገዝእዎ ስለ ዝደልዩ፡ ምምልካት ዶብ፡ ንኤርትራ ከም ነጻ ሃገር ዘራጉድዮ።”⁸ -- VICKI HUDDLESTON, Mon, 13 Feb 2006

ሕማምን ጥሙሕን ዝሓትት ትግራይ ፡ ንኤርትራ ዳግማይ ንምግዛእ ካብ ኩነ ፡ እቲ ሕማምም እናሓደረ ዝግድስ ካብ ኩነ፡ ኸታብት እዚ ደጋሲ ሕማምዚ ጽንዓትናን ሓድነትናን ጥራይዩ። ኣብዚ ክንጽር ዘለዎ፣ ህዝቢ ኤርትራ ጽልኢ መስፋሕፍሒ ሕልናምበር፣ ጽልኢ ዝኹነ ይኹን ህዝቢ የብሉን። ክህልዎውን ኣይግብእን። ምምልካት ዶብና ከም መደልደሊ ጉርብትና እምበር ፡ ከም መተፋኒኒ ኣይንርእዮን። ነቶም ማንታ ሕልና ዘለዎም፣ ብኸልተ ኣእጋሮም ዝሕንክሱን ግን ናይ ሞት ፍርዲ ምኳኑ ኣይንስሕቶን። ሕልሚ ምስፍሕፋሕ ገቲኡ ፣ ኤርትራዊ ልኡላውነት ዓቂቡ፣ ንሰናይ ጉርብትና መንጻፍ ክኸውን ይኸእል እዩ ኢልና ንኣምን። እቶም ሰናይ ዘይምነዩ ከማና ጌሮም ይሓስቡ ኢልና ግን ኣይንዕድን። ነዚዩ ኣብዚ ጉዳዩ ዘብቅዑ፡ ሕጋዊ መዕለቢ ዝረኸበ ዶብዚ ሕድገት ዝብሃል ክህሉ ዘይከእል።

ሕቡራት መንግስታት፡ ዋሕስ ናይዚ ውዕል ኣልጀርሰየ ኢሉ ከብቅዕ፡ ኮምሽን ዶብ፡ **“ተልእኾይ ከይፍጽም ኢትዮጵያ ስለ ዝሓንገደትኒ፡ ኣሃዛዊ ምምልካት ዶብ ሂበ ስረሐይ ይውድእ ኣለኹ”** ክብል ከሎ፡ ጽቡቕ ይኹን ሕማቕ ብጨቕ ኣይበለን። ንምንታይ፣ እዚ ዶብዚ ሕጋዊ መዕለቢ ተጌርሉ ስለ ዝኹነ ፡ ቤት ምኽሪ ጸጥታ ፡ ሰላም ናይ ዓለም ከይዝረግ ምሕላው ስርሑ ስለ ዝኹነ፡ ንኢትዮጵያ **“ከይወፃልኪ ከይሓደርኪ ካብቲ ዘይናትኪ መሬት ውጽኢ”** ክብላ ኢኻ ትጽበ። እንተኹነ፡ ብይን ኮምሽን ዶብ ንኸየተግብሩ ዝሓንገዱ ኸለዉ ፡ ንዐኣም ከይገንሐን ከይቀጽዐን ፡ **“ተዛተዩ”** ክብል ሃቂኑ። ድሒርና ከም እንርእዮ ግን ኣብቲ ባዕላቶም ዝመሃዝዎ ጉዳይ ዶብ ጅቡቲ ከምኡ ኣይገበሩን። ንኸእግዱና ኢዮም ተጓዩም።

ንጠባይ ወያነ ዝፈልጥን ንብሕጊ እተወደአን ጉዳይ “ዘተ” ዝብሃል ቁም ነገር የብሉን። ቅድሚ ብይን ኮምሽን ዶብ ዝብልዎ ዝነበሩን፡ ኣብ ጽባሕ እቲ ብይን እንታይ ከምዝበሉን ቆንጨልና ምስ እንርኢ እንታይነት ናይ መራሕቲ ኢትዮጵያ ኢዩ ደገሙ ዝበርሃልካ። ቅድሚ እቲ ጉዳይ ናብ ቤት ፍርዲ ምኻዱ ፡ **“ንሕና ናብ ቤት ፍርዲ ድኣ ንኺድ እምበር ኣይኮነን ባድመ ንምንታይ መቐለ ብሕጊ ኣይረኽብዎን”** ይብሉ ኔሮም። ኣብ መዓልቲ እቲ ብይን፡ ቀለም እቲ ብይን ከይነቐጸ፡ **“ንኤርትራ ፡ ብዘይ ነግ ፈረግ ንምምልካት ዶብ ንኸትቅበል ጸቕጢ ግበሩላ። ኤርትራ እምቢ እንተይላ ብኣሳ ምሳና ዘይኮነስ ምስ ዓለም እዩ ክኸውን”** ኢሎም ክምድሩ ውዲሎም። ጽባሕ እቲ ብይን፡ ድሕሪ 5 መዓልቲ ድማ፡ ከምዚ ኢሎም ኔሮም፡

“ኖኖስ ወከፍና ተመሊስና አብ በቤትጽሕፈትና ዘሎ ካርታት እንተተርኢና፡ ነቲ ኤርትራ ይግብኣኒ ዝበለቶ ዝድግፉ እዮም። ምስቲ ኢትዮጵያ ይግብኣኒ እዮ ዝበለቶ ዘይከዱ ካርታት። ንናይ ኤርትራ ምጉት ዘርጋግጹ እዮም። እዚ ስለ ዝፈለጡ ኤርትራውያን ካርታ ተሞርኪሶም እዮም ተኸራኽሮም። ንሕና ድማ ንቻላት ናይቲ ውዕል መሰረት ብምግባር። ሕቶኻ ኢጋኒንካ ምቕራብ እተለምድዮ። ዳያኑ ሰባት ስለ ዝኾኑ፡ ናይ ቤት ፍርዲ ነገር ፡ ናይ ደያኑ ኣእምሮ ናይ ምእማን ጉዳይ እዩ። ድኹም መርትዖ ክህልወካ ኽሎ፡ እቲ ይብጽሓኒ እትብሎ ኣስፍሕ ኣቢልካ ኢኻ ተቐርብ። ይብጽሓኒ ዝብል ሕቶ ከተቐርብ ከለኻ ኩሉ ግዜ ኢጋኒንካዮ። ንሕና ኣብቲ ስምምዕ ዘይኣትዉ ይግብኡናዮም ዝበልናዮም ቦታት ኔሮም። እቲ ሓደ ንውንጀለሉ፡ ነቲ ኣብ ቤት ፍርዲ እንቕርቦ ጉዳይ ብምስጢር ምሓዝናዮ። ፍርዲ ከይተሞህበ ከሎ፡ ዘይግብኣና ሓቲትና ኣሎና ኢልና ክንዝረብ ኣይንክእልን ኢና። ቅድሚ ፍርዲ እቲ ኣብ ቤት ጽሕፈተይ ተሰቐሉ ዘሎ ካርታ ነቲ ናይ ኤርትራ መርትዖ ዘራጉድዮ ኢላ ክዛረብ ኣይክእልንዮ። ንኢትዮጵያ ኣይድግፍንዮ ኢላ ክዛረብ ኣይክእልንዮ። ሕጂ ግን ብይን ስለ እተሞህበ ክዛረብ ይክእልዮ። ... ጭብጥና ስሑው ምዃኑ እናፈለጥና፡ እቲ ውዕል ከምኡ ከምዘይብል እንፈለጥና፡ ፈለግ ሙና ኢሉ ከራኽረና ኽሎ፡ እቲ ኻርታ ተጋግዶ እዩ፡ ንዕንደሊ እዩ ሙና ኢልዎ ኢልና ተኻራኽርና፡ ኮምሽን ነዚ ኣጽድቐልና። ሙና ደቡብ ካብ ዓልቲና ኽሎ ዕንደሊ ከም ዝኸውን ጌሩልና። ኣብ ሸንኽ ምዕራብ ከኣ ንኣንቲ መግልቲ እኳ ኣማሓዲርናዮም ዘይንፈልጥ ናትና እዩ ኢልና ኣቕራብና።”

ቁሩብ ጽንሕ ኢሎም ግን እቲ ቀያድን ናይ መወዳእታን ፍርዲ ክቕየረሎም ዘይበሎን ዘቕየረብዎን “ይግባይ” ኣይነበረን። ኩሉ ምስ ተነጸገ ድማ፡ “እቲ ውሳኔ ዘይሕጋዊዮ። እቲ ኮምሽን ሓላፍነት ዝጎደሎዮ። ካልእ ኣማራጺ ይደለየልና” ኢሎም ነቲ ፍርዲ ከም ዝነጸግዎ ብወግዒ ኣፍሊጦም። ጸኒሖም “ብመትከል ንቕበሎ፡ ግን ብእንኳን ሃባን ንወደኣዮ” ኢሎም። ኣብ መወዳእታ ድማ “ተቐቢልናዮ ኢና ግን ንዛተ” እናበሉ የደናግሩ ኣለዉ።

ኣሰር ሽርሕታት እገዳን እቲ ንዕኡ ዘሰግበ ክስታትን

እቲ ኣብ ልዕሌና እተሰገደደ እገዳ ብጉዳይ ሶማልን ጅቡቲንዮ። ነቲ ናይ ሶማል ክንምለሶ ኢና እቲ ምስ ጅቡቲ ነይሩን ኣሎን ዝብሃል ሽግር፡ ብህዝቢ ጅቡቲን ፡ ካብ ህሉው ኩነታት ጂቡቲን ኤርትራን ዝተበገሰ ዘይከኑስ፡ ካልኣት ዝምሃዝዎ ውዲት ምዃኑ ኣቀዲሙ መንግስቲ ኤርትራ ገለጹ ኔሩ። ምኒስተር ወጻኢ ጉዳያት ኣቶ ዑስማን ሳልሕ ፡ ብሰሉስ 30 መስከረም 2008 ንባይቶ ሕቡራት መንግስታት ኣብ ዝሃቦ መግለጺውን ናይዚ ምህዞቢ ቀንዲ መሃንድስ መንግስቲ ኣሜሪካ ምዃኑ ንዓለም ብዕሊ ነጊሩዮ። መንግስቲ ኤርትራ “**ዓቕሊ ክንግብር ኢና፡ ሃንደፍ ኢልና ኣብቲ ጸላእትና ከእትዉና ዝደልዩ ዘለዉ፡ ዘድሊ ጐንጽ ክንኣቱ ኣይንደልን ኢና**” ጥራይ እዩ ኢሉ። ብሓጺሩ እዚ ብኣህጉራውን ዞባውን ውድባት ፡ ብዙሕ ተዋስኦ ዝተራእየሉ ውዲት፡ **ኢጋድ፡ ሕብረት ኣፍሪቃ፡ ሕብረት ዓረብ፡ ሕብረት ኣውሮጳ ፡ ቤት ምኽሪ ጸጥታ ወዘተረፈ ፡ ከከምቲ ተጻሒፉ ዝተሞህበም ፡ መራሕ መደብ እናሮቐሐ ብዝሰርዓሎም ክዋስኡ ተራእዮም። ኣብዚ ብደቂቕ ዝተጻሕፈ ናይ ተዋስኦ ጽሑፍ ግን ፡ ሓንቲ ምላቕ ነይራ። ብ24 ሰኔ 2008 ዝተቐለሐት ዜና ኢያ። ነቲ መንግስቲ ኤርትራ ዝበሎ እተራጉድ ጉድያ። ንተንኮላቶም እትኸሸሕ ንውዲቶም እትበልል። ኢነር ሲቲ ፕረስ እተባህለ፡ ናይ ከተማ ኒው ዮርክ ናይ ዜና ማእከል ዘውጽኦ ዜናያ። ንሱ ከምዚ ኢሉ ኔሩ፡**

“ቀዳማይ ሚኒስተር ጅቡቲ ደሊታ መሓመድ ደሊታ፡ 100 ገጽ ዘለዎ፡ ዝተጠረዘ ስእላዊ መርትዖ፡ ዘለዎ ንቤት ምኽሪ ጸጥታ ዝቐርብ ጽሑፍ ከም ዘሎ ሓቢሩና። ኢነር ሲቲ ፕረስውን ቅዳሕ ናይቲ ጽሑፍ ረኺቡሎ። እቲ ዘገርም ግን ፡ ዕለት ናይዚ ጽሑፍዚ ለካቲት 2008 እዩ ዝበል። 4 ወርሒ ቅድሚ እቲ ኮይኑ ዝብሃል ዘሎ ጎንጹ። እንተኸኑ ፡ እቲ ኣብ ውሽጡ ዘሎ፡ እቲ ጅቡቲ ኮይኑ እትብሎ ደቂቕ ሰሌዳ ግዜ ዝሓዘዮ። ኣብ ገለ ገሊኡ እሞ ኻኣ ፡ ብሰዓታት ዝተዘርዘረዮ።”-- (Inner City Press) At UN, Djibouti Admits French Copter Flights, Blames Eritrea for Shoot-outs, Distributes Photos—Matthew Russell Lee

ኣሜሪካ እምበር ሕቡራት መንግስታት ዝብሃል የለን!

ውሳኔታት ቤት ምኽሪ ጸጥታ፡ ብሸም ሕቡራት መንግስታት ደኣ ይሕለፍ እምበር፡ ሕቡራት ሃገራት ዝብሃል ከም ዘየሎን ፡ ንረብሓ ኣሜሪካ ምስ ዘገልግል ጥራይ ሕቡራት መንግስታት ከም ዝብሃልን

አሜሪካውያን ባዕላቸውም ዝእመንሉ ጉዳይ'ዩ። ሓደ ዓለም ብዓለሙ ዝጠቐሶ ቃላት አምባሳደር ጆን ቦልቶን ኣሎ። ኣብ ግዜ ፕረስዴንት ቡሽ አምባሳደር አሜሪካ ኣብ ሕቡራት መንግስታት ዝነበረ'ዩ።

“ሕቡራት መንግስታት ዝብሃል የለን። ኣህጉራዊ ማሕበረሰብ ዝብሃል ኣሎ። ሓሓሊፉ ፡ ቦታ እንኮ ተሪፋ ዘላ፡ ሓቀኛ ርእሰ ሓያል አሜሪካ ዝምራሕ። ንርብሓና ክጥዕም ከሎ፡ ካልኦት ከም ዝኸተሉና ክንገብር ከሎና። በረኣእያይ፡ ንውድብ ሕቡራት መንግስታት ከም ሓደ ርእሱ ዝኸኣለ ኣካል፡ ከምዚ ብፍቓዱ ክሰርሕ ዝኸእል ጌርካ ምርኣይ ዓቢ ጌጋ'ዩ። ንሕቡራት መንግስታት ከምዚ ካብ ረብሓ አሜሪካ ፍሉይ ዝኸነ፡ ጌርካ ምርኣይ ጽላል'ዩ። ማንም ዝኣምኖ የለን። ... ውድብ ሕቡራት ሃገራት ካብቶም ኣብ ዓለም ኣለዉ ዝብሃሉ ዘይረብሑ ናይ መንግስታት ማሕበራት ሓደ'ዩ። አሜሪካ ጥራይ'ያ ንሕቡራት መንግስታት እተሰርሐ፡ ንሱ ኸኣ ክሰርሕ ምስ እትደልዮ። ከምኡ ጥራይ ከኣ'ዩ ክኸውን ዘለዎ። ምክንያቱ እቲ ቐንዲ ሕቶ፡ እቲ እንኮ ሕቶ፡ ንዓና፡ ሃገራዊ ረብሓና እንታይ'ዩ ዝብል ጥራይ'ዩ። እዚ ተዘይፈተኸዮ፡ ኣይትሓዘለይ። እሱ'ዩ ግን እቲ ሓቂ።”⁹ John Bolton, Speech at The Global Structures Convocation, Feb. 3, 1994

አሜሪካ ዝቐለሰቶ እገዳ፡

እቲ ሕ.መ. ዝብሃል ምስኣ ምስ ዘይከይድ፡ አሜሪካ በይናዊ ስጉምቲ ንክትወስድ ድሕር ኣይትበልንያ።

እቲ ኣብ ኤርትራ ተስገዲዱ ዘሎ እገዳታት ከኣ መን ከም ዘንቀሎን ፡ ኣብ ግብሪ መንግስቲ ኤርትራ ተሞርኩሱ ከም ዘይመጸን ሓደ ዲቕ ዝበለ ጽረ መንግስቲ ኤርትራ ጐስንስ ዘካይድ ዘሎ፡ ሪቻርድ ሪድ እተባህለ እንግሊዛዊ ተማራማራይ ታሪኽ ብ22 ጥሪ 2010 ኣብ ዊልሰን ሰንተር ዝብሃል ናይ አሜሪካ ናይ መጽናዕትታት ማእኸል ዝትኣመነሉ ጉዳይ'ዩ።

“ዘሕዝን'ዩ። ኣብ ቤት ጽሕፈት ወጻኢ ጉዳያት እንግሊዝ ከምዚ ዝተባህለ ሰሚዑ ኔረ። ካብ ጣውላ ናብ ጣውላ ዝመሓለለፍ ዝነበረ ጽሑፍ ከም ዝሕብሮ፡ ኤርትራ ዝገበረት እንተገበረት ዝቐየር የለን። ኤርትራ ክትቅጸዕ ኣለዋ ዝብል ጽሑፍ። ኢትዮጵያ ንምድጋፍ ዝሓለነ። ነዊሕ ዝገበረ ነገር'ዩ። ውጽኢት ተኸታቲሎም ኣብ ኣዲስ ኣበባ ዘገልገሉ የዕሩኽ ኢትዮጵያ ዝኸነ፡ እንግሊዛውያን አምባሳደራት። ናይ ቶኒ ብልየር ስራሕ እዩ። ፈተውቲ ቶኒ ብልየር። ቶኒ ብልየር ፈታው መለስ ዜናዊውን እዩ። እዚ ውልቃዊ ዝምድና እዚ ብጣዕሚ ጠቓሚ'ዩ። ነገራት ምስ ሓርበተካ ምስ መን ከም እትሰርሕ ምስ ጠፍኣካ፡ ምስቶም ከሳርሑኒ ይኸእሉ እትብሎም ኢኻ ትጐዱ። መለስ ሓደ ካብዚኣቶም'ዩ።

ኣብ ቤት ጽሕፈት ወጻኢ ዝምድናታት ዓዲ እንግሊዝ፡ እዚ ሓሳብ እዚ ሓደገኛ'ዩ። እገዳ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ክውሰን የብሉን ዝብል ሓሳባት ነይሩ። እንተኸነ፡ ካብ ላዕሊ፡ ካብ ካልእ ዝመጸ ጸቕጢ ነይሩ። ኢትዮጵያ ክትድገፍ ኣለዋ። ኢትዮጵያ ቅስንቲ ማእኸል ክትኸውን ኣለዋ ዝብል። ኤርትራ ፡ ሕማም ደሓር እያ ኩይና ዘላ። ስለዚ ክትቅጸዕ ኣለዋ። ኣብ'ቲ ናይ ኮምሽን ዶብ'ውን ከምዚ ዝብለ እዩ ነይሩ። አሜሪካ ዕንቅፋት ናይ'ቲ ኮምሽን ከም ዝነበረት ዝሰማዕከዎ ዛንታ ኣሎኒ። እንታይ'ዎ ክብል'ዩ። ኣብ ድሕሪ 9/11 ኤርትራ ንክትሕግዝ ቅርብቲ'ያ ኔራ። ኣነኳ ኣብቲ ግዜ'ቲ ኣዝያ ቀልጢፋ'ዩ እያ ኢሊ። እቲ ዝገርም ኢትዮጵያ ኤርትራን ክልቲኤን'የን ቅድሚ ሰበን ኣብ'ቲ ምትእክኻብ ፍቓደኛታት ዝብሃል ተጸምቢረን። ኣንጻር ግብረ ሽበራ ኣብ ዝግበር ቃልሲ ኣብ ቅድመ ግንባር ኣሎና ክብላ። እንተኸነ፡ አሜሪካ ብብዙሕ መኸንያት ናብ ኢትዮጵያ ኣሻሪያ። ኤርትራ ከም ዘይትድፈር ሃገር'ያ ተራእያ። ብቐሊል ክትቈጸጸራ ዘይትኸእል ሃገር። ብኢትዮጵያ ግን ክትተኣማመን ትኸእል ኢኻ። ፖሊሲታቶም ናብ ዝደለኸዮ ክትመርሖ ስለ እትኸእል። ኤርትራ ግን ካብ መፋርቕ 90ታት ጀሚራ ፡ ዋሽንግተን ዝደለዮ ክትገብር ትኸእልን ኢልካ ከም ዘይትእመን እያ ተፈሊጣ። ካብዚ ተበጊሳ ብዘሻቐል መገዲ ግን ከኣ ብዝግመት መገዲ ፡ ንኢትዮጵያ ጸቕጢ ጌራ እቲ ናይ ዶብ ጉዳይ ፈቲሓ ንኤርትራ ናብኣ ክንዲ ተምጽኣ፡ ንከተርሕቓ ተራእያ። እዚ በረኣእያይ ዘየወጽእ እንዳኸነ ይኸይድ ኣሎ።”¹⁰

ከምታ ናይ ቶኒ ብልየር፡ ናይ ሱዳን ራይስ'ውን ከምኣ'ያ። ኣብ ውልቃዊ “ዕርክነት” ዝተመስረተ ንርብሓታት ህዝቢ ቀርኒ ኣፍሪቃስ ይትረፍ፡ ንረብሓ ህዝቢ አሜሪካውን ዘግደዐ “ዕርክነት”።

“መለስ ዓርኪዬ ነይሩ። ዓርኪ ሃገረይን ፍሉይ ዓርኪ ብሕተይን። ወትሩ ክረኽቦ ኸለኹ፣ ዋላ ጸዕቂ ስራሕ ይሃልዎ። ብዛዕባ ደቀይ ብምሕታትዮ ዝጅምር። ሕትኡ ናይ ላዕሊ ላዕሊ ኣይነበረን። ከመይ ይኸዱ ከም ዘለዉ ኣጥቢቐዮ ዝሓተኒ። ናተይ ምስ ነገርክም ብዛዕባ ደቂ የዕልለኒ። መለስ ፈታው ደቁን መርዓቱንዮ ነይሩ።... መለስ ምቕሉል። ዘየደናግር፡ ትኽ ብትኽ ዝዛረብዮ ነይሩ። ንዓይ ዘይብል፡ ዘይሕለልን ብኹልንትናኡ ንስርሑን ስድርኡን ተወፊዮዮ ነይሩ። ኣብቲ ዝጸንከረ እዋን ከይተረፈ መስመስታ ዓይኑን ፍሽኽትኡ፡ ዘይግታእ ሰሓቕን መስሓቕ ዋዝኡን ኣይፍለዮንዮ። ኣብ ውሳኔታቱ ዘይጠራጠር፡ ሓያል፡ ብስምዒት ዘይከይድ፡ ቅልስ ዘይብል። ንዓያሱ ነቶም ንሱ ደናቁር ዝብሎም ግን ዓቕሊ ኣይነበሮን።”¹¹ (መልቀስ ሱዛን ራዕስ ኣብ ቀብሪ መለስ፡ 2 መስከረም 2012)

ኣውሮጳውያን ኣንጻር እገዳ ነይሮም

እቲ ብ18 ሕዳር 2009 ካብቲ ኣብ በርሊን ዘሎ ኤምባሲ ኣሜሪካ ናብ ዋሽንግተን እተላእኹ፡ ብዊኪሊክስ ዝብሃል ደምበ ሓበሬታ ዝተቐለለ፡ ሚስጢራዊ ጸብጻብውን ነቲ ሪቻርድ ሪድ ሰሚዐዮ ዝብሎ ዘራጉድዮ። ትሕዝቶ ናይቲ መልእኽቲ እንሆ። (ላዛ ትግርኛ ንምሕላው ፡ ቃል ብቻል ከምዘይተተርጎመ ንሕብር።)

ኣብቲ ኣብ በርሊን፡ ኣብ ቤት ጽሕፈት ወጻኢ ጉዳያት ጀርመን ብዛዕባ ብድሆታት ምብራቕ ኣፍሪቃ ዝገበርናዮ ናይ ክኢላታት ኣኼባ፡ (ጀርመን፡ ፈረንሳይ፡ ጣልያን፡ እንግሊዝ፡ ሽወደን፡ ኮምሽን ኣውሮጳ፡ ሰክረታርያት ኣውሮጳን ዝተረኽቡዎ) ኣውሮጳውያን ኣብ መብዛሕትኡ ኣርእስታት ምስ ኣሜሪካ ከም ዝሰማምዑ ንጽርዮ ኔሩ። ብዛዕባ ኣገዳሲ ግደ ኤትዮጵያ ኣብቲ ኸባብን ነቲ ንጉንበት 2010 ዝካየድ ምርጫ ክንድግናን ነቲ ምርጫ ክንዕዘብን ከም ዘሉና። ኣብቲ ንፌደራላዊ መሰጋገሪ መንግስቲ ሶማሊ ዝገጥሞ ዘሎ ብድሆታትን ኣገዳስነት ቀጻሊ ሓገዛትናን ኣሜሪካን ኣውሮጳን ሓደ ኣረኣኢያ እዩ ዘሎና። ኣብ ኬንያ ንብዙሕ ምምሕዶሽ፡ ብሕልፊ ኣብ ቅዋም፡ ክንደፍእ ከምዘሎናን እዚ ዝመጽእ ዓመት ተኣፋፋይ ምዃኑን ተረዳዲእና። ተሳተፍትውን ንዘባውያን ውድባት እንተሓይ ንኢጋድ ክንሕግዝ ከምዘሎና ተረዳዲእና። ሓደ ዘይተሰማማዕናሉ ኣብ ጥቕሚቲ ንኤርትራ ምእጋድ ዝብል ኣርእስቲዮ።

ኣብ ጉዳይ ኢትዮጵያ፡

ግጭት ጉዳይ ዶብ ኤርትራን ኢትዮጵያን ንዊሕ እዋን ደስኪሉ ከምዝተርፍ ተረዳዲእና። መለስ ኣጋዳሲ ናይቲ ከባቢ መራሒ ምዃኑን ፡ ኣብዚ ቐረባ እዋን ኣብ ዋዕላ ክሊማዊ ለውጢ ንኣፍሪቃ ወኪሉ ኣብ ኮፐንሃገን ከም ዝርከብ፡ ኣውሮጳውያን ብፍላይ ግን ጣልያን ኣብ ውሕስነት ምግቢ እቲ ኸባቢ ኣገዳሲ ጽልዋ ከም ዘለዎምውን ተረዳዲእና። ጀርመናውያን ምስ መለስ ክትሰርሕ ከም ትኽእልን ኢትዮጵያ ኸኣ ካብተን ዝልዓለ ናይ ጀርመን ናይ ምዕባለ ሓገዝ ዝረኽባ ሃገራት ጓይቲ ምዃና ኣብሪሆም። ሕብረት ኣውሮጳ እቲ ዘድሊ፡ እቲ ቐንዲ ናይ ኢትዮጵያ ናይ ነዊሕ ጠመተ ጥቕሚ ምርዳእን ፣ ስትራተጅያዊ ረብሓኣ ምስትውዓልን ምዃኑን ጸቐጠም። እቲ ኣብ ሶማሊ ዘሎ ጎንጸ ናይ መንግስቲ ኢትዮጵያ ቀዳማይ ኣቻልቦ ምዃኑን ፡ ኣብዚ ኸኣ ሕብረት ኣውሮጳን ኣሜሪካን ዘለዎም ጠመተ ሓደ ከም ዝኹን ኣብሪሆም። ሕብረት ኣውሮጳን ኣሜሪካን ንግዚኡ ኣብ መርጫ ኣድሂቦም፡ ድሕሪ ምርጫ ግን ናብ ጎዳይ ዶብ ኤርትራን ኢትዮጵያን ከድህቡ ከም ዘለዎም ሓቢሮም። ሰፍሕ ዝብል ፡ ንሕብረት ኣውሮጳ፡ ኣሜሪካን ሃገራት የዕራብን ዘሳትፍ፡ ቁጠባዊ መተባበሂ ዘለዎ፡ ምናልባት ብዛዕባ ወደብ ዓሰብ ክግበር ዝኽእል ውዕል ሓዊስካ ፣ ሰፊሕ መፍትሒ ክርከብ ኣለዎውን ኢሎም። ቀጺሎም እቲ ኢትዮጵያ ብሕብረት ኣፍሪቃ ኣቢላ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ተገብሮ ዘላ ተኹታኩ ፖሊስታት ከም ዘሰከፎም ከኣ ሓቢሮም። ካርል ወይኮፍ (ልኡኽ ኣሜሪካ) ብወገኑ ድማ ሕመረት ናይቲ ጸገም ጣባይ ኤርትራ ምዃኑን መፍትሕ ክርከቦ ከም ዘለዎን ኣረዲኡ።

ድሒሩ ዝተዘተየሉ እቲ ኤርትራ ጸያቂት ብምዃና ንላዘባዶ ንነጽላ ዝብል ክትዕዮ ነይሩ። ጀርመን እቲ ምስ ኤርትራ ዝገበርዎ ናይ ልዝብ ጸዕሪ ዘተባበዕ ኮይኑ ከምዘይረኽብዎን፡ መንግስቲ ጀርመን እቲ ንፕሮጀክት ዕደና ቢሻ ክህቦ ሓሲቡ ዝነበረ ሓገዝ ከም ዘደስከሎን፡ እዚ ስጉምቲዚ ድማ ነቲ ፕሮጀክት ከም ዘልምሶ ርግጸኛታት ምዃናምን ሓቢሮም። ካርል ወይኮፍ ብወገኑ፡ ምስ ኤርትራ ዝተሓለነ ናይ ምቕርራብ ሃቀነ ፍረ ከምዘይረኽቡ፡ ኤርትራ ጸያቂ ስርሓታ ከምዘይሓደገቶ፡ እኳድኣ ነቶም ጥሩፋት፡ ነቶም ብግህዶ ንዓቃብ ሰላም ኣፍሪቃ ዝሃርሙን ክህረም ኣለዎ ዝብሉን ስለ እትድግፍን፡ ንጽር መርገጺ ኢጋድን ሕብረት ኣፍሪቃን ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዘሎ ተሞርኩስና ምስ ኣፍሪቃውያን መሻርኽትና ብምዃን ንጉዳይ ኤርትራ መዕለቢ ክንረኽበሉ ኢና ኢሉ።

ምፍርራሕ ጥራይ ይአክል፣ ብምባል አውሮጳውያን ተሳተፍቲ ብኹሎም ንኤርትራ ምእጋድ አይተሰማምዕሉን። ኣብ ሶማሌ ጸያቂ ተራ ከም እትጸውትን ነቶም ንምዕራባውያን ዝጸረሩ ሓይልታት ከም እትድግፍ ግን ተሰማሚዖም። ... ልኡኽ መንግስቲ ጣልያን ብወገኑ ምስ ኤርትራ ክገብርዎ ዝፈተኑ ርክብር ፍረ ከም ዘይረኽቦ ተአሚኑ፡ እቲ እገዳ ግን ንምንታይ ንኹለን እተን ኣብ ሶማሌ ዝጽይቅ ዘለዎ ሃገራት እንተላይ ዘየድህብ ኢሉ። ልኡኽ ፈረንሳይ ከኣ ፡ ፈረንሳ ፡ ፍረ ዋላ ኣይረኽቦ ፡ ካልእ ኣማራጺ ስለ ዘየለ፡ ምስ ኤርትራ ኣብ ምቅርራብ ከም እትኣምን ሓቢሩ። ወኪል ሽወደንውን ‘ድሕሪ እገዳ’ውን ክትጽይቅ ትኽእል’ያ፡ ስለዚ ኣብ ክንዲ እገዳ ፡ ጸቕጢ ቦይኑ ኣድማዒ ክኸውን ከም ዝኽእል ተዛረቡ። ወኪል እንግሊዝ ንገዛእ ርእሱ ፡ እገዳ እኳ ንሓሰበሉ እንተሃሎና፡ ንኣሰመራ ዝኸውን መዋጽኦ ኽእ ክፍጠር ኣለዎ ኢሉ። ወኪል አውሮጳ ግን ፡ እዚ ዝብሃል ዘሎ እገዳ “ሃዊሕ ኢድ ኢትዮጵያ” ከም ዘለዎ ኣሰሚዑ፡ ጥንቃቄ ከም ዘድሊውን ሓቢሩ። ተጠራጣሪይ መንፈስ መራሕቲ ኤርትራ ኣብ ግምት የእቲና፡ ነኹብቦም ዘሎና ከይስምዖም ክንጥንቀቕ ከም ዘሎናውን ኣረዲኡ።

ካርል ወይኮፍ ብወገኑ፡ እቲ ኤርትራ ኣብ ሶማሌ ጸያቂት ምዃና እናተኣመንካን ጸረ ምዕራብ ዝኹኑ ሓይልታት ከም እትድግፍ እናፈለጥካን ንኤርትራ ምሓጋዝን ካብ ምቕጽዓ ምቕጣብን ተገራጫዊ ምዃኑ ጠቐሱ፡ ጠባይ ኢሳያስ ንምቕያር ተሪር ስጉምቲ ሓደ ኻብኡ ኽእ እገዳ ከምዘድሊ ኣሰሚዑ።¹²

US Embassy Cables, Berlin, Germany. 18 November 2009

ሰለስተ ቕኝ ድሕሪዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ርክብ በርሊን፡ ሱዳን ራይስ ንናይ ፈረንሳ፡ ሚኒስተር ወጻኢ ጉዳያት፡ ንኩቕነር ፡ ነቲ ኣሜሪካ ንኤርትራ ንምእጋድ ትገብር ዘላ ጸዕሪ ንክድግፍ ክትደፋፍኦ ንርኢ። እቲ ካብ ኒው ዮርክ ናብ ዋሽንግተን ብ7 ታሕሳስ 2009 ዝተሓላለፈ መልእኽቲ ከምዚ ይብል፤

“ኣምባሳደር ራይስ ነቲ ኣሜሪካ ብቤት ምኽሪ ጸጥታ ኣቢላ፡ ነቶም ናይ ጅቡቲ ስምምዕ ዝጸብኡ መራሕቲ ኤርትራን ነቲ ኤርትራ ንገብረ-ሽበራዊ ኣልሸባብ እትገብር ዘላ ንጡፍ ደገፍን ንምቕጻዕ እትገብር ዘላ ጸዕሪ እገዳ ክድግፍ ደፊኦቶ። ቤት ምኽሪ ጸጥታ መራሕቲ ኤርትራ ኣህጉራዊ ጉቡኣም እንተዘይ ኣማሊኦም እገዳ ከም ዝገብረሎም ካብ ዘፈራርሕ ዓመት ከይነ። ቤት ምኽሪ ጸጥታ ቃሉ ከዕብር የብሉን። ኢላቶ።... ፈረንሳይ ብጥፋፋት ሶማላውያን ጅሆ ዝተታሕዙ ገበርቲ ሰናይ ፈረንሳውያን ስለ ዘለዉ ንእገዳ ከም ዘይትደፍእ ከም ዝርድኦ፡ እንተኹን ናብያን ቻይናን ፈረንሳ ንእገዳ ዘይምድጋፋ መኸንያት ጌረን ከመሳምሳ ይፍትና ከም ዘለዎ ሓቢራ። ኣፍሪቃውያን ኣባላት ቤት ምኽሪ ጸጥታ እቲ እገዳ ኣብ ወርሒ ታሕሳስ ክሓልፍ ኣለዎ ከም ዝብላን፡ ሰፊሕ ደገፍ ንክረክብ ንድፊ ናይቲ እገዳ ኣጸቢቐ ፈኹሱ ከም ዘሎን ሓቢራ።”¹³

US Embassy Cables, 7 December 2009

ሕብረት ኣፍሪቃን ኢጋድን

እቲ ብኢጋድ ኣቢልካ ክሲ ምስ እትኸስስ ኢኻ ሰማዓይ ትረክብ ትብል ሓሳብውን ካብ ኣሜሪካ’ያ ትብገስ። እንህ እቲ ካብ ኣዲስ ኣበባን ኒው ዮርክን ዝስደድ ዝነበረ መልእኽትታት፤ ብ2 ሚያዝያ 2007 ካብ ኣዲስ ኣበባ ናብ ዋሽንግተን ዝተላእኸት መልእኽቲ፤

“ጸገም ምርግጋእ ሶማሌ ኤርትራ’ያ። ንኤርትራ ከም መዋሊት ግብረ-ሽበራ ጌሩ ዘቕረባ መለስ፡ ናይቲ ከባቢ ናይ ምዝራግ ሰርሒት ኤርትራ፡ ኣብ ሶማሌ ዘለዉ ጥፋፋት ምሕጋዝ፡ ንዋፅኦ ሕብረት ኣፍሪቃ ክዕንዉ ዝልኦኹም ገብረ-ሽበራውያን፡ ነቶም ንመንግስቲ ኢትዮጵያ ክዓልዉ ኢሎም ዝህቑኑ ገብረ ሽበራውያን ምሕጋዝን ከመይ ጌሩ ኢትዮጵያውያንን ኣባላት ኤምባሲ ብሪጣንያን ጅሆ ከም ዝሓዘት ዘርዘሩ። ... መለስ ከመይ ጌሩ ንኤርትራ ንምንጻል ይሰርሕ ከም ዘሎን ኣብ ሕቡራት ሃገራት ከም ዘቐርቦንውን ኣሚቱ። ሰበ ስልጣን ኢትዮጵያ ንኤርትራ ከም መዋሊት ግብረ ሽበራ ጌሮም ንክቕርብዎ ጉስጓስ ተሓሒም ኣለዉ። ተቐዳ ኣለሙ ብወገኑ ኤርትራ 5 እንግሊዛውያን ስራሕተኛታት ኤምባሲ ብሪጣንያን 9 ኢትዮጵያውያንን ጅሆ ሒዛ ክብል ከሲሱ። መለስ፡ እቲ ምጭዋይ ዝብሎ ዘሎ መታን ነቶም ጅሆ ተታሒም ዘለዉ ኢትዮጵያውያን ክብል፡ ካብቲ ካልእ ክሲ ፈልዩ ክርእዮ ነገርናዮ። ብተወሳኺ፡ ብኢትዮጵያ ዝመጽእ ክሲ ምስቲ ኣብ መንጎ ክልቲኣን ዘሎ ናይ ዶብ ግጭት ተተሓሒዙ ክርእ ስለ ዝክኣል፤ እዚ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዘምጽእዎ ዘለዉ ክሲ ካልኣት ከልዕልዎ ሓቢርናዮ። እዚ ዘየናሕሲ ናይ መለስ ኣትሓሕዛ ፡ ሕልና ኢትዮጵያ ፤ ኩሉ ጸገማት ኢትዮጵያ ንኤርትራ ንምልጋብዮ። ስለዚ ኣብ ሶማሌ ሰላም ክርከብ እንተኹይኑ ማሕበረሰብ ዓለም ንኢሳያስን ኤርትራውያንን ክገትኦምን ክንጽሎምን ኣለዎ።”¹⁴

US Diplomatic Cable, Addis Ababa, 2 April 2007

“አምባሳደር አሜሪካ፡ እንተደካ አጋድን ኢትዮጵያን ሓገዝ ሕቡራት መንግስታት ደልዩን፤ ካብ ሕብረት አፍሪቃ ንጹር ናይ ደገፍ መልእኽቲ የምጽኡ፤ ክትብል ንተቐዳ ተላብያቱ።”¹⁵ US Diplomatic Cable, USUN New York: June 22, 2009

“አምባሳደር ራይስ፡ ዝኹን ይኹን እገዳ ብዩጋንዳ ዝምእኸል ናይ አጋድ ተበግሶ ክኸውን ከም ዘለዎ ጸቂጣትሉ። ቅድሚ ሕጂ ዝነበረ ናይ አጋድ ኣተሓሳስባ ስምረት ከምዘይነበሮ ሓቢራቶ። ስለዚ ሶማል፡ ጂቡቲን ኢትዮጵያን ዝሰማምዓሉ ይኹን ኢላቶ።”¹⁶ US Diplomatic Cable, USUN New York: August 17, 2009

ጅቡቲ

ቦቲ ኢትዮጵያ ዘበጋገሰቶ ጉስጓስ ጅቡቲ ኣብዘይተኣደነ ጸቕጢ ከም ዝኣተወት እዚ ዝስዕብ መልእኽቲ የነጽር።

“መንግስቲ አሜሪካ ብጋህዲ ንጅቡቲ ክዛረባ ኣለዎ። እቲ ኣብ ጅቡቲ ዘሎ መዓስከር አሜሪካ ብዙሕ ከም ዘድልዮ ኣብ ግምት የእቲኹ፤ ፕረሲደንት ዑመር ገለ ናይ አሜሪካ ስክፍታታት ክስምዕዮ። ሻራ ናይ መን ከመ ዝሕዝ ክንገሮ ኣለዎ። ቦቲ ኣብ ዒራቕን ኣፍጋኒስታንን ዝካየድ ዘሎ፡ ኣብዚ ኸባቢ “ጥሩፋት ይስዕሩ ኣለዉ፤ ምዕራባውያን ኣብ መዋጥርዮም ኣትዮም ዘለዉ” ይብሃል ኣሎ። እዚ ኣረኣኢያ እዚ ኸኣ ኣብ ፈቐድኡ ንዘለዉ ጥሩፋት የደፋፍሮም ኣሎ። ንፕረሲደንት ኢሳያስን ፡ እስላማዊ መጋባእያታት ሶማልን ከይተረፈ። እዚ ከይሳዕረረ ኸሎ ክቐጽ ኣለዎ።” ¹⁷ 16 መስከረም 2006

ኬንያ

ፋራሕ መዓልም፡ ምክትል ኣፈ-ጉባኤ ባይቶ ኬንያ በወጉኑ ምስ ጀፍ ኮይናንገ ዝተባህለ ጋዜጠኛ ቲቪ K24 ኣብ ክፍላ መጋቢት 2012 ኣብ ዘካየዱ ቃለ-መሕትት ፣ ኩነታት ወጻኢ ጉዳያት ኬንያ ኣነጹሩ ዘርእን፡ ውጻኢ ዝምድናታት ኬንያ ብኢትዮጵያን አሜሪካን ተጨውዮ ምህላዉ ዝሕብር፡ መርትዖ እንሆ።

“ናይ ወጻኢ ፖሊሲ ዝብሃል ነይሩና ኣይፈልጥንዮ። ናይ ወጻኢ ፖሊሲና ወትሩ ነቲ ዝልዓለ ጨረታ ዘቐርብ ምስ ተሸጠዮ። ንሕና ኬንያውያን ናይ ወጻኢ ፖሊሲ ዝብሃል የብልናን። ናይ ወጻኢ ፖሊሲን ኩሉ ግዜ ብኻልኣት ሃገራት ምስ ተጨውዮዮ። ወይ ብርእስ ሓያላት ወይ በዚ ኣብዚ ከባቢና ትርኩብ ሃገር። ኣብዚ እዋንዚ ናይ ወጻኢ ፖሊሲና ፡ እዚ ነዚ ኣከባቢና ዝምልከት፡ ብኢትዮጵያ ዝተጨውዮዮ ዝመስል። አጋድ ዝብሃል የለን። አጋድ ማለት ኢትዮጵያ ማለትዮ። ንምንታይ ኢና ንኤርትራ ከም ናይዚ ከባቢ ጠንቃም ቆልዓ ጌርና ንርእያ፤ እቲ እንኮ ክንረኽቦ ንክእል ስነ-ሞኅታዊ መልሲ ንኢትዮጵያ ክንብል ንገብሮ ዘሎናዮ። ኢትዮጵያውያን ብዝኸረሩልና (ብዝደረፉልና) ኢና ንቆጻጸ ዘሎና። ኤርትራውያን ስጋዕ መዓስዮም ክዕገሱና፤ ኣምላኽ ኣይበሎ፡ ዓቕሎም ተጸንቂቑ፡ ይኣኸለና በዚሑ ምስ ዝብሉ ጸገም ክፍጠርዮ። ነቲ ህሞትቲ ብዓይነ-ሕልናይ ክሓስቦውን ኣይደልንዮ።

“ናይ ቁጠባ ኅባልል፡ ናይ ፖለቲካ ኅባልል፡ መናሃርያ ለውጢ ፡ ኣድማዒ ባይቶ፡ እቲ ካብ ኣፍሪቃ ዝብልጸ ስርዓት ዘሎና እናተባሃልና፡ ነዘን ሃገራት ከነቀራርበንዮ ዝግባእ። ንኤርትራን ኢትዮጵያን ክንዓርቀን፡ ንጉዳይ ሶማል ከኣ ክንፈትሖዮ ዝግባእ እምበር ሻራ ክንወስድ ኣይግባእንዮ። ካብ ሶማል ቀልጢፍና እንተወጸእናዮ ዘዋጽኣና። ናይ ወጻኢ ፖሊሲናን ናይ ምክልኻል ፖሊሲናን ምስ ኢትዮጵያ ምቕራን ንረብሓና ዘይከውን ሓስብዮ።”¹⁸ Farah Maalim’s interview with Kenya’s K24 TV journalist Jeff Koinange, March 2012

ዩጋንዳ

“አምባሳደር ራይስ፡ ንሙሰቪ ናይ ቀደም ተሞኩሮ ከም ዝሕብሮ ቤት ምኽሪ ጸጥታ ኣፍሪቃውያን ዘንቀልዎን ዝመርሖዎን ውሳኔ ኣይቃወምንዮ። እንተደካ ቡርኪና ፋሶን ዩጋንዳን መዊለንኦ፡ እንግሊዝ ከም ዝድግፍዎ፡ ፈራንሳውያን ርእሶም ከም ዘድንኑን ከምዘይ ዓግትዎን ሓቢራቶ።”¹⁹ US Diplomatic Cable, USUN New York: September 29, 2009

ኣስር መቐጸዕቲ እገዳ

በዓል ሱዛን ራይስ እቲ ኣብ 2009ን 2011 ዘሕለፍዎ ዘይፍትሓዊ እገዳታት ኣብ ቦትኡ ኸሎ ገና፡ “ክነግድደልኩም ኢና፡ ኣብ ደገ ዘለኹም ኤርትራውያን ናብ ኤርትራ ገንዘብ ከይትሰዱ ኢድኩም ከነሕጽር፡ ንኤርትራ ከይትገቡ ኸኣ፡ ኣእጋርኩም ክንኣስሮ ኢና” እዮም ዝብሉ ዘለዉ። ዋላኳ ቐንዲ

ሕልምም ከጊዮ ምብታኽ ናይ 2% መሕወይ ግብረ፡ ናብ ኤርትራ ዝኣቱ ሓገዝ ምንጻፍን መደባት ዕድና ምልማስን፡ እንተኹን፡ ኩሉ ባህላዊ ንጥፈታትን ፈስቲቫላትን ንምምካን ዝሓለንዎ ሕልናውን ኣሎ። እንተኹን፡ ድልየቶም እዚ ጥራይ ኣይከውንን። እንታይ ደኣ እቲ ሃገሩን ህዝቡን ከይረሰዐ፡ ምስ ነፍስ-ወከፊ ትርግታ ልቡ፡ ሃሙን-ቀልቡን ናብ ህዝቡን ሃገሩን ኣድሂቡ ኣብ መትከሉ ዘሎ ኤርትራዊ፡ ምስ ኤርትራ ዘለዎ ዝምድና ቦቲኹም ንኸብትኹዎዩ።

ሕልና እቲ ኣብ ልዕሌና ተስገዲዱ ዘሎ እገዳ፡ ኩሉ ናብ ኤርትራ ዝኣቱ ሓገዝ ምንጻፍ (ምቕራጽ) ካብ ኩነ፡ “ድቂ” (ጥንሲ) እዚ ሕልናዚ መዓስ ተታሒዙ ኢልካ ምሕታት ኣድላዩ ኢዩ። እዛ ትስዕብ ጥቕሲ መልሲ ክትህበኻያ።

“ኢትዮጵያ ኣብ ከባቢ ቀይሕ ባሕሪ እናደብደበት ወራራ ኣብ ተጽዕኖሉ ዘላ እዋን፡ እዞም ዲፕሎማሲያውያን (ኣንቶኒ ለይክ፡ ሱዛን ራይስን ገይል ስሚዝን) ንክልቲኦም ወገናት እናዛራረብናዮም ኢና ይብሉ። እንተኹን ናብ ተሪር እገዳውን እንዳዝሃንሃኑዮም። ንኣብነት ኤርትራውያን ካብ ኣዝማዶምን የዕርኹቶምን ገንዘብ ከይረኽቡ፡ ...ዝብል።” ²⁰ JANE PERLEZ, The New York Times, May 22, 2000

እንሆት እምብኣር “ድቂ” እታ እክይቲ ሕልና። “መንግስቲ ኤርትራ ካብ ደገ ዝመጽኦ ሓገዝ ዜጋታቱ እንተ ኣንተ ኣንጺፍካሉ ከተንበርክኻ፡ ንመለስ ንምድኣን ካብ መንግስቲ ኤርትራ ሕድገታት ክንረኽብ ንክእል ኢና” ዝብል፡ ንታሪኽ ገድሊ ህዝቢ ኤርትራን ንመትከላት ህ.ግ. ኣብ ግምት ዘየእተወ ድዉይ ሕልና።

ነዛ እገዳዚኣ ዝኸውን መኽንያትክ መዓስ ጀሚሩ?

እቲ ናይ 2009ን 2011 እገዳታት “ኤርትራ ንናይ ሶማሊ ጥሩፋት ትሕግዝ” ኣላ እትብል ሓሶትያ ኣሰኒያታ። ናይዛ ናይ ሓሶት ክሲውን ሱራ፡ ሱዛን ራይስ እያ። ደሕሪ 2006 ዝመጸት ዘይከነስ ሕልና እገዳ ኣብ 1998 ከተልዕል ከላ ዝኣለመታ። እንተኹን ንክጥዕም ነታ ኸሲ ቅድም ዘልዕላ፡ ፓትሪክ ግሊክስዮ። ጌልክስ ንዘይፈልጦ ፡ ካብቶም ቀንዲ ኣንጻር ነጻነት ኤርትራ ዝቃለሱ ዝነበሩ ሰባብ ጋዜጠኛዮ። ኣብ ቢቢሲ ከም ናይ ኣፍሪቃ ክኢላ ኩይኑ ዝጽሕፍ ዝነበረ ፡ ንመሰል ርእሰ-ውሳኔ ህዝቢ ኤርትራ ብዙሕ ዝተጸብኦ ባእታዮ። ነዛ ጠቕረዚኣ ምስ ሱዛን ራይስ ከይኖምዮም ተቐባቢሎም ጀሚሮማ። ጌልክስ ኣብ ወርሒ መጋቢት 1999 ፡ ሱዛን ራይስ ኣብ ጉንበት 1999 እንደገና ጌልክስ ኣብ ሓምለ 1999 ተበራርዮምላ። እዚ ሾሞንተ ዓመት ቅድሚ ልደት ኣልሸባብዮ። ቕድሚ ናብቲ ናይ ሱዛን ራይስን ፓትሪክ ጌልክስን ጥቕስታት ምኻድና ግን፡ ነቲ ናይ ተጽናታዊ ጉጅለ ዝምልከት እኳ እንተኹን ፡ እቶም ንኤርትራ ዝጸብኡ ባእታታት ፡ ከመይ ጌሮም እቲ ንሳቶም ዘንቀልዎ ጠቕኑ፡ ኻልእ ከም ዘንቀሎ ኣምሲሎም ከም ዝጠቕሱ እትሕብር ጥቕሲ ክንጠቕስ። እዚ ብዛዕባቲ መንግስቲ ኣሜሪካ ብ13 ሚያዝያ 2010 ዝኣገዶም ውልቀሰባት ዝኸውን መርትዖ ከቕርብ ከሎ፡ ዝቐረበ ጽሑፍ እዩ ዝዛረብ ዘሎ።

“እቲ ጽሑፍ ምንም መርትዖ የብሉን። እንተኹን ፖሊሲ ኣሜሪካ ኣብ ከመይ ዝበለ ስለያዊ ሓበሬታ ከም ዝምርኮስ የነጽርዮ። እቲ ዝገርም እቲ ሓበሬታ ከመይ ከም እተኣከበን መን ምንጪ ናይቲ ሓበሬታን ከም ዝነበረንዩ ዝሕብር። [ጸብጻብ ኣሜሪካ] “ኣብ ገለ ገሊኡ ዘይፍለጡ ምንጭታትዮም ዝጥቀሱ። “እቲ ናይ ታሕሳስ 2008 ጸብጻብ ፡ ኣቶም [መሓመድ ሰዒድ] ፡ ሰራዊቱ ኣጽዋርን መሳርሕን ካብ የመንን ኤርትራን ከም ዝረኽቡ ኣሚቱ።” ይብል። “ሓደ ናይ ዓይኒ ምስክር 6 ናይ መኻይን ጽዕነታት ከም ዝረኣዮውን ይሕብር” ይብል። እቲ ዝብሃል ዘሎ ጸብጻብ፡ ናይ ቤት ምኽሪ ጸጥታ ጸብጻብ ቁጽሪ S/2008/769 እዩ። ነቲ ጽሑፍ ምስ እትፍትሽ ግን እቲ ቐንዲ ክፋል ናይቲ ጸብጻብ ብወኪል ኣሜሪካ ኣብ ሕቡራት መንግስታት እተጸሕፈ ኢዩ። እንተኹን ፡ እቲ ንሶማሊ ዝጸናቶ ጉጅለ ከም ዝጽሓፉዩ ዝመስል። እዚ ማለት ፡ እቲ ሕጂ መንግስቲ ኣሜሪካ ዝጠቕሶ ዘሎ ጉዳይ ፡ መጀመርያ ባዕሉ ዝጽሓፎዩ። ባዕልኻ ብዝምሃዝካዮ ጭብጢ ፡ ነቲ ናትካ ጽሑፍ ሓቂ ንኸተምስል ምጽፃር ጥራይዩ ክበሃል ዝክኣል።”²¹

እዚ ሰራብና እንርእዩ ክስታትውን ካብዚ ኣምርዚ ዝረሓቐ ኣይከውንን። ቃላት ፓትሪክ ጌልክስ ኣብ መጋቢት 1999 ከምሲ ይብል ነይሩ።

“ኤርትራ ኣብዚ ቐረባ እዋን ፡ ሑሴን ዓይዲድ ኣብ መጀመርያ ናይዚ ዓመት ንኣስመራ ምስ በጽሑ፡ ሓይሎይ ኣጽዋር ዝጸፃና፡ ነፈርቲ ንሞቓዲሾ ሰዲዳትሉ። መብዛሕትኡ እቲ ኣጽዋር ነቶም ኣብ ደቡብን ደቡብ ምብራቕን ኢትዮጵያ ዘለዉ፡ ተቓዋሚቲ ኢትዮጵያ ኢዩ። ንግንባር ሓርነት ኦሮሞን ንብሄራዊ ግንባር ሓርነት ኣጋዴንን”²² .-- Patrick GilkesAfrica Analysis: The war's bitter legacy, BBC March 2, 1999

ሱሳን ራይስ ኣብ ጉንቦት 1999 መሓፍስቲ ሓዊሳ ከምዚ ዝስዕብ ኣቕሪባታ፤

“ብቲ ኤርትራ ብዙሕ ኣጽዋርን ጥያይትን ፡ ብቲ ባዕሉ ፕረሲደንት ዝሸመ ሑሴን ዓይዲድ ኣቢላ ፡ ንሓደ ዓመጸኛ ወገን ናይ ግንባር ሓርነት ኦሮሞ ሂባ ዝብል ፡ ዝእመን ጸብጻብ፡ ባህ ኣይበለናን። እቲ **ኣል-ኢትሓድ** ዝብሃል **ግብረ-ሽበራዊ** ውድብውን ብተዘዋዋሪ ተጠቓማይ ናይዚ ኣጽዋርዚ ክኸውን ይኽእል’ዩ።”²³ .- Susan Rice in her on May 25, 1999 testimony before the House Committee on International Relations Africa Subcommittee

ድቂ ናይታ ንኤርትራ ምስ ግብረ-ሽበራ ናይ ምትእሳስር ክሲ እምብኣር እንህት ብሱዛን ራይስ ዝቐለት’ዩ። ጊልክስ በወገኑ ነዛ ሓሶት ከምዚ ዝስዕብ እናበለ ኣኳማሲዕዎ፤

ቃላት ፓትሪክ ጊልክስ ፡ 23 ሐምሌ 1999

“ኣብ ንሃስ 1998 ሑሴን ዓይዲድ ናብ ኢትዮጵያ በጺሑ ስለ ዘይሰለጠ፣ ኣብ ወርሒ ለካቲት ናይዚ ዓመት 1999፡ ነስመራ ከይዱ ናይ **ሰለስተ** ነፍርቲ ምሉእ ኣጽዋር ሒዙ ተመለሱ። **ሰለስተ** ኣጽዋር ዝመልኦ መራኽብን፡ 1,500 ኦሮሞ ተጋደልትን ካብ ኤርትራ ተበጊሶም ምስቶም ኣቐዲሞም ኣብ ደቡብ ሶማሌ ኮይኖም ዝነበሩ ተጽምቢሮም ኣለዉ። ኣማኸርቲ ኩናት ኤርትራውያንን ናይ ነታጉ ምጽዋድ መሃንድሳትንውን መጺኦም ኣለዉ። ኤርትራ ግን ከምቲ ኢትዮጵያ እትኸሕዶ፡ ‘ንዝኸነ ይኹን ወገን ሶማሌ ኣይሓገዝኩን’ ኢላ ትኸሕድ’ዩ።”²⁴ The Somali connection, Patrick Gilkes, July 23, 1999

ሱዛን ራይስ ዳግማይ ኣብ ስልጣን ምስ መጽት ነታ ቅድሚ 10 ዝጸፈያታ ክትቅብቅባ ኸላ ንርእ፤

“እቲ ኤርትራ ንኣልሸባብን ካልኦት ጥሩፋት ሶማላውያን እትህቦ ዘላ ናይ ገንዘብ፡ ኣጽዋር፡ ሎጅስቲክስን ፖለቲካውን ሓገዝ ንኣሜሪካ የተሓሳስባ ኣሎ። መንግስቲ ኣሜሪካን ካልኦትን ደጋጊምና ንመራሕቲ መንግስቲ ኤርትራ ከነዘራርቦም ፈቲንና፡ ደው ከብልዎን ከይተረፈ። ስጋብ ሕጂ ግን ኤርትራውያን ንልዝብ ድሉዋት ኣይኩኑን። ሕጂ እንተኸነውን ግዜ ኣለዎም። ኣሜሪካ ንመንግስቲ ኣሜሪካ ነዚ ተረኺቡ ዘሎ ዕድል ተጠቐሙ ኣካይድኡ ክቐይር ንጽውዕ።”²⁵ ሱሳን ራይስ ንቤት ምክሪ ጸጥታ ሕቡራት መንግስታት ብ9 ሐምሌ 2009 ዝሃበቶ ጸብጻብ።

ኣብ 29 ሐምሌ 2009’ውን ከምዚ ኢላ ነይራ፡

“ንኤርትራ ብቲ ኣብ ሶማሌ እትገብሮ ዘላ፡ እቲ ዘድሊ ስጉምቲ ስጋብ እገዳ ክንወስድ ምስ ካልኦት ኣብ ቤት ምክሪ ጸጥታ ዘለዉ ብጽትና ክንዘራርብሉ ኢና። ኤርትራ ብግብሪ ምስ ኣሜሪካን ካልእ ዓለምን ዘለዋ ዝምድና ከተማሓይሽ ዘለዋ ግዜ ሓጺር’ዩ። ናይ ምምሕያሽ ምልክት ኣብ ዝሓጸረ ግዜ እንተዘይርኢና ምስ ኣብ ኣፍሪቃን ኣብ ቤት ምክሪ ጸጥታን ዘለዉ መሻርኽትና ኩይና ስጉምቲ ከም እንወስድ ከረጋግጻልኩም እደሊ።”²⁶ ሱሳን ራይስ ንኮሚቴ ጉዳያት ወጻኢ ባይቶ ወከልቲ ኣሜሪካ ብ29 ሐምሌ 2009 ዝሃበቶ ጸብጻብ።

ኣብ 30 ሐምሌ 2009 እቲ ኣብ ቤት ጽሕፈት ወጻኢ ጉዳያት ኣሜሪካ ናይ ኣፍሪቃዊ ጉድያት ሓላፊ ጆኒ ካርሰን ነዛ ጠቐረዚኦ በዚ ዝስዕብ ቃላት ደጊምዎ፡

“እወ፡ መንግስቲ ኤርትራ ነቲ ጸገም ንምፍታሕ ኣወንታዊ ግደ ኣይገበረን ኢልና ኢና ንኣምን። ጸዮቕቲ ሶማሌ እዮም ኮይኖም ዘለዉ። ንኣል ሸባብ ዝገብርዎ ዘለዉ ሓገዝ ከቋርጽዎን ሃገሮም መዕቆብን፡ ናይ ዕጡቓት ሶማሌ መሳርሕን፡ መተሓላለፍን ሰባት፡ ኣጽዋርን ገንዘብን ከይትኸውን ተስፋ ንገብር። ኣብቲ ከባቢ ኣወንታዊ ግደ ከበርክቲ ዕድል ኣለዎም። ተስፋ ኣሎና ከምኡ ክገብሩ። ኣምባሳደር ራይስ መርገጺና ብንጹር ኣቕሪባቶ’ዩ። ኤርትራ ግዜ የብላን። እዚ ርእይቶ ኣሜሪካ ጥራይ ኣይኩነን። ናይ ኢጋድ ርእይቶ’ዩ። ናይ ውድብ ሓድነት ኣፍሪቃ ርእይቶ’ውን እዩ።”²⁷ ጆኒ ካርሰን ብ30 ሐምሌ 2009 ንጋዜጠኛታት ዝሃበ ዘረባ።

“መንግስቲ ኤርትራ ንዕጡቓት ኣልሸባብ ይሕግዝ ከም ዘሎ ርግጽ’ዩ። እዚ ግን ንጥሩፋትን እስላማውያንን ስለ ዝድግፉ ኣይኩነን። ንኢትዮጵያ ቅሳነት ንምክላእን ጸቕጢ ንምግባርን’ዩ።”²⁸ — Johnny Carson Interview with AllAfrica, July 1, 2009

እዚ ኹሉ ዘርእየና ድቂቲ ደሒሩ ዝተወልደ ሰፊሕ ጐሰንስ፡ ኩሉ ዘኩማስዎ ዘሎ “ኤርትራ ንኢትዮጵያ ብሶማሊ ኣቢላ ትጐጥያ ኣላ” ዝብል ጸለመን ጠቕነን ኣብ ሕልና ሱዳን ራይስን መሳርሕታንዮ ዓኩኹ። ድሕሪ 2006 ዝመጸ ዘይኩነስ ካብ 1998 ዝጀመረ። እቲ ኣሰር ንጽርዮ።

ዲፕሎማሲያዊ መልእክታት ኣሜሪካ ንምንጻፍ ሓገዝ ኤርትራውያን ዝምልከት

እቲ ካብ ኣስመራ ዝመሓለለፍ ዝነበረ መልእክታት ኤምባሲ ኣሜሪካ ዕላማ “ምንጻፍ ሓገዝ ኤርትራውያን” እንታይ ከም ዝነበረ ኣግሂዱዮ ዝሕብረና። ጽሟቕ ናይቲ ዝውሕዝ ዝነበረ መልእክታት ምስ እንዕዘብ እዚ ዝስዕብ ንረክብ፡

“እቲ ኣዝዩ ኣገዳሲ ዝኹነ ሓገዝ ኣብ ደገ ዘለዉ ኤርትራውያን ንቐረጸ። እዚ ኣብ ደገ ዘለዉ ኤርትራውያን ንስድርኦም ዝሰድዎ ገንዘብን ዝኸፍልዎ ግብርን ኣጸቢቐ ኣድላዩ ዝኹነ ምንጪ እቶት መንግስቲ ኤርትራዮ። ኣብ ደገ ዘለዉ ኤርትራውያን ብዛዕባ ግፍዕታት ስርዓት ኢሳያስ ክፈልጡ ኣለዎም። ከምኡ እንተደኣ ጌርና ዋሕዚቲ ካብ ደገ ዝኣቱ ገንዘብ ክንግግቶ ንክእል ኢና። እዚ ነቲ ኣብ ደገ ዘሎ ኤርትራዊ ኣንጻር መንግስቲ ኤርትራ ዝገብሮ ድምጺ ከጉልሕ ይኸእልዮ። መንግስቲ ኤርትራ ክሰምዖ ዝኸእል ድምጺ ከኣዮ።”²⁹ US Diplomatic Cable, Asmara (Eritrea) TIME TO SPEAK UP: A NEW STRATEGY FOR ERITREA, 11 Jan. 2007

እዚ ቅድሚ ምላድ ሕብረት መጋቢያታት ሶማሊ ቅድሚ ምላድ ኣልሸባብንዮ።

“እቲ ካብ ደገ ዝመጽእ ሓገዝ ኤርትራውያን እንግዳተሉ ኣገባብ እናኣናደና ኸሎና፡ ብዝተፈላለዩ ኣገባባት(ብሳልሳይ ሃገር ኣቢሎም፡ ብዘይወግዓዊ ኣገባባት) ከሸዑና ከም ዝፈትኑ ይርዳኣናዮ። ስለዚ ነቲ ኣብ ደገ ዘሎ ኤርትራዊ ኣብዚ ንክይትሓባበር ነቲ ናይ መንግስቲ ኤርትራ ፕሮፓጋንዳ ዝትክእ ኣማራጺ ንድለ። ነዚ ክሳለጥ እንተኹይኑ ምንቅስቃሳት እቶም መንግስቲ ኤርትራ ዘዋፍሮም መዋጻእቲ ገንዘብ ንደርቶ።”³⁰ US Diplomatic Cable, Asmara (Eritrea) TIME TO SPEAK UP: A NEW STRATEGY FOR ERITREA, 11 Jan. 2007

እቲ ሕልና፡

“ሰደድ ዝበሃል ኣብ ዘየለዉ፡ ንሃገር ዘድሊ ዘበለ ክተፍሪ ኣብዘይትኸእለሉ፡ ነቲ ገዚፍ ወተሃደራዊ ስንቅን ዕጥቅን ዘድልዮ ኣብቲ ካብ ኣብ ደገ ዘለዉ ኤርትራውያን ዝረኽቦ ሓገዝዮ ዝምርኮስ። ነዚ ዋሕዚ ምዕጋት ንመንግስቲ ኤርትራን መደባቱን ፋሕ ጭንግራሕ ከእትወሉዮ።”³¹ US Diplomatic Cable, Asmara (Eritrea). REMITTANCES AND HARD CURRENCY: ERITREA'S LIFELINE, Fri, 16 Feb 2007

ድሕሪዚዮ መንግስቲ ኣሜሪካ ኣብ ኦክላንድ ካሊፎርንያ ዝነበረ ቆንሰላዊ ቤት ጽሕፈት ኤርትራ ከም ዝጻወ ዝሓበረ። እዚ ነሃሰ 2007 ነይሩ። ኣብቲ ጀንዳይ ፈረይዘር ዝሃበቶ ጋዜጣዊ ዋዕላ፡ ነቲ መንግስቲ ኤርትራ ምንቅስቃስ ሰራሕተኛታታ “ቁጫም ናይ ምውጻእ” መሰል” ተጠቒማ ከም ዝፈጸመቶ ትሓብር እምበር፡ እዚ ውጽእ ሓሶትዮ ነይሩ። ምክንያቱ ድሮ ቦቲ እዋንቲ ኣባላት ኤምባሲ ኤርትራ ካብ ዋሽንግተን ኣብ ክሊ 25 ኪሎሜተር ዓጊትዎም ነይሩዮ። እንተኹነ ነቲ ካብ ጋዜጠኛታት ዝቐረበላ ሕቶ ክትምልስ ከላ፡

“ብዚ ውሳኔና እቶም ኣስታት 200,000 ዝኹኑ ኤርትራውያን ንመንግስቲ ኤርትራ ጽቕጢ ክገብርሉ ኢልና ተስፋ ንገብር። ምንጪ እቶቱ ንሳቶም ስለ ዝኹኑ። ወረ 2% ግብሪ ስለ ዝኸፍልዎ ጽቕጢ ጌርም ፡ ኣሰራርሑ ክፉት ክገብርን፡ ናይ ሰብኣዊ መሰላት ጠባዩ ከዐርን ብምርጫ ኣቢሉ ደሞክራሳዊ ምሕደራ ከተኣታቱን ጽቕጢ ክገብርሉ ተስፋ ኣሎና። ስለዚ ርግጽኻዮ ምዕጻው እዚ ቆንሰላዊ ቤት ጽሕፈት ገንዘብ ናይ ምእካብ ዓቕሞም ከም ዝድርቶ።”³² Jendayi Frazer, Briefing on U.S.-Eritrea Relations. Washington, DC, August 17, 2007

እዚ ኹሉ ዘርእየና እቲ ሓገዝ ምቁራጽ፡ 2% ካብ ምክፋል ምእጋድ ዝብልዎ፡ ከምቲ ልሑሉሕ ጉልባብ ናብ ሶማሊ ሰላም ንምምጻእ ዘይኩነስ፡ መንግስቲ ኤርትራን ኣብ ደገ ዘሎ ኤርትራውያንን ኣናቑትካ ንዋሽንግተን ተማእዚዙ፡ ዝነበረ መንግስቲ ንምፍጣርያ። እዚያ እታ ዕላማ። ናይዞም ሓደ ኸልተ ሃርጋፋት ሕሊሚውን እዚኣያ። ምስዚ ኣትሓሒዛ ግን ንመጀመርያ እቲ ነዚ እኩይ መደብ ተጋባራዊ ንምግባር ዝገብርዎ ክሲ ኣተምቢህሙልና። “ኤርትራ ንግብረ-ሽበራውያን ሶማሊ ወተሃደራውን፡ ፋይናንሳውን፡ ሎጂስቲካዊን ፖሊቲካውን ሓገዝ ትህብ ኣላ” ዝብል። ብዚ እቲ ባዕልኻ

ዝመሃዝካዮ ሓሶት ብሽም ተጻናታዊ ጉጅለ ናይ ምቕራብ ተጋማዳሒ ዓመታዊ ጸብጸብ ኣቃልቦ ክውሃቦ ጀሚሩ።

እተን ቀዳሞት ሃንደስቲ ናይ'ዚ እኩይ ሕልሚ እንደገና ኣብ እንግድዓ ኣባም ተሓዚለን ናብ ስልጣን ምስ ተመልሳ፡ እቲ ብሕመ ኣቢልካ ንኤርትራ ናይ ምእጋድ ሕልና ክሓንን ጀመረ። እታ ነቲ ክሲን መቐጸዕቱን ዘንቀለት ሱሳን ራይስውን ኣባ ንይላን ከራሪት ናይ'ቲ ክቃላሕ ዝጀመረ ደርፊ ኹነት። ድሕሪ'ዚ እዪ ካርል ወይኮፍ፡ ንመለስ

“መንግስቲ ኣሜሪካ ንኤርትራ ብቤት ምኽሪ ጽጥታ ኣቢላ ንምእጋዳ ቅርብቲያ። እቲ ልዝብ ካብቶም ቀወምቲ ሰለስተ ሓሊፉ ንበዓል ዩጋንዳ ሓዊሱ ብሓያል ድፍኢት ኤምባሲ ኣሜሪካ ኣብ ሕቡራት መንግስታት ይቐጽል ኣሎ። በተወሳኺ ንመንግስቲ ኤርትራ ዝውሃብ ሓገዝ ንምንጻፍ ጸዕሪ ይገብሩ ከም ዘለዉን፡ ንካይሮ፡ ሪያድ፡ ጅዳን ካልኣት ከተማታትን ነዚ ዕላማ ከም እተላእኸን” ዝሓበሮ³³ US Embassy Cable, Addis Ababa (Ethiopia). Mon, 30 November 2009

ምስ'ዚ ተታሓሒዞ ደርፊ ኢትዮጵያ፡ ጁቡቲን እዛ ኣሜሪካ ዘንቀልዋ ደርፊ ኹነት። መለስ እንተኹነ “ግብረ” ንዝተባህላ ከይሓፈረ ዘተግብር ዕሱብዮ። ናብ እገዳ ከይከድና ዝተእመነላ ሓንቲ ኣብነት ንርእዞ። እቲ ቀልጢፉ ዝቐሃመ፡ “ውሳኔ ኮምሽን ዶብ ብመትከል ምቕባል” ዝብል ተዋስኦ ካብ መን ከም ዝተቐበላ ነቲ ጉዳይ ዝከታተል ኩሉ ሽቡ ዝፈልጦ ጉድድዮ። እንተኹነ እዛ ናይ 22 ሕዳር 2005 ብዊኪሊክስ ዝተዘርግሐት መልእኽቲ ኤምባሲ ኣሜሪካ ክንርእ ከሎና፡ እዚ ዝስዕብ ነንብብ

“ነቲ ‘ብመትከል ምቕባል’ ዝብሎ ከልዕሎ ዝኸእል እንተኹይኑ ሓቲተዮ፡ ... መለስ ‘ኣይ ማሕበረ ሰብ ዓለም እንድዮ፡ ብመትከል ይቐበል’ዩ በል ዝበለኒ” ክብል መሊሱለይ።”³⁴ Vicki Huddleston, US Embassy Cable, Addis Ababa (Ethiopia) Tue, 22 Nov 2005

ባህሪ መለስን ብጽቱን ክድምና ስለ ዝኹን፡ እታ ብኣሜሪካ እተሃንደሰት ከተግብር ሃንፍነፍ ክብል ንርእዞ ።

“እቲ ኤርትራውያን ንስድርኦም ካብ ኣሜሪካ ዝሰድዎ ዘለዉ ገንዘብ ምቁራጽ፡ ዋሕዚ ‘ቲ ኤርትራ ንጥሩፋት ተሰዶ ዘላ ኣጽዋር ክዓግት ይኸእል’ዩ³⁵ US Diplomatic Cables, Addis Ababa (Ethiopia). -8 July 2009

“ኣሜሪካን ካልኣት ሃገራትን ቁጠባዊ እገዳ እንተጌረን፡ ብሕልፊ እቲ ካብ በዓል ቀጠርን ካልኣት ሃገራት ዝረኽቦ ሓገዝን፡ እቲ ቐንዲ ኣገዳሲ ካብ'ቲ ኣብ ኣሜሪካ ዝርከብ ኤርትራዊ ዝረኽቦ ሓገዝ ደው እንተ ደኣ ኢሉ። ሕልና ኢሳያስ ፋሕ ፋሕ ክኣትዎዮ። ኢሳያስ ካብ ኩሎምቶም ኣብ ደገ ዝነበሩ ኤርትራውያን 2% ይእክቡዮ። 2% ዘይምኽፋል ኣብ ኤርትራ ዘለዉ ቤተ ሰባም ናይ ምግብ ራሽን ወረቐት ኣይረኽቡንዮም።”³⁶ US Diplomatic Cables, Addis Ababa (Ethiopia), 21 May 2009

ኣስዒቡ፡

“ኣሜሪካ እገዳ ንምግባር፡ ብሕልፊ ነቲ ካብ ደገ ኤርትራውያን ዝልእኸዎ ሓገዝ ንምቕራጽ ጸዕሪ ክትገብር ተላብዮ። እቶም ኣሜሪካውያን ደቀ'ኩኡ ‘ንኤርትራ ግብሪ ምሃብ ዝበንዮ’ እንተ ተባሂሎም ‘እምቢ ኣይንኸፍልን ኢና’ ክብሉ ይኸእሉ እዮም ኢሉ።” ³⁷ US Diplomatic Cables, Addis Ababa (Ethiopia). -20 November 2009

ቃና ስዮም መስፍንን ተቀዳ ኣለሙንውን ኢዚኣ'ያ ነይራ።

“ዋሕዚ ገንዘብ ንኤርትራ ምቕራጽ ኣድላዪ እዩ። ብሕልፊ እቲ ኤርትራውያን ካብ ኣሜሪካ ዝሰድዎ ቐንዲ ምንጪ እቶት ኤርትራ ኮይኑ መግዝእ ኣጽዋርን መመወል ጥሩፋትዮ። ቤት ምኽሪ ጽጥታ በዘይወላውል ኣብ ጎሲ ሕብረት ኣፍሪቃን ኢጋድን ኮይኑ ንኤርትራ እንተ ኮኒንዋ፡ ኣብ ኣሜሪካ ዝዘለዉ ኤርትራውያን መሕወይ ግብሪ ኣይንኸፍልን ኢና መበሊ ይኸኖምዮ። ሎሚ እቶም ዘይከፍሉ ንኤርትራ ምስ ዝምለሱ የእስሮምዮ። ኣብ ኤርትራ ዘለዉ ቤተሰባም ከኣ ይእስሩ።”³⁸ ETHIOPIA PRESSING FOR UNSC SANCTIONS ON ERITREA-22 June 2009

በዚ እቲ ሓገዝ ናይ ደገ ኤርትራውያን ናይ ምንጻፍ ጐስጓስ ጥራይ ዘይኮነሱ፡ እቲ ኤርትራ “ብምፍርራሕን፡ ብታህዲድን በስገዳድ ሓይሊን” መሕወይ ግብሪ ተኸፍል” ዝብል ጠቐረ እግሪ ተኸሉ ክጎዪ ጀመረ። እቲ ኣብ'ዚ ናይ ዝሓለፈ ሓምለ ዝወጸ ጸብጸብ ተጻናታዊ ጉጅለ፡ ዝተኸመረ ናይ 23 ገጻት ናይ ይምሰል መርትዖውን ነዚ ሓሶት ሰብኣውነት ንምልባስ ዝሃቀነዮ። ነቲ “መሕወይ

ግብረ ዘይከፈለ አብ ኤርትራ ዘለዉ ቤተሰቡ ወረቓት ራሽያም ይሕደግ፣ ይእሰሩ፣ ነቶም መሕወይ ግብረ ከይከፈሉ ንኤርትራ ዝኣትዉ ድማ ይሕበሱ” ዝብል ሓሶት።

በቲ ጸቕጢ ተምበርኪኻ ምስ ረዓመት፣ ንዓኣ ዝኸውን ኣዝማች ተዋህባ። ድሕሪዚ ጅቡታውያንውን ዝተዋህቦም ተዋስኦ ሸሚዲዶም ብናይ ምቕራብ ተኸእሎኦም ካብ ወያነ ኣይሓምቁንዮም። ኣብ 2008 ዝገበርዎ ተዋስኦ ናይዚ ምስክርዮ። ነቲ ኣብ ሰነ ኮይኑ ዝበለዎ ጎንጺ ብኣብ ለካቲት እተጸሕፈ ጸብጸብ ጌሮምዮም ክምጉትሉ ፈቲኖም። ኣብ 2009 ድማ ሚኒስተር ወጻኢ ጉዳዮም ኣብቲ ኣብ ቅድሚታ ቤት ምኽሪ ጸጥታ ዘሰምረ መደረ፣ እቲ ንሶማሊ ዝምልከት ጉዳይ ብፈረንሳይ፣ እቲ ንኤርትራ ዝምልከት ድማ ብእንግሊዝ ምቕራቦምን፣ እቲ እተጠቓምሉ መጻረፊ ቃላትን ርኢኻ፣ ንተዋህቦም ጽሑፍ ብዘይሕፍት ንምንባብ ሰገጥ ዘይብሉ ምዃኖም መረጋገጺዮ። ነዚ ኣብ ግምት ኣእቲኻ፣ ፕረሲደንት ዑመር ገላ።

“ምስ መንግስቲ ኤርትራ ቀንዲ ናይ መላዘቢ በትሪ መንግስቲ ኣሜሪካ ዋሕዚ እቲ ኣብ ደገ ዘለዉ ኤርትራውያን ዝኸፍልዎ 2% ደው ምባልዮ። ናይ ፕረሲደንት ኢሳያስ እንኮ ምንጪ ናይ ወጻኢ ሸርፊ እዚዮ። ንሓደ ወርሒኳ ይኹን ደው ተቢልክምዎ መንግስቲ ኤርትራ ሰጥ ለበጥ ክብልዮ”³⁹ PRESIDENT GUELLEH PRAISES PARTNERSHIP WITH USG, AFRICOM-8 February 2009

ሚኒስተር ወጻኢ ጉዳያት ጅቡቲ ብወገኑ ነታ ቃና ኣኳማሲዕዋ። ዩጋንዳ ደጊማታ። ካብዚ ተበጊሱዮ እቲ ተጽናታዊ ጉጅለ፣ ነዚ ነዊሕ ዝገበረ እኩይ ዕላማ ኣብቲ ኣብ ሓምለ ዘውጽኦ ጸብጸቡ ከምዚ ዝብል

“እቲ ህግደፍ ብወለንታዊ ወፊያ ገንዘብ ዝእክበሉ ኣገባብ ካብ ግዜ ናብ ግዜ ኣብቲ ብፈሰቲሻላትን ካልእ ባህላዊ ምሽታትን ኣቢሉ ኣብ ኣውሮጳ፣ ሶሜን ኣሜሪካን ካልኦት ፖለቲካዊ ምንቅስቃሽ ፍቕድ ዘይኩነ ሃገራት ዝገብሮ ዘሎ እናዛዘው ይመጽእ ኣሎ። ካልኣዊ ምክንያት ናይዚ ባህላዊ ንጥፈታት ፡ ወከልቲ ህግደፍ እቲ ኣብ ደገ ዘሎ ሰብ ስጋብ ክንደይ ከም ዝምእዘዘሎም መዐቀኒዮም ዝጥቀምሉ። እቲ ህግደፍ ዝረኽቦ ዝዓበየ ክፋል እቶቱ በዚ ኣገባብ ኣቢሉዮ። ኣብ መብዛሕትኦን ሃገራት ናይ ከም ናይ ፖለቲካ ኣኼባ ኢልካ ኣይቀርብንዮ። ንዝተፈላለዩ መዓላታት ዝውዕል ሓገዝ እናበልካዮ ዝሸፈን። ኣብ ብዙሓት ሃገራት ክቕጽዕ ዝኸእል ኣገባብ።”⁴⁰ Somalia and Eritrea Monitoring Group Report, July 2012

ምእካብ ግብረ ካብ ተላዕለ፣ ሓደ ክልዓል ዝግብኦ ኣገዳሲ ሓቂ ኣሎ። እዚ ሓቂዚ ኣሜሪካ፣ ብሃብታማ፣ ኣሜሪካ ብሓያላ፣ ኣብ ደገ ዝቕመጡ ዜጋታታ በፍንጫያ 2% ጥራይ ዘይኩነስ ካብ 10% ስጋብ 34% ተኸፍሎም። እዚ ኣብ ታሕቲ ተጠቐሱ ዘሎ ነቲ ግብዝነት ግርም ጌሩዮ ዘቃልዮ።

“ኣሰራርሓ ኣሜሪካ ካብታ ብኩናት ትሳቕ ዘላ ኤርትራ ዝፍለ ኣይኩነን። ሱሩ ኣብቲ እዋን ሃገራዊ ሽግራ ዝተዋርኩሰዮ። እቲ ናይ መጀመርያ ግብረ እቶት ኣሜሪካ ቁሩብ ኣዋርሕ ድሕሪ ምጅማር ውግእ ሕድሕድ ኣብ 1861 ኢዩ ጀሚሩ። ኣብቲ እዋን ነቶም ኣብ ኣሜሪካ ዝነበሩ ዜጋታት ንልዕሊ \$800 ዝረኽቡዎ እቶት 3% ግብረ ክስልዓሎም ከሎ እቶም ካብ ኣሜሪካ ወጻኢ ዝነበሩ ዜጋታት ግን 5% እዩ ተሰለዕሎም። ሕልና እቲ ግብረ ፡ ሃብታማት ኣብ ግዜ ጸገም፣ ካብ ወታሃደራውን በርገሳውን ጉብኦም ኸየማልኡ ካብ ኣሜሪካ ከይሃድሙ ዝዓለመዮ። ብ1864 እቲ ግብረ ንኹሉ ዜጋ ኣብ ዝሃለወ ይሃሉ ከም ዝሰላዕ ተገይሩ”⁴¹ The Wall Street Journal, 18 May 2012

ብዝርዝር ኣብ ናይ ኢስማርት ጽሑፍ ኣሎ።⁴²

ዓመታዊ ጥቅራን ተጽናታዊ ጉጅለ

ኑዛዜ ተጽናታዊ ጉጅለን ዝበጽሖ ተቃውሞን

ተጽናታዊ ጉጅለ፡ ኣብቲ ኣብ ዝሓለፈ ወርሒ ሓምሌ ዘውጽእ ዓመታዊ ጸብጸቡ፡ ከይፈተወ

“ኤርትራ ብቐጥታ ንኣልሸባብ ትሕግዝ ኣላ ንዝብል ክሲ ዝኸውን መርትዖ ኣይተረኽበን። ...ነቲ ሓንቲ ወይ ካብ ሓንቲ ንሓላ ነፈርቲ ኣብ ኣህጉራዊ መዕርፎ ነፈርቲ ባይደዋ ዓሊበን ወይ ከኣ ኤርትራ ብነፈርቲ ኣቢላ ኣብ መንጎ 29 ጥቅምቲን 3 ሕዳርን ንኣል ሸባብ የዕጢቓ ዝብል ናይ ሕዳር 2011 ክሲ፡ ዝኸውን ጭብጢ ኣይረኽብናን። ኤርትራ ኣብቲ ኣብ ዓርታ ዕለ ዝበጽሖ ናይ ኣውሮጳውያን ቱሪስት ቅትለት ቀጥታ ኢድ ነይርዋ ዝብል መርትዖ የለን።”⁴³

ክብል ተአሚኑ። እዚ ተጽናታዊ ጉጅለ'ዚ ግን ስርሖን ዕላምኡን፡ መሳርሒ ናይ'ተን ዝምውልእ ሃገራት ምዃኑ ናብ ቃልዕ ወጺኡ ኣሎ። ከምቲ ናይ ደቡብ ኣፍሪቃ ምክትል ኣምባሳደር ኣብ ሕቡራት መንግስታት ዶክተር ምሻባኒ ዝበሎ፡

“ተጽናታዊ ጉጅለ ነቲ ካብ 1907ን 2023 ዝረኸበ ሓላፍነት፡ ብብቐዓት፡ ብዘይሻራ፡ ብዕቱብን ክፍጽም ንጽውዕ። ተጽናታዊ ጉጅለ፡ ካብ ሓላፍነቱ ወጺኢ ብዝኸውነ ካብ ፖለቲካዊ ጽልዎታት ነጻ ኾይኑ ክሰርሕ ኣለዎ። ኣብቲ ንቤት ምክሪ ጸጥታ ንምሕጋዝ ዝሰርሖ ስራሓት፡ ነጻነቱን ብቐዓቱን ክሕሉ ኣለዎ። ማዕረ ማዕረኡ ኣባላት ቤት ምክሪ ጸጥታ ንተጽናታዊ ጉጅለ ንፖለቲካዊ ረብሓታትን ካብ ናይ ምጥቃሙ ፈተነ ክቐጠባ ንጽውዕ። ደቡብ ኣፍሪቃ ኣብቲ እተን ጉዳየን ብቤት ምክሪ ጸጥታ ዝርእ ሃገራት ኣብ ቅድሚታ ቤት ምክሪ ጸጥታ ቐሪበን ነገረን ከፍሰሳ ዕድል ክውሃበን ኣለዎ ዝብል መትከል ንኣምን። ሃገራት ኢጋድ ኣብ ቅድሚና ቐሪበን ነገረን ሰለ ዘፍሰሳ ሕጉሳት ኢና። እንተኸኑ ኤርትራ ነገራ ከተፍሰሰ ዕድል ሰለ ዘይረኽበት ጉሂና። ቤት ምክሪ ጸጥታ ቦቲ ብኤርትራ ዝቐረበ ጥርዓን ዝሓዞ ኣትሓሕዞ ብዙሕ ጉድለት ኣለዎ። መራሒ ሓንቲ ሃገር ጉዳይ ሃገሩ ክቐርብ ከሎ ንዝቐርቦ ሕቶ ርእይቶ ክግበረሉ ኣለዎ።” ⁴⁴ Ambassador Doctor Mashabane, Dec. 5, 2011

ኣምባሳደር ሩሲያ ኣብ ሕቡራት መንግስታት ቪታሊ ቸርኪን ብወገኑ

“ጽሑፍ ብይን 2023 ብዙሕ መሰረት ዘይብሉ ጉዳያት ኣለዎ። ሓላፍነት ጉጅለ ክኢላታት ካብ ዓቕን ንሓላ ዓብዩ ኣሎ። ነቲ ኣብ ኣዲስ ኣበባ ኣብ ግዜ ጉባኤ ሕብረት ኣፍሪቃ ትሃቂኑ ነይሩ ዝተባህለ ግብረ-ሽቦራዊ ክሲ ንጠቅስ። ፈደረሽን ሩሲያ ንኹሉ ዓይነት ግብረ ሽቦራን መግለጺታቱን ትኸንን። እንተኸኑ ኣብዚ ጉዳይ'ዚ ቤት ምክሪ ጸጥታ ኣብቲ ጉዳይ ኢድ ኤርትራ ከም ዝነበሮ ዘኣምን መርትዖ ኣይቀረበሉን። ዝተገብረ መርመራ እንተነይሩ ዝረኣናዮ የለን። ኣብቲ ውሳኔ ዘሎ ንኮሚቲ እገዳ ብጉጅለ ክኢላታት ተሓጊዞ ንዕደና ኤርትራ ዝምልከት ካልኣት ሃገራት ክኸተልኦ ዝግባእ መምርሒ ተውጽእ ዝብል'ውን ዕቓብ ኣሎና። ንሃገራት ሕቡራት መንግስታት ዝምልከት መምርሒ ብውሳኔ ቤት ምክሪ ጸጥታ እምበር ብኻልእ ንኡስ ኣካል ክውሰን የብሉን። ብዙሕ ዝተፈላለዩ ትርጉም ክውሃቦ ስለ ዝኸለል። እቲ ንጉዳይ ኣብ ደገ ዝርከቡ ኤርትራውያን ዝምልከት'ውን ከምኡ። ብሓፈሽኡ ኣብዚ ኣብ ቀረባ ዝቀላቐል ዘሎ ንጽር ዘይኮነ ቋንቋ ውሳኔታት ቤት ምክሪ ጸጥታ ስክፍታታት ኣሎና። ሓደ ከነጽሮ ንደሊ፡ እገዳ እቲ ዝለዓለ መቐጸዕቲ'ዩ። ቅድሚ ዝኣገረ ኩሉ መገድታት ፖለቲካን ዲፕሎማሲን ከይጸንቀቐና ናብ እገዳ ክንጓዩ የብልናን።”⁴⁵ “— Ambassador Vitaly Churkin, Dec. 5, 2011

ተጽናታዊ ጉጅለ ንምንታይ'ዩ ዝጠቅር፤

“ቅድሚ 17 ኣብ ኢትዮጵያ ኣምባሳደር ነይረ። ካብቲ ኣብቲ ኸባቢ ዝተማህርክዎ ሓደ ሓቂ፡ “ንዘደለኹን ንክትረክብ ኢልካ ምሕሳው ሓላል'ዩ” ዝብል ኣተሓሳስባ'ዩ።”⁴⁶--ኣቪ ግራኖት ሓላፊ ኣፍሪቃዊ ጉዳያት ኣብ ቤት ጽሕፈት ወጺኢ ጉዳያት እስራኤል።

ተጽናታዊ ጉጅለ ከም ዝሕብረና እቲ ኬንያ፡ ኮይኑ ዝበለቱ፡ ሰለስተ ኣጽዋር ዝጸዓና ነፈርቲ ኤርትራ ኣብ ባይደዋ ምዕላበን፡ ተቃሚሙ ዝተዋህበም ሓሶት'ዩ ነይሩ። ብመጀመርያ ሓደ “ዋቃ” ዝብሃል ሳን ዝጥቀም ኣባል ፓርላማ ሶማል'ዩ ጀሚርዎ ይብሉና። ድሕሪኡ ሓደ ማንነቱ ዘይሓበሩና ናይ ወተሃደራዊ ስለላ ደጊምዎ። ካልእ ናይ ጸጥታዊ ውድብ ዝብሃል ሰሊስዎ። ድሕሪኡ ኬንያውያን ነዛ

ከዕለት ሐሰት ሐዘም ናብ ፖርታ ኤርትራ ከእትወ ተጓይዮም። ናብ ቤት ምኽሪ ጸጥታ ሕቡራት መንግስታት ከሲሶም። ጭብጢ ተበልካስ ጭብጢ ትመስክር። እቲ መሳርሕቶም ዝኸነ ተጸናታዊ ጉጅለ ከይተረፈ 36 ወርሒ ጭብጢ ሃቡና ኢልናዮም ዝህበና ኣይረኽብናን ኢሉ ኣረኪስዎም።

ተጸናታዊ ጉጅለ ዘቕርቦ ጸብጸባት ኩሉ ፡ ዲቕ ዘበለ ተዋስኦ። ንመማቕርቲ ናይ እንፈልጦም ኤርትራውያን ኣሸማት ፈይ እንዳበለ ኸኣ'ዩ ዝጽሕፍ። ግርም ጌርካ እተጸሕፈ ውሃ ዘበለ ናይ ልቢ ወለድ ዛንታ ስለ ዝኸነ ኣጸሓሕፍኡን ምርጫ ቻላቱን ዘደንጽዮ። እንተኸነ ምንጭታቱ ኩሎም ምትሃታውያንዮም። እቲ ዓመት መጻ ዝቐርብ ጥቕራን፣ ዘደንጽዮ። ፈፍሩዩ ንምጥቃስ፤

1. ናይ 2006 ምትሃታዊ ሰራዊት

“ብ26 ንሃሰ 2006፡ ሰለስተ ጃላቡ (ዳህዋታት) ፡ 2000 ሰራዊት ኤርትራ ፡ ምስ ምሉእ ዕጥቁ ዝሓዛ፡ ኣብ ገማግማ ማያት ዋርሽይኹ፡ ካብ ሞቓድሾ ንሸነኽ ሰሜን በጺሐን። እቲ ሰራዊት፡ ዋርሽይኽ ምስ ኣተወ፡ ቅድሚ ናብቲ ሕብረት መጋባእያታት ሶማሌ (Islamic Courts Union ወይ ኢትሓድ ኣል መሓክም ኣል ኢስላሚያ) ዝቈጸጸሮ ከባቢታት ምውፋሩ፡ ናብ ሰሜን ሞቓድሾ ግዲዙ። ካብዚኣቶም፡ እቶም 500 ናብ ባለደግለ፡ 500 ናብ መዓስከር ሒልወይን፡ 500 ድማ ናብ ታሕታይ ሸበሌ፡ ተመዲቦም። እቶም ዝተረፉ 500 ግን ኣብ ሞቓድሾ ተሪፎም። ኣብ ሺላ ባይደዋን፡ ኣብቲ ናይ ቀደም ኣካዳሚ ፖሊስ (ቦሊስያ) ከኣ ተመዲቦም።”

እንተኸነ ወያነ ምስ ኣሜሪካ ኩይኖም ንሶማሌ ኣብ መወዳእታ 2006 ምስ ወረሩ፡ ይትረፍ ብኣሸሓት ዝቐጸር ሰራዊት ኣሰር ሰራዊትውን ኣይረኽቡን። እቲ ሰራዊት ምትሃት ኩይኑ ተሰዊሩ ዘይኩነስ እቲ ጸብጸብ ብቐንዱ ጽውጽዎይ ስለ ዝነበረዮ።

2. ምትሃታዊት ነፋሪት

ካብ ዓሰብ ተበጊሳ ኣብ ሶማሌ ኣጽዋር ዘራገፈት፡ ታርጋኣ ዓይነታ ዝተነግረና ነፋሪት ነይራ። እዛን ነፋሪት መወዳእትኡ ብኹንትራት ናይ ኣሜሪካ ኩባንያ፡ ዓቀብቲ ሰላም፡ ዕሰባትን ሒዛ ካብ ኢንተብ ኡጋንዳ ተበጊሳ ክትበርር ክትበል ኣብ ቀላያት ሺክቶርያ ጥሒላ ኢሎምና።

3. ምትሃታዊት ጸረ-ነፋሪት ተወንጫፊ

ኣብ ሶማሌ ተማረኽ ኤርትራ ካብ ሩስያ ገዚኣ ንሶማሌ ዝሃበቶ ኣጽዋር ምስ ቁጽሪ ሕላገቱ ተረኺቡ ኢሎምና። እቲ ኣጽዋር ምስ ቁጽሪ ሕላገቱ ካብ ሩስያ ብኤርትራ እተገዝኦ ምዃኑ ዘከሓሕድ ኣይከኑን። እንታይ ደኣ እቲ ኣጽዋር ካብ ኤርትራ ኣይተንቀሳቐሰን። እንታይ ደኣ፡ ካብቲ ሩስያን ኣሜሪካን ዝተቐያየርዎ ዝርዘር ቁጽሪ ሕላገት ኣጽዋር ተቐዲሑ፡ ስእሊ ናይቲ ሕላገት ናይቲ ኢትዮጵያ ማሪኽናዮ ዝበልዎ ኣጽዋር ፋሕፊሖም ኣልጊሶም በቲ ምስ ኤርትራ ዝኸይድ ኣሃዛት ከም ዝኸይድ ጌርካ እተሰነዐ። ሩስያውያን ስእሊ ዘይኩን እቲ ኣጽዋር ኣብ ትሕቲ መጉልሒ መነጻር ማይክሮስኮፕ ጌርና ክንምርምር ኢሎምዎ ዝኣበይሉ ኣጽዋርዮ።⁴⁷

4. ምትሃታውያን መከራናታ

አብዚ ነታ ቅድም ዝጠቐስና ዓራት ብኤርትራ ከም ዝተዓደገት ኣረጋገጽልና ዝብልዎ መከራናታ ጀነራል ታምቢ ዝብሃል ኤርትራዊ ጀነራል'ዩ። ጀነራል ታምቢ ግን ኤርትራዊ ዘይከኑ ምዕራብ ኣፍሪቃዊ'ዩ።

እዚ'ቲ ብ2011 ጸብጸቡ ከንበድብዶ ዝፈተነ ካልእ ጽውጽዎይ'ዩ። “ኤርትራ ንኣኼባ ሕብረት ኣፍሪቃ ኣብ ኣዲስ ኣበባ ናይ ብተፈንጃሪ ናይ ምጥቃዕ ሕልና ነይርዎ” ዝብል'ዩ። ኮሽብ ናይዚ ተዋስኦዚ ፡ “ገመቹ ኣያና” ዝብሃል ኤርትራዊ ናይ ስለላ መከራናታ'ዩ። እዚ ኣሳሰዩዚ ኤርትራዊ ስለ ዝኹነ ፡ እቲ ስርሒት ጉልባብ ግንባር ሓርነት ኦሮሞ ደኣ ይውሃቦ እምበር ናይ ኤርትራ ስርሒት'ዩ ነይሩ ይብለና። መዓርጉ፡ ኮረኔል'ዩ። ጌጋ ይኸልኣለና እምበር ኣብ ኤርትራ መዓርግ ኮረኔል ዘለዎ፡ ዳርጋ ኩሉ ገዲም ተጋዳላይ'ዩ። “ሓሱ በሉኒ ፡ ክሕሱ...” ዝበል ዘረባ ዓሶት ሃገርና ኣሎ። “ገመቹ” ኢልካ ሽም ኤርትራዊ የለን። ሽም እዚ ሰብ እዚን ሽም ኣቡኡን ኩሎም እቶም ቁሩብ ኣሮሚፋ ዘንቀላወጡ ክእመንሉ ከም ዝኸእሉ ፡ ዝውቱር ኣሽማት ኦሮሞ እዩ። ኮነሬል ገመቹስ ዲቕ ዝበለ ኢትዮጵያዊ መኽራናታ'ዩ። እዚ ከኑ ኢልካ እተኣልመ ጽውጽዎይ'ዩ። እቲ ኣቐዲምና ዝጠቐስናዮ፡ ኣምባሳደር ሩስያ፡ ዘእምን መርትዖ ኣይረከብናሉን ዝበሎ ጉዳይ'ዩ።

እቲ ባዕልኻ ግብረ ሽበራዊ ተግባራት ፈጸምካ ንኻልኣት ምልጋብ ፤ ካብ'ቲ ወያነ ግርም ጌሮም ዝመለኸዎ ተዋስኦ'ዩ። ንኣብነት ኣብ 2006 ፡ ባዕላቶም ነተጉቲ ኣጻዊዶም ፈጂሮም ከብቅዑ ንኤርትራ ከላግቡላ ከም ዝሃቡ ናይ ኣሜሪካ ኤምባሲ ቦቲ ብ23 መስከረም 2006 ዝጸሓፎ ጸብጸቡ የቃልዕ።

“ብ16 መስከረም ሰዓት 4:45 , ሰዓት 7:00ን ሰዓት 10:00 ናይ ንግሆን 3 ሰባት ዝቐተለ ሰለስተ ነተጉቲ ኣብ ከባቢ ካር ቆራ ዝብሃል ናይ ኣዲስ ኣበባ ተተኩሱ። ናይ ኢትዮጵያ ናይ ስለያን ጸጥታን ሓለፍትን ፈደራላዊ ፖሊስን 'ደሞክራሲያዊ ምዕባለና ንምግታእ ብግንባር ሓርነት ኦሮሞን ሻብያን ዝተወሃሃደ ስርሒት'ዩ ኢሎም። እቲ ዝተተኩሰ ነተጉቲ ኸኣ ካብ ኤርትራ ዝመጸ ክፋላት ነይሮም። ምስ'ቲ ቅድሚ ሕጂ ኣብ ካልእ ቦታት ዝተተኩሰ ነተጉቲ ዝመሳሰል። እቶም ዝሞቱ ሰለስተ ግብረ-ሽበራውያን ምስቲ ተወጊዙ ዘሎ ግንባር ሓርነት ኦሮሞን ናይ ኦሮሞ ብሄራዊ ባይቶን ርክብ ዘለዎም'ዮም። እንተኹነ ኤምባሲና ካብ ዝረኸቦ ሓበሬታን፡ ካልእ ምስጢራዊ ጸብጻባትናን ከም ዝሕብር፡ እቲ ነተጉ ስርሒት ጸጥታ መንግስቲ ኢትዮጵያ ኢዩ። ምስጢራዊ ጸብጻባትናውን እቲ ዝተተኩሰ ከም'ቲ ዝተባህለ ካብ ውሽጢ እቲ ዝዛ ዘይከነስ ኣብ ደገ ተጻዊዱ ብተተኩሰ እዩ ተኻይዱ።”⁴⁸ VICKI HUDDLESTON, US Embassy Cables, Sept. 23, 2006

እዚ ሓቂዚ ኤርትራውያን ተዛራብና ዝረብረብናሉ'ዩ። እታ ናይ “ኣታሊልካ” ድላይካ ግበር እትብል ባህሊ ኣየናይ ማይ ሰትዮም ከምዘጥረይዎ ትድንጽወካ'ዩ። 3000 ኩንታል ሑጽ፡ 1000 ኩንታል መሸላ ኽሚሮም ናይ 4000 ኩንታል መሸላ ዋጋ ዝቐበሉ እኮዮም።

ኣብ ሶማል ገብረ ሽበራውያን ዝብሃሉ ዘይነበሩ ኸለዉ እኮዮም ኣብ ሶማል ኣለዉ ዝብልዎም ናይሮም። ሓደ ፍሉጥ ሻራ ኢትዮጵያ ዘለዎ፡ ኣብ ግዜ ወራር ወያነ ኣብ ኣዲስ ኣበባ ኣምባሳደር ኣሜሪካ ዝነበረ፡ ድቪድ ቪን ዝብሃል ኣምባሳደር ቦቲ ኣብ 2001 ንራድዮ ድምጺ ኣሜሪካ ዝሃቦ ቃል

“ኣብ ሶማል ብዙሕ ናይ ምድንጋር ሓሶት ከም ዘሎ ክጠቐስ እደሊ። ሶማል ንብዙሕ ዓመታት ናይ ምድንጋር ሓሶት ቁርቁስ ዝካየደላ ሃገር'ያ። ዝኹነ ይኹን ዝርከብ ሓበሬታ ተጠንቂቕና ክንርእዮን ነቲ ሓቂ ካብ ሓሶት ክንመምዮን ክንክእል ኣሎና።”⁴⁹ David Shin VOA, January 19, 2001

ናይዚ ብዛዕባ ሶማል ዝውሃብ ምድንጋር ምንጩ ኢትዮጵያ ከም ዝኸነት ፡ ሓደ ካብ'ቶም ፍሉጣት ተሓለቐቲ ኢትዮጵያ ዝኹነ ፡ ኣብ ግዜ ቀዳማይ ቡሽ ናይ ኣፍሪቃዊ ጉድያት ጸሓፊ ዝነበረ ሀርመን ኮሆን፡ ንፒ.ቢ.ኤስ እተባህለ መደበር ተለቪዥን ብዝሃቦ ቃላት ከምዚ ኢሉ ይገልጽ፡

“ከም ኢትዮጵያ ዝመሰሉ፡ ግብረ-ሽበራውያን ኣብ ሶማል ኣለዉ ዝብል ናይ ሓሶት ሓበሬታ ዘስንቐ የዕሩኽ ኣብ'ቲ ኸባቢ ዘለዉ የዕሩኽና ኣለዉ። ኢትዮጵያውያን ምስፍሕፋሕ ምስልምና ብጣዕሚ'ዩ ዘርዕዶም። ኣብ ብሄረ ኦሮሞ ናይ ኣስላም ጸገም ኣለዎም። ስለዚ መታን ኣስላም ናብ ስልጣን ከይመጹ፡ ተኸኢሎም ንኣሜሪካ ናብዚ ናይ ሶማል ኩነታት እዚ ከእትወዎ እዮም ዝፍትኑ።”⁵⁰ Herman Cohen, PBS June 6, 2006

እታ “ኤርትራ ዋዕላ ሕብረት አፍሪቃ ብታገሉ ከተዕኑ ሃቂና፡ አፍሺልናያ” ትብል ክሲውን ወያነ ኣብ 2011 ዘቐልቀላ ኣይኮነትን። ኣብ 2007 ኢዩ ጀሚርዋ። እቲ ሰኑይ 2 ሚያዝያ 2007 እተጻሕፈ ናይ አሜሪካ አምባሳደር ኣብ ኢትዮጵያ መልእኽቲ የቃልዕ።

5. ምትሃታዊ ንግዲ አጽዋር

“እቲ ብሚልዮናት ዝቐጸር ንወተሃደራዊ መንግስቲ ኤርትራ ዘናብሮ ዘሎ ናይ አጻውር ንግዲዮ ተሓታቲ ናይቲ ንአሸሓት ኤርትራውያን ሰደተኛታት ንአደዳ ጭውያ፡ ስቓያዊ ማህረምትን መሸጣ ደቂ ሰባትን ጌርዎም ዘሎ። ተጻናታዊ ጉጅለ ብዝገበሮ መጽናዕቲ ካብ ከበሳታት ኤርትራ ነቐሉ፡ ብመዓስከር ስደታኛት ሱዳን ኣቢሉ ኣብ በረኻ ሲና ፡ ካብኡ ድማ ናብ ኢድ ጥሩፋት አጽዋር ዘመሓለለፈሉ ጎደና ረኽቡሎ። ደለይቲ ዑቕባ ኤርትራውያን ድማ ኣብ ኢድ በደዊን፡ ስጋብ 40,000 ዶላር ካብ ቤተሰቦም ዘምጽኡ፡ ናይ ዓጸቦ፡ ናይ ብኽሬንቲ ምሕራር፡ ናይ ዓመጽ ደቀንስትዮ፡ ናይ ሞት ግፍዕታት ይበጽሖም ኣሎ።”⁵¹ The Gurdian July 20, 2012

እቶም ነዚ ጠቐነታት ምንጪ ሓበሬታይዮም ዝብሎምከ በዓል መንዮም፤ ሓደ ኣብ ተል ኣሺቭ ድስቲ ዝሓጽብ ዘሎ፡ ንሓደ ወርሒ ዝኣክል ከም ኣስተርጓሚ ኮይኑ ዝሰርሖ፡ ቅድሚኡ ድማ በቶም ናይ በረኻ ሲናይ ነጋዶ ደቂ አዳም እተጨውየ ሰብዮ። እዚ ግዳይ ጭውያ ከይነዝነበረ ሰብዚ እዩ ነቲ ናብ በረኻ ሲና ዝውሕዝ ኣሎ ዝብሎ አጽዋር ከመይ ጌሩ ካብ ጉለጉል ዓላ ናብ ተሰነይ ናብ ወድልሽሪፋይ፡ ካብኡ ናብ ሲና ከም ዝመጽእ ሓቢሩና ዝብልዎ ዘለዉ። ⁵² ካብቲ መርትዖ ኢሉ ዘቐረበ እቲ

“ራሻይዳ መራሕቲ መኪና ዘለዉዎ፡ ሓደ ፍልስጤማዊ፡ ሊባኖሳዊ፡ ዝርከብዎ ቃፍላይ (ኮሎኛ)፡ ካብ ኣስዋን ምስሪ ናብ ሲና ተጓዒዙ። እዚ ቃፍላይ 45 ጸረ ታንኪ፡ 25 ካብ መሬት ንሰማይ ዝትኩስ ጸረ ነፈርቲ ተወንጫፊ፡ ካልእ አጽዋርን ዝሓዘ ነይሩ። እቲ ምንጪ ሓበሬታ ተጻናታዊ ጉጅለ፡ እዚ ቃፍላይዚ ኣብ ሶርያ ዝሰልጠነ መኰንን ኤርትራ ሓቢሩ። ተፈላለዩ ዘዛረብናዮም ምንጭታት ኤርትራ ኣብ ሶርያ ዝቐመጡን ኣብ ሶርያ ዝተዓለሙን መኰንናት ከም ዘለውዎ ፈሊጥና።”⁵³ Somalia and Eritrea Monitoring Group Report. July 2011

እዚ ዝትረኽሉ ዘሎ ቃፍላይ እቲ ብናይ ምስርን እስራኤልን ሓባራዊ መጥቃዕቲ ኣብ ወርሒ ሓደ ናይ 2011 ዝተደምሰሰ ቃፍላይዮ። ኣብ ግዚኡ ብዙሕ ዝተዘርበሉን ዝተጻሕፈሉን ጉዳይዮ። ኣብቲ ኣብ 29 መጋቢት 2011 ዝወጸ ኣሃረጽ ዝብሃል ጋዜጣ እስራኤል እቲ አጽዋር ናይቲ ቃፍላይ ካብ ኢራን ናብ የመን ካብኡ ንሱዳን ካብኡ ድማ ብምስርን ሲናን ኣቢሉ ናብቲ ኣብ ቃዛን ምስርን ዘዳውብ ናይ መተሓላለፊ ጉዳጉድ ንኸኸይድ፡ እቲ አጽዋር ክኣ ተወንጨፍቲ ሚሳይላት፡ ሮኬታት፡ ጠበንጃታትን ነተጉትን ከም ዝነበረ ይሕብር።⁵⁴ እቲ ብዙሓት ዝእመንሉ ሓቂ እዚ ኸሎ፡ ናይ ተጻናታዊ ጉጅለ ጠቐረ ግን እዚ ቃፍላይ ካብ ኤርትራ እተበገሰ አጽዋርዮ ነይሩ ኢሉዮ ዝሕሱ ዘሎ።

እቲ ዝገርም፡ ኣብ ሚኒስትሪ ውጻኢ ጉዳያት እስራኤል ሓላፊ ጉዳያት አፍሪቃ ዝኹነ ኣሺ ግራኖት፡ ካብ ኤርትራ ናብ ሲና ናይ ዝመጽእ መሳርያ ሓበሬታ ፈጸሙ ከም ዘይብሉን ፤ ኤርትራ ኣብ ቀይሕ ባሕሪ እታ እንኮ ንእስራኤል ዘይትጸባእ ሃገር መኻናን ተአሚኑ። እቲ ንኤርትራ ምስ ሱዳን፡ ሊባኖስ፡ ሶርያ፡ ፍልስጤም ብኡ ኣቢልካ ድማ ምስ ኢራን ናይ ምዝማድ ሃቀነ ፤ ኩነ ኢልካ እተመህዘ ጠቐነዮ። ንኤርትራ ምስ ኩሎምቶም መንግስቲ አሜሪካ ዘይፈትዎም ጉጅለታት ንምትእስሳር ዝሓለነ እኩይ ሕልና። ሳጥናኤላዊ ሕልና ዘንቀሎ ጠቐነ።

ሓደ ሕቡእ ጋዜጠኛ ኣብ ጎደናታት ተል ኣሺቭ ከም ሰደተኛ ኾይኑ ዝቐረበ ረኽቡዮ ኢሉ ዝጸሓፎ ከትርኢ ኸሎኻ ድንጽውዮ ዝብለካ። ንሱ ኢሎምኒ ከም ዝበሎ፡

“ዘንታኻ ብኸሉ ኣይትንገር። እስራኤላውያን፡ ብሕልፊ ግን እቶም ምስ ሰደተኛታት ዝሰርሖ ገበርቲ ሰናይ ክትሕሱዮም ዝደልዩኻ። ወተሃደርዮ ነይሪ በል። ንኤርትራ እንተ ተመሊስካ ኸኣ ናይ ሞት ፍርዲ ከም ዝጽበዩኻ ንገሮም። ሓንቲ ክትፈልግ ዘሎካ ኣብቲ ትሃግሮም ዘንታ ከይዋቕዓካ ተጠንቀቕ። እቲ ቐንዲ ተደላዩ ኩሉ እዛ ዝብለካ ዘለኽዮ ዝግሮም። በዚኣ ኢኻ ተዐሽዎም። ካብ ምስሪ ናብ እስራኤል ብእግሪ ዝኣተወ ዳርጋ የለን። ምድረ በዳ ዘቐረጸ የብልናን። ኩሉ ሓሶትዮ።”⁵⁵ Danny Adino Ababa. The dark side of Tel Aviv. 06.07.12.

ስለዚህ ሐሰት ክስምዑ ንዝደልዩ ንዝተዋህበ ሐሰት ጸባጺብካ ንኤርትራ ምውንጃል ኩነ ኢልካ ንሃሲያ ኤርትራ ዘንቀደ ናይ ጠቕረ ጐስንስዮ።

እቲ ናይ ሎም ዘበን ጸብጸብ ተጸናታዊ ጉጅለ፡ እቲ ካብ ኤርትራ ናብ ሲና ይውሕዝ ኣሎ ዝብለና ዘሎ ኣጸዋር ክፋሉ እቲ M14 ዝብሃል ጠበንጃ ኣሜሪካ እዩ። ካብ መዓስዮ M14 ዕጥቂ ሰራዊት ኤርትራ ዝኹነ፤ ወይስ ተረፍ ናይቲ ብግዜ ሃይለ ሰላሴ ዝሓተወ ዝተማረኸ ኣስታት 40-50 ዓመታት ዝገበረ ኣጸዋርዮ፤ ንሱ እንተኹይኑ ናይ ሚዝዮም ኣጸዋር ማለትዮ።⁵⁶

መንእሲያት መን የውጽኦም ኣሎ፤

እቲ ኻልእ ኣብዚ ዓመትዚ ብተጸናታዊ ጉጅለ ተቐልቂሉ ዘሎ ጠቕረ፡ እቲ መንግስቲ ኤርትራ ኣብ ንግዲ ደቂ ሰባት ተዋፊሩሎ ዝብሎ ውጽእ ሐሰትዮ። መንግስቲ ኤርትራ ይትረፍ ኣብ ንግዲ መንእሲያት ክሳተፍ ነቶም ብዘይ ሕጋዊ መንግዲ መንእሲያት ዘምሉቕ ሰባት ዘለዎ መርገጺ ኣሜሪካውያን ባዕላቶም ዝእመንሉዮ።

“እቶም ብዘይሕጋዊ መንግዲ ካብ ኤርትራ ክውጹ ዝህቅኑ ካብታ ዝብገሱላ ስጋብታ ዶብ ዝሰግሩላ ብፖሊስ ኤርትራ ናይ ምትሓዝ ሓደጋ ኣሎ። መንግስቲ ኤርትራ ነዚ ናይ ሰባት ዶብ-ምስጋር ሽፍትነት ንምዝራግ ብዙሕ ሓቕነታትዮ ዘካይድ። ከም ዶብ ክሰግሩ ተመሲሎም፤ ከም ደቦ ዝሰግሩ ተመሲሎም ኩሉ ምቅርራባት እናገብሩ ነቶም ዘይጥርጥሩ ሰባት ዝሕዝሉ መጻወድያ የዋድዱ።”⁵⁷ US Embassy Cable. Asmara. Dec. 4, 2008

ኣሜሪካውያን ዲፕሎማሲያት እቲ ሓቂ ከምዚ ኣብ ላዕሊ ምዃኑ እናፈለጠ፡ ኩነ ኢሎም ንሓይልታት ምክልኻል ኤርትራ ምስ ንግዲ ደቂ ሰባት ከተሓሕዝዎ ክፍትኑ ኸለዉ ንርእ፤

“ኣብ ክፍላ መጋቢት ክልተ ሰባት ዶብ ክሰግሩ ዝተታሕዙ ኣብ ሓንቲ ጥቓ ተሰነይ እትርከብ ዓዲ ኣብ ቅድሚ ሰብ ከም እተረሸኑ ፡ ካብ ሓደ ዘይኤትራዊ ምንጪ ሓበሬታ ረኪብና።”⁵⁸ US Embassy Cable. Asmara. April 6, 2006

“ንምንታይ እዞም ክልተ ብዘይ ፍርዲ ከም እተቐትሉ ዝፍለጥ መኻንያት የለን። ሕጊ ኤርትራ ስለ ዝጥሓሱዮሉ ዋላ ምስ ሰራዊት ኤርትራ ኣብቲ ንግዲ ናይ ሰባት ምስጋር ስለ ዝተቐጸጹ፤ ወይክኣ እቲ ንሰራዊት ኤርትራ ክህብዎ ተስማሚዐምሉ ዝነበሩ ምቅሊት ናይ ሰባት መሳገሪ ክፍሊት ከይመቐሉ ስለ ዝጠለሙ ወይ ክልተ ዶብ ዝሰግሩ ዝነበሩ ዝተተሓዙ ዜጋታትዮም፤”⁵⁹ US Embassy Cable. Asmara. April 6, 2006

እዛ ንመንግስቲ ኤርትራ ምስ ንግዲ ደቂ ሰባት እተሓሳበር ጠቕሩዎ በዛ ኣብ ላዕሊ ዘንበብናያ ናይ ኤሜሪካ ጠቕሩዮ ትጅምር። እንተኹነ ኤምባሲ ኣሜሪካ ኣብ ኣስመራ ኣብ መንእሲያት ካብ ሃገር ንኸወጹ ዝግበር ዘሎ ጐስንስ ተዓዛባይ ጥራይ ዘይኩነስ ፡ ቀንዲ ተዋሳኣይ ምዃኑ ናቱ መልእኽትታት ዘቃልዮዮ።

ካብ ናይ ሰሉሱ 5 ጉንበት 2009 ጸብጸብ ኣምባሳደር ኣሜሪካ ካብ ኣስመራ

“መንግስቲ ኤርትራ ፓስፖርትን ናይ መውጽኢ ሺዛ ይፍቀደሎም ኣይፍቀደሎም፡ ሺዛ ክንህብ ክንጅምር ኢና። ነቶም ንመንግስቲ ኤርትራ ዝቃወሙን ካልኦትን ተማሃሮ ኣብ ኣሜሪካ መጽሓም ንኸምሃሩ ዕድል ንምሃብ፡ ኤምባሲና ነቲ ብ2007 ተሪፉ ዝነበረ ፡ ሺዛ ናይ ምሃብ መስርሕ ክንጅምር ኢና። ስለዚ ነቶም ይግብኡም ዝበልናዮም፡ ፓስፖርት ዘይሓዙ ሺዛ ንኸንህብ ክፍቀደልና ንንሓትት። ነቶም ኣብዚ ናይ ኣስመራ ኤምባሲና ዝሰርሑ ኤርትራውያንውን ብቲ ፍሉይ ናይ ኢሚግራንት ሺሳ ኣቢልና በዚ ፍቓድ ከረሓወሎም ንሓትት።”⁶⁰ -- Ambassador Ronald K. McMullen, US Embassy Cables, Asmara (Eritrea), Tue, 5 May 2009

“ወዲ 20 ዓመት ዓወት፡ ካብ ኤርትራ ሃዲሙ ኣብ ዓማን ዮርዳኖስ ምስ ሓደ ኣሜሪካዊ ስድራ ቤትዮ ዝቐመጥ ዘሎ። ተስፍኡ ኣብ ኣሜሪካ ኣብ ኮለጅ ክሓቱዮ። እዚ 6 ጫማን 8 ኢንችን ዝቐመቱ፡ ከም ኦም ኦክ ዝሰውነቱ፡ ብድሕሪት ናይ ምቕብቃብን ብጎቦ ዓይኑ ጠሚቱ ናይ ምሕላፍ ጽቡቕ ክእለት ዝመለኸ ተጸዋታይዮ። እንተኹነ ኣብ መንጎኡን ኣብ መንጎ ሕልሙን ሓደ ዓቢ ጸገም ኣሎ። ሃገሩ። እታ ባሕታዊትን ምስጢራዊትን ናይ ቀርኒ ኣፍሪቃ ሃገር ኤርትራ መንእሲያታ ክወጹ ኣይተፍቅድንዮ። ዓወት ዕድለኛዮ። ዓቢ ጀለብያ ተኸዲኑ ንሱዳን ሞሊቑ፡ ካብኡ ናብ ኬንያ ካብኡ ድማ ንዱብይ። ሕጂ ምስ ሓደ ኣሜሪካዊ ቤተሰብ እናነበረ፡ ምውስዋስ ኣካላት ክገብርን፡ ጸወታ ኩዕሶ ሰኪዐት ክለማመድን፡

ምስቶም ደቂቶም አሜሪካውያን “ዊ” እተባህለ እናተጸውተ ናብ ናይ አሜሪካ ኮለጅ ወይ ከኣ ምድላው ኮለጅ ክኸይድ ይጽበ ኣሎ። ነዚ ዕድል’ዚ ቀንዲ ዝረኽቡሉ መኻንያት ምስ ማቲው ስሚዝ ዝብሃል አሜሪካዊ ዲፕሎማት ስለ እተዓራረኹዮ። ዓወት ንስሚዝ ቅድሚ ክልተ ዓመት’ዩ ኣብ ሚዳ ኩዑሶ ሰኪዑት ረኺብዎ። ስሚዝ ብኸእለት ጸወታ ዓወት ተመሲጦ። እቲ ቐንዲ ዝሰላዐ ግን ካብታ እተረገጠት ሃገሩ ክሞሉቅ ምድላዩ እዩ። ወዲ 15 ዓመት ከሎ ንሃገራዊት ጋንታ ክጸወት’ዩ ተሓርዮ። ብመለክዒ ኤርትራ ጽቡቕ ናብራ’ዩ ዝኸበር ነይሩ። ሃብታም ነጋዳይ ኣብ፡ ጽብቕ ነጥቢን ዝናን ነይርዎ። እንተኾነ ናይ ስነ-ጽሑፍ መምህሩ፡ ዳን ፍረንቲ፡ ሕጉስ ከምዘይነበረ እዝክር ይብል። ክውጽእ ከምዝደሊ ፈሊጠ። ኣይሕዘሉን’ዩ። እዚ ቦታ ለውጢ የብሉን። ተማሃሮ ናብ ኣብ ወጻኢ ዘለዎ ኮለጃት ከመልክቱ ተተባብዖም፡ ናይ ምውጻእ ዕድሎም ግን ዳርጋ ባደ’ዩ።”⁶¹ **ጀፍሪ ገትልማን፡ ኒው ዮርክ ታይምስ 19 ሰኔ 2010.**

እዚ ጥራይ ኣይከኑን። ኤርትራውያን ስፖርተኛታት ንግጥም ካብ ኤርትራ ኣብ ዝወጽእሉ ግዜ መታን ክኸድዑ ዲቕ ዝበለ ጐስጓስ ዝገብር ትካላት ስለያ አሜሪካዊ። ንኣብነት እቲ ብመንግስቲ አሜሪካ ዝምወል ሬድዮ ድምጺ አሜሪካ ናብቲ ኣብ ሎንዶን ዝተኻየደ ውድድር ኣሎምፒክ ንኸካፈሉ ዝመጹ ኤርትራውያን ቦቲ “ኤርትራውያን ኣትሊታት ይኸድዑ ደኸን ይኹኑ፤” ዝብል ጽሑፉ በዚ ዝስዕብ ተቐቢልዎም፡

“ካብ መላእ ዓለም ዝመጹ ተጸውቲ ኣብ ዓዲ እንግሊዝ ኣብ ዝተኣኻኸቡሉ፡ ተዓዘብቲ ኣፍሪቃ፡ ንተጸውቲ ናይ ሓንቲ ንእሽቶይ ናይ ገምገም ባሕሪ ሃገር፡ ናይ ኤርትራ እዮም ዘጃምቱ ዘለዉ። ንኸእለቶም ዘይከኑስ፡ ኤርትራውያን ተጸውቲ ብብዝወጽዎ፡ ካብዛ ዘይተውጽእ ሃገር ብብዝሒ ስለ ዝሃድሙ። ብዓሰርተታት ዝቐጸሩ ተጸውቲ ኣብ ዝሓለፈ ዓሰርተ ዓመታት ተሪፎም’ዮም።”⁶² <http://www.voanews.com>

ኤርትራ ኣብ ሓዶት ናይ ነጻነት ዓመታት ኣመዚጊባቶ ዘላ ስፖርታዊ ዓወታት ቀለል ኣይከኑን። ናይ ኣሎምፒክ ተሸላሚ መዳልያ ዝኹን ዘርእስናይ ታደሰ ቦቲ ደጋጊሙ ዘመዝገበ ዓወታት ካብቶም ኣለዉ ዝብሃሉ ናይ ዓለም ተቐዳደምቲ’ዩ። ተቐዳዳማይ ብሽክሌታ ዳንኤል ተኸለሃይማኖት’ውን ከምኡ ሻምፕዮን ኣፍሪቃ’ዩ። እቲ ስፖርታዊ መንፈስ ዘይፈልጥ ፕሮፓጋንዳ መንግስቲ አሜሪካ ግን ኣብ ክእለት ከድህብ ኣይመረጸን። እንታይ ደኣ ንመንእሰያት ከስድዕ እምበር። እቲ ቦስቶን ግሎብ ዘውጽኦ ጸብጸብ ክም ዝሓብሮ’ውን መንእሰያት ዘዩለ ተስፋ ተዋሂብዎም ይሰድዑ ከም ዘለዉ ኣዲ ዝሕብር፡

“ኣብታ ጸባብ ሳሎን፡ ተስፋ ተቐርጽ ክፍሎም፡ ኣርባዕተ መንእሰያት፡ እቲ ንኹሉ ስደተኛ ዘጓንፎ ሽግር ይገጥምዎ ኣሎ። ሃገርካ ገዲፍካ ተወጽእ፡ ኩነታት ጽቡቕ ስለ ዘይኮነ፡ ግን ከም ሰብ ዋጋ ኔርካ። ኣብ አሜሪካ ትኣቱ፡ ቦቲ ሓላሊፉ ዝንገረካ ጽውጽዎይ ጥራይ ኢኻ ትፈልግ። ወይ ካብቲ ናይ ኢሚግራሽን ሰብ-ስልጣን ዝነገሩኻ መተሃራረፊ። ወይ ክኣ ካብቲ ናይ አሜሪካ ኣይዶል ብዝርኣኻዮ። ዝኹን ይኹን ቦታ ግን ከምቲ ዝተጸበኻዮ ጽቡቕ ኣይጸንሓኻን’ዩ። ኣብዚ ሓደ ተወሳኺ ሓደሽ ምጻእ ኢኻ። እንግሊዝ ዘይትፈልጥ። ስራሕ ኸኣ ትደሊ። ጋዜጠኛታት ወልወልቲ ምድሪ ቤት፡ ሓኻይም ሓጸብቲ ብዮቲ፡ ፕሮፌሰራት ከኣ ሓለውቲ ዕሹጋት መኻይን። እቲ ዋጋ ዘለዎ ሰብ ናይ ምዃን ዕድል ንደቅኻ ወይ ንደቂ ደቅኻ’ዩ። በዚ ተስፋ ክትቐርጽ ትኸእል ኢኻ ምናልባት’ውን ኣይትቐርጽን። ዛጊት እዞም መንእሰያት ተስፋ ኣይቆረጹን። ኣብ ዓድና ህቡባት ኢና ነይርና። ይብል ፊሊሞን መሓሪ በስተርጓሚ። ንሱን የዕሩኹ፡ ሳሙኤል ሓጎስ፡ ሄኖኽ ጎይትኦምን ኣሮን ብርሃንን ካብቶም ብሉጻት ተጸውቲ ኩዕሶ እግሪ ኤርትራ’ዮም ነይሮም። እቲ ጸወታኽኦ ኸቡር’ዩ ነይሩ። ነታ ዝናዊት ክበብ ቀይሕ ባሕሪ ሻምፕዮን ዝገብርዎ’ዮም። ኣብ ውድድራት ኣፍሪቃ ንሃገሮም ሰማያዊ ማልያ ዝወደዩ ኢዮም ኔሮም። ናብ አሜሪካ ምምጽኦም ሕጉሳት’ዮም። “ኣብ አሜሪካ ዝደለኸዎ ክኸውን ነጻነት ኣሎኒ” ይብል መሓሪ። እቲ ኣብ ዓዶም ዝበልዕዎ ዝነበሩ ጣይታ ዝሸይጥ ድንኳን ረኺቦም ኣለዉ። እንግሊዝ እናተመሃሩ’ዮም። ኩነታት እናለመድዎ’ዮም። መሓሪ “እዚ ሃገር ኣንስቲ’ዩ። ኩሉ ማዕርነት ኣለወን” ይብል። እቲ እንግሊዙ ሕይሽ ዝበለ ጎይትኦም ከኣ፡ “ከም ዝሰማዕክዎ ገሊኦም ምስ ሞቱ ገንዘቦም ንኸልቢ’ዮም ዘውርስዎ። ኣብ ኣፍሪቃ ከልቢ’ዩ ንሰብ ዝሕሉ። ኣብዚ ኸኣ ሰብ ንኸልቢ ይሕሉ።” በጀካዚ ንእሽቶይ ምልምማድ ዘድልዮ ጉዳይ ሓደ ዓቢ ጉዳይ ኣሎ። እዞም መንእሰያት እዚኦቶም ኩዕሶ ኣይጸወቱን’ዮም ዘለዉ። ጎይትኦም፡ ‘ናብዚ ሃገር ምስ ኣተኹ ገንዘብ ተኸፍልዎ ዝጸወት ተጸዋታይ ክኸውን’ዩ ኔሩ ሕልመይ’ ይብል። ቀሊጥናካ ተጸውተካ ጋንታ ትረክብ ኢኻ ኢሎም’ዮም ተታሊሎም። መታን ከይሓምቁ፡ ስጋብ ለይቲ ሎሚ፡ ኣብ ልምምድ’ዮም ግዜኦም ዘሕልፍዎ ነይሮም። ኣብቲ ቅድሚኦም ንዝመጹ ስደተኛታት ዘጓንፎም ቃራና መገዲ’ዮም ዘለዉ። እታ ካብ መንግስቲ እትውሃቦም ዘይትረብሕ ሓገዝ ኣብ 6 ወርሓ ከተብቅዕ’ዩ። እቶም ዝተሓባበርዎም ሰራሕተኛታት ማሕበር ሓገዞት ካቶሊኽ፡ ህድእ ኢሎም

ትጽቢታቸውም ከውርዱን ዝረኽብዎ ስራሕ ክሰርሑን እናመክርዎምዮም። ኣብ ኤርትራ ሓጎስ ከም ፈለጅኹ፡ መሓሪ ከም መካኒክ፡ ጎይትኦምን ብርሃኑን ከኣ ከም ተሓዝቲ ሕሳብዮም ኔሮም። ግን ቦቲ ዘለዎም ድሩት እንግሊዝ እቲ ዝፈልጥዎ ሞያ ሕጂ ኸረኽብዎ ዘይክእሉ ርሑቕዮ። ስራሕ ክረኽቡ እንተኽኢሎም ዘይረብሕ ስራሕ ጥራይዮ።”⁶³ http://articles.boston.com/2012-07-29/metro/32902641_1_soccer-players-english-classes-isaias-afewerki

ኒው ዮርክ ታይምስ: ሃገራዊት ጋንታ ኩዕሶ እግሪ ኤርትራ፡

“እታ ብመንእሰያት ቀይሕ ባሕሪ (ረድ ሲ ቦይስ) ዝብል ሽም እትጽዋዕ ጋንታ፡ ኣብ መስርዕ ፊፋ (ኣህጉራዊ ፈደረሽን ኩዕሶ እግሪ) መበል 190 እትሰራሕ ሃገር፡ ኣብ ካልኣይ ግጥማ ሰሉስ ንመጻረዪ ናይ 2014 ዋንጫ ዓለም፡ ምስ ጋንታ ሩዋንዳ ክትገጥምያ። ኤርትራ እንተሰዲራ ናብ ካልኣይ ዙር ክትሓልፍያ። እቲ ቐንዲ ዛንታ ደሕሪቲ ግጥም ግን ፡ ኤርትራ ክንደይ ሸቶታት ተመዝግብ

“እታ ብመንእሰያት ቀይሕ ባሕሪ (ረድ ሲ ቦይስ) ዝብል ሽም እትጽዋዕ ጋንታ፡ ኣብ መስርዕ ፊፋ (ኣህጉራዊ ፈደረሽን ኩዕሶ እግሪ) መበል 190 እትሰራሕ ሃገር፡ ኣብ ካልኣይ ግጥማ ሰሉስ ንመጻረዪ ናይ 2014 ዋንጫ ዓለም፡ ምስ ጋንታ ሩዋንዳ ክትገጥምያ። ኤርትራ እንተሰዲራ ናብ ካልኣይ ዙር ክትሓልፍያ። እቲ ቐንዲ ዛንታ ደሕሪቲ ግጥም ግን ፡ ኤርትራ ክንደይ ሸቶታት ተመዝግብ ዘይከክብ፡ ክንደይ ከብ ተጻውቲዮም ንዓዶም ዝምለሱ ዝብልዮ።”⁶⁴ -- JAMES MONTAGUE, NY Times, November 14, 2011

“ሃገራዊት ጋንታ ኩዕሶ እግሪ ኤርትራ፡ ብሰሉስ ኣብ ኪጋሊ፡ ብሩዋንዳ 3-1 ተሳዲራ” ካብ መጻረዪ ውድድር ዋንጫ ዓለም እንተተገለፈት፡ መራሕቲ እታ ጋንታ ንእሽቶይ ዓወት ኣመዝጊቦምዮም። ኣብዚ ቐረባ ተራእዩ ዘይፈልጥ፡ ብ18’ኣም ተጻውቲ፡ ኣብ ኣውቶቡስ ተሰቐሎም፡ ብ18’ኣም ኣብ ነፋሪት ንዓዶም ተሰቐሎም። ... ሃገራዊ ፈደረሽን ብሸክሌታ ኤርትራውን ካብዚ ናይ ሰንበት ዙር ሩዋንዳ ኣንሳሒቡ ኣሎ። ዝሓለፈ ሰሙን ኤርትራ ናይ ኣፍሪቃ ሻምፕዮና ዘውዲ ደፊኣ ነይራ። እቲ ብሉጽ ተቓዳዳሚ ዳንኤል ተክለሃይማኖት እንተኸክውን ናይ 2010 ዙር ሩዋንዳ ጎብለልዮ። እንተኸክውን ነዚ ውሳኔዚ ምንም መኸንያት ኣይተዋህቦን።”⁶⁵ -- JAMES MONTAGUE, NY Times, November 17, 2011

እዚ ዜና ከይኑዩ ኒው ዮርክ ታይምስ ዘቀልሖ ዘሎ። እንተ እቲ ብ25 መስከረም ኣብ ሕምብርቲ ኒው ዮርክ ዝተኻየደ ታሪኻዊ ኤርትራዊ ኣኼባ ግን ዋላ ሕንግጥውን ትኹን ኣይተቐልሖን። ንምንታይ መኸንያቱ ፍሉጥዮ። እቲ መንእሰያት ኤርትራ ሃገርም ገዲፎም ንስደት ከም ዘምርሑ ዝደፋፍኣ ዘሎ ጎሰንስ ሓደ ክፋሉ ካበይ ይብገስ ከምዘሎ ዘርኢ፡ ንጹር መርትዖዮ።

ንምንታይ እዚ ኹሉ ተጽብኦ

ንምንታይ!

ናይቲ እንኮ ንኻልኣይ ጊዜ ዋና ጽሓፊ ናይ ሕቡራት መንግስታት ኩይኑ ከገልግል ዕድል ተሓረሞ ቡጥሮስ ቐሊ ታሪኽ ፡ ናይዚ “በጀካ ኣሜሪካ ፡ ሕቡራት መንግስታት ዝበሃል የለን” ዝብል ኣምር፡ ዘራጉድ ፍጻሜ ኣሎ። 14 ካብ 15 ኣባላት ቤት ምኽሪ ጸጥታ ደጊፈንኦ ከብቀዓ ኣሜሪካ ስለ እተቐወሞቶዩ ቡጥሮስ ቐሊ ካብ ጸሓፊነት ሕቡራት መንግስታት ተኣልዮ። “እንታይ ጌርኩም” ኢሎም ምስ ተሓቱ፡ ምክትል ኣምባሳደር ኣሜሪካ ኣብ ሕቡራት መንግስታት ፡ ከምዚ ይብል “ቡጥሮስ ቐሊ፡ እቲ ንሕና ክገብር እንደልዮ፡ ቦቲ ንሕና እንደልዮ ፍጥነት ስለ ዘይገብር”⁶⁶ (Boutros

Boutros Ghali, Unvanquished, p. 291) ኢና ተቐዋምናዮ።ፕረሲደንት ክሊንተን ባዕሉውን፡ “ቡጥሮስ ቐሊ ንፋዕ ዋና ጽሓፊ ኔሩ፡ ግን እንታይ ይግበር ፡ ነጻ መርገጺ እንድዩ ሃልይዎ”⁶⁷ (Boutros Boutros Ghali, Unvanquished, p. 290) ክብል ንፕረሲደንት ምስሪ ነበር ንሓስኒ ሞባሪክ ተኣሚንሉ ነይሩ።

እዚኣ እያ እታ ሓቂ። እዚዩ እቲ ክወንነት። ኤርትራ እዚ ኹሉ ተጽብኦ ካብ ኣሜሪካ ዝበጽሓ ዘሎ፡ ነጻ መርገጽ ዘለዋ፡ ከምተን ካልኣት ሃገራት፡ ንኸትክድም ፡ ጥልዕ ጉንብስ ስለ ዘይበለትን ክቆጻጸርዎ ዘይክእሉ ፖሊሲ ስለ ዘለዋንዮ። ነቲ “ክሓልፈልና እዩ” ኢልና ንጽዕር ዘሎና ጸዕሪ ህንጻት ሃገርን፡ ኣብ ራእይና ሕደገት ክንገብር ስለ ዘይደለናንዮ። “ካብ ጉይይ ምዓል ክሳድ ምሕዝ” ዝብሃል ኣሎ። ክሳድ ናይዚ እገዳታትዚ እዚኣዮ።

- a. “ሕብንቲ፣ ጽፍፍቲን ድኻን ኤርትራ፣ በቲ ዘለዎ መደብ ምዕባለን ራኢ ደሞክራሲን ኣብ ኣፍሪቃ መወዳደርቲ የብላን። ... ሕሉፍ ታሪኽ ኤርትራ ርኢኻ እቲ ከጋጥማ ዝኸለል ብደሆታት ብዙሕ እዩ። ቅድሚ ሰላሳ ዓመትውን ኤርትራ ነጻነታ ክትረክብ ኣይትኸእልን’ዩ ኢሎም ዝጠራጠሩ ብዙሓት ኔሮምዮም። እዚ ካብ ኮነ ሕጂኽ ንነፍሳ ካብ ድኽነት ኣውጺኦ ፡ ንዓለም ድጋማይ ኣይተደገጽዎን’ዩ ኢሉ ዝጠራጠር መን’ዩ፤” -- Financial Times, 18 January 1996.
- b. “ኣብዚ ዝሓለፈ 40 ዓመታት ንልዕሊ 20 ዝኾና ሃገራት ኣፍሪቃ ተዓዚበን ከም ጋዜጠኛ ሰሪሐን’ዩ። ኤርትራ ካብቲን ኩለን ዝረኣኸውን ሃገራት ኣፍሪቃ ፍልይቲ እያ ክብል ከለኹ ብዘይምውልዋል’ዩ። ከምቲ ሓደ ንመጀመርያ ንኣስመራ በጺሑ ዝተመልሰ ሆላንዳዊ ጋዜጣኛ ዝበሎ ”ንኤርትራ ክሳብ ዝርኢ ንኣፍሪቃ ተስፋ ዘይብላ ክፍለ ዓለም ኢላ ቀቢጺያ ኔረ። ሕጂ ግን ተስፋይ ተሓዲሱ።”-- Toronto Sun, 27 December 1998.
- c. “እዛ ሃገር እዚኣ እቲ ዝዓበየ ናይ ኣፍሪቃ ዓወት ዝምዝበላ ሃገር ክትኸውን ትኸእል’ዩ። እቲ ኣብ መላእ እታ ሀገር ዝረኣ ናይ ህዝባ ትኩርነት፣ ጸዕሪን፣ ዲሲፕሊንን፣ ተስፋ ዝህብ’ዩ። መንግስታውን ንዘለዎ ጸጋታት ብኣላፍነታዊ መገዲ ዘዋፍር መንግስቲ’ዩ።” Washington Times, 14 September 1996.

እዚ’ዩ ንምዕራባውያን ብሓፈሻ፣ ንኣሜሪካ ከኣ ብፍላይ ንኤርትራ ዓይኖም ከይሓሰዩ ክብድሉ ዝጓየዩ ዘለዉ።

ቃላት ኖኦም ችምስኪ

“ዝኸነት ትኹን ሃገር ካብ ናይ ኣሜሪካ ኢድ ምትእትታው ትድሕን የላን። ዋላ ዘይተገድሰ ትኹን። እተን ዝነኣሳን ዝደኸምን’ዩን ቀንዲ ሻቕሎት ዘምጽኦ። እተን ዝነኣሳን ዝደኸምን’ዩን ሓደገኛታት ኣብነት ከይኩና ዝፍርሓ። እታ ዝነኣሰት ዝደኸየት ሃገር ናብራ ህዝባ ከተማሓይሽ እንተኸኢላ፣ እተን ብዙሕ ጸጋታት ዘለወን፣ ‘ንሕናኹ’ ኢላን ክሓታ እየን።”⁶⁸

እንታይ’ዩ ዕላምኡ፤

ሃገራዊ ህንጻትና ንምኽላፍ፡

ኹሉ ከም ዝፈልጦ፡ መንግስቲ ኤርትራ ኩሉ ኣማዕራሪና ን2010-2011 ዝላ ከነርኢ ኢና ኢሉ እዩ ዝዛረብ ኔሩ። ክምታ ናይ 1997 ክኸፍልፉ ዝገበርዎ እዛ ሕልሚ እዚኣ ከምኡ’ያ። ከዱ ተወንጨፉ። ንኣንኩሎም’ዩ እቲ ውዲት።⁶⁹

ስሙር ሃገራዊ ስኒትና ንምዝራግ

ህዝቢ ኤርትራ ደጊሙ ደጋጊሙ ዘመስከሮ ታሪኽ ኣለዎ። ሃገር ክብሃል ከሎ ንድሕሪት ዘይብል ውፋይ፡ ስሙር፡ ጽኑዕ ህዝቢ’ዩ። ነዚ ህዝቢ’ዚ እንተ ቢታቲንካዮ ክትገናዘይሉ ትኸእል ኢኻ ዝብል እኩይ ሕልሚ ዘንቀሎ’እዩ።

ንኤርትራ ኣዳኺምካ ፡ ኢድ ኢትዮጵያ ኣሓይልካ

እዚ ቅድሚ ሕጂ ተፈተነ እዩ። ሕልሞም ንኤርትራ ኣድኪምካ፡ እንተኸነ ዳግማይ ኣብ መግዛእቲ ከእትወና፡ እንተዘይኩን ንሳቶም ናብ ድላዮም ዝዘውርዎ መንግስቲ ምትካል’ዩ። ብኣጻፋ ዕግርግር ኣሳዊርካ ከተብቅዕ ከም መዐረዪ መሲልካ ኣቲካ ረብሓኻ ምንጋስ’ዩ።

ንህዝቢ ኤርትራ ኣንጻር ሃገሩን መንግስቱን ከም ዝልዓል ንምግባር

እቲ ሃገሪይ ምስ በለ ድሕር ዘይብል ህዝቢ ብእገዳ ሓኒቕካ፡ ኣንጻር ሃገሩን ረብሕኡን ንኸሰልፎ ዝብል ሕልናውን ኣይሰኣንን’ዩ።

ሰነ አእምሮአዊ ወራር

ሰነ አእምሮአዊ ኩናት ወይ ወራር ማለት፡ “አተሐሳስባ፡ ስምዒት፡ አረአእያን እምነትን ናይ ጸላኢኻ ፡ ለዊጥካ ከም ዝምብርከኽ ዝግበር መደናገሪ ጐስጓስ እዩ።” ንህዝቢ ኣርዲድካ ፡ እኩይ ዕላማኻ ብቐለሉ ንምህራም ዝሓለነ ሰራም ጎስጓስዮ። ወይ ሓቂን ሓሶትን ኣዳቂሉ ፡ ክወንን ዘይክወን ሓናፊጽ፡ ንኣወንታዊ ክወን ጎስዮ፡ ወይ ከኣ ጠውዩን ኣጋኒኑን ከምዘይልለ ጌሩ ፡ ዘዘድልዮ ጎሊሉን ሓሕዩን ፡ ክፋል ስእሊ ናይ'ቲ ክወን እናቐረበ፡ ብኣውርኡ ግን ውጽኢ ሓሶት እናመሃዘ ፡ ነቲ ዲቕ ዝበለ ጠቐራ ሓቂ ኣምሲሉ እናቐረበ ኣንፈት ህዝብታት ከስሕት፡ ሰላም ክዘርግ ዝህቅን ጐስጓስ እዩ። ሰነ-አእምሮአዊ ወራር ካብ ጥንቲ ዝነበረዮ። ግብጻውያን ኣሶራውያን” ከለዳውያን፡ ጽርኣውያን (ግሪኻውያን) ሮማውያን ይጥቀምሉ ኔሮም። እቲ ፈረስ ትሮይ ዝብሃል ኣብ ጽውጽዋያት ጽርኣውያን እንረኽቦ እኮ ብኣካላዊ ኩናት ዝተዛዘመ፡ ብሰነ-አእምሮአዊ ኩናት ዝጅምር ጽውጽዋይዮ። እቶም ንከተማ ትሮይ ክሕዙ ዘይተኻእሎም ጽርኣውያን ዓቢ ንንን ብምስሊ ፈረስ ሰራሖም ምናጻት ተዋጋኒቲ ይሓብኡ'ዋ ከም ዝሃደሙ ተመሲሎም ይኸዱ። ወዮ ዘይተሰቆሮም ትሮያውያን ነቲ ፈረስ ኣብ ውሽጡ እንታይ ከምዘሎ ከይፈተሹ ጎቲቶም ናብ ከተመኣም የእትውዎ። ደሓን ኣሎና ኢሎም ክኣ ማዓጹ ከተምኣም ሸጉሮም ይድቅሱ። ኣብ ውሽጢ ምስሊ ፈረስ ተሓቢኦም ዝነበሩ ወጺኦም፡ መሸጎር ኣውጺኦም ነቶም ዝጽበይዎም ዝነበሩ ውታሃደራት ግሪኽ የእትውዎም። እታ ብናይ ዓሰርተታት ዓመታት ኩናት ዘይተሳሰረት ትሮይ ከኣ ትስዓር። እዚ ዘርእየና፡ ኣእምሮ ወዲ ሰብ ከዳህልል ዝኸኣለ ድላዩ ክገብር ከም ዝኸእል እዩ። እዚ ፈረስ ትሮይ ወይክኣ ትሮጃን ሆርስ ዝብሃል በዚ ሎሚ ኣብ ኮምፒተራት ግንን ናይ ምዕናው ስራሕ። ሓደ ዓይነት ናይቲ ቫይረስ ዝብሃል ስሚ ኮምፒተራት እዩ። ሓደ የዋህ ፡ ጽቡቕ ረኽቢ ኢሉ ኣብ ኮምፒተር የእትዎ እዋ፡ እታ ኮምፒተር እንተ ተኻኢሉ ብማዕዶ ጠሊፋ ንኻልእ ስራሓት ከምትውዕል፡ እንተዘይኮይኑ ኣይ ዋጋ ኣይዕዳጋ ከምትኸውን ትግበር። ነቲ ብሃንደስቲ ሰነ-አእምሮአዊ ወራር ዝፍኖ ሓበሬታ ከይመመየ ዝሰንቐ ፡ ዝጎስም፡ ወይ ዝሰቲ፡ ክስርንቐ ይኸእል ጥራይ ዘይኮነ ክሕነቐን ክመውትን ይኸእልዮ። ንኸምዚ ፍጻሜታት ዝተቐመመ ስሚ ብምኳኑ። ኣብ ዝቐርበልካ ኩሉ መንደፍ ክህሉ ስለ ዝኸእል ተሃዊኽካ፡ ሃንደፍ ዘይምባልዮ ፈውሱ።

ኣእምሮና ውሻጠ እምነትና ስለ ዝኸነ፡ ምንጪ ራእይናዮ። ማሕደር ኩሉ ፍልጠት ስለ ዝኸነ፡ መበገሲ ኩሉ ጥበብናን ብልሓትናንዮ። ሰፊር ትብዓትን ኒሕን ስለ ዝኸነ ኸኣ ፡ ናይ መወዳእታ መከላኸሊ ዕርዲናዮ። ኣብ ኣእምሮኡ ዝረዓደ ከትክል፡ ኣብ ኣእምሮኡ “ኣላሽ” ዝበለ ክምክት፡ ኣእምሮኡ ዝደረተ ኸኣ ናይ ነዊሕ ራእይ ክህልዎ ኣይክእልንዮ። ኣእምሮ “ኣይክእልን” እንተ ኢሉ፡ ዝክኣል ነገር ፈጸሙ የለን። ኣእምሮ “ይክኣልዮ” እንተኢሉ ኸኣ ፡ ዘይብጻሕ ሸቶ፡ ዘይፍታሕ ጸገም፡ ዘይሰምር ትምኒትን፡ ኣብ ግብሪ ዘይውዕል ራእይን የሎን።

ናይዚ ህያው ምስክር ሰውራ ኤርትራዮ። ሰውራ ኤርትራ ዝተዓወተ፡ ብብዝሒ ኣጽዋር፡ ሰብን ፡ ዘራያትን ጸብለልታ ስለ ዝነበሮ ኣይነበረን። እኳ ድኣ እቲ ኣሃዛት በንጻሩዮ ኔሩ። 3 ሚልዮን ህዝቢ ንልዕሊ 60 ሚልዮን ህዝቢ። ሓዶት ታጋደልቲ ንበማኢት ኣሽሓት ዝቐጸር ሰራዊት። እቲ ዘራይ ዘይነበሮ ገድሊ ኸኣ ፡ ንብኸልተ ልዕሊ-ሓያላትን መሻርውተንን ዝተደገፈ ዓርሞሽሻዊ መንግስቲ መኪቱ ፡ ሕርሕራይ ጌሩ ስዒርዎ። ኤርትራዊ ተጋዳላይ ዝተዓወተ ፡ ዘይተጸዕደ፡ ዘይተምበርከኸን፡ ዘይተዳህለን ኣእምሮ ስለ ዝወነ ጥራይዮ። እቲ “ይክኣልዮን ክኸውንዮ” ኢሉ ዝተበገሰ መንእሰይ ክኣ፡ ኣብ ዕሩቕ ዝባኑ፡ ኣብ ጥሙይ ከብዱ፡ በተን ዝነበረኦ ሓቦን ጽንዓትን ጥራይ፡ ውጥን ልዕሊ-ሓያላን ኣፍሺሉ ፡ ባህጊ ህዝቡ ኣስሚሩ፡ ሃንቀውታ ብዙሓትውን ኣርውዮ። ብዘደንጹ መገዲ ጸኒዑ ተጋዲሉ ፡ ተዓዊቱ ኸኣ። ነቲ ተጋዲሉ ሃገር ዘምጽኦ ናይ ትማሊ ተጋዳላይ፡ ነቲ መኪቱ ሃገር ዘውሓሰ ዋርሳይን፡ ንጅግንነቱን ኩነ ንትብዓቱ ፡ ንሓቦኡን ኩነ ንስኒ ምንካሱን ዝኸውን ቃላት የለን። ክህሉውን ኣይክእልንዮ። ንሒን ሓቦን፡ ጽንዓትን፡ ተወፋይነትን ቃላት ስለ ዘይገልጽም።

እቶም ሰነ-አእምሮአዊ ወራር ከካይዱ ዝህቅኑ ፡ ኣስፊሕካ ክትጥምትን ፡ ናይ ሕሉፍ እናዘከርካ ንመጻኢ ከይተማዕዱን፡ ብሰፊሕ ክትሓስብን ኣይደልዩንዮም። ኣብ ጸቢብ ዓንኬል ተሓጺርካ ፡ ብጸቢብ ጥራይ ከም እትሓስብ እዩ ጸዕሮም። ጸቢብ ብጸቢብ ከኣ ፡ ናብታ ንሳቶም ዝቐዱልካ ኣረአእያ ጥራይ ከም እተድህብ እዮም ዝጽዕሩ። ኣብዚ ፡ ደጊጥም ደጋጊጥም ዘኮማስዕወን ቃላት ኣለወኣም። ገለ ገለ ቃላት ንቡር ቃላት ኩይኑ፡ ገለ-ገለኡ ልቢ-ወለዳዊዮ። እቲ ዝደልይዎ ካብ መትከልካ ሰንከልከል

ኢልካ፡ አባታቶም እምንቶ አሕዲርካ ንሰነ-መነት ነጸግካ ፡ አብታ ዘጸወዱልካ መፈንጠራ ንኸትኡቱ እዮም ጉድጓድ ዝኸብሩልካ።

ታሪኽ ማህጸን መንነትቶ። ዝኸሪ ታሪኽና ምስ ዝዓሙቕ መንነትና ይድልድል። ዝኸርና ሰንኮፍ ምስ ዝኸውን ከኣ መንነትና ይደክም። ካብቲ አእምሮ ንምጥቃዕ፡ ዝድርበ ኣጽዋር እምብኣር ታሪኽ ዋጋ ከምዘይብሉ ጌርካ ወይ ጠማዚዝካ ምቕራብዮ። ንታሪኽካ፡ ንመትከልካ፡ ንባህልኻ ፡ ብሓፈሽኡ ኣብ መንነትካ ንኸትሓፍር፡ ንነፍስኻ ዋጋ ከም ዘይብላ ጌርካ ንኸትርእያ፡ ሃገርካን ብጸትካን ከም ዘይትኣምን፡ ከም እትቐየም፡ ቂምካ ናብ ሕርቃን ከምትቐይር ጌሮም ዳግማይ ንኸፍጥሩኻዮም ዝጽዕሩ። ኣብዘን ውዲ ኸድዝን እትህመል እንተኹንካ፡ ካን ኣብ መፈንጠሪኦም ኣቲኻ ማለትዮ። መንነትካ ምስ ኣጥፍኡልካ ፡ ሽዑ ደንገጽቲ ክመስሉ ሓድሽ መንነት ንኸህቡኻ ይጓዩዎም ዕሰብ ናታቶም ከንካ ትነብር።

ራእይ፡ ሓደ ውልቀሰብ፡ ወይ ህዝቢ ንኸበጽሖ ዝሕልኖ ፡ ንቕድሚት ኣማዕዲዩ ንምጥማት፡ ዝጥቀመሉ ካርታዮ። ኣብ ሕልኸላኽ ዝመልኦ ጉዕዞ ፡ “በዚ ጀሚረ በቲ ገይረ ፡ ኣብዚ ክበጽሕየ” ዝብለሉ ፡ ሕልናዊ ካርታዮ። ካርታ ፡ ዓቕቡ-ቁልቁት ከመይ ትሰግሮ ዝሕብር ኣይኩነን። ካርታ ራእይ ከኣ፡ መዓልቦኻ ኣበይ ምዃኑ ስለ ዝሕብር፡ ንኸንንፉኻ ዝኸእሉ እንተታት ፡ ብብልሒ፡ ብተዓጻጻፍነት ፡ ብመትከል፡ ንኸትሰግረሉ እትኸእል ኒሕ፡ ምጽማምን ስኒ ምንካስን ዝመሰሉ ሰንቂ ሕልና ዝፍልፍል፡ ምንጪዮ። ራእይ፡ ጥራሕ ሕልሚ፡ ተስፋ፡ ወይ ትንቢት ኣይኩነን። ካብዚ ኣቶም ዝዓብን ዝበለጸንዮ። ፊልፋሊ ሕልሚ፡ ተስፋን ትንቢታትን ምዃኑ ግን ርግጽዮ። ራእይ ክልሱ-ሓሳባት ዝህነጽሉ ፡ ስራሕን ጸዕርን ዝዓልብሉ ዓሚቐ ሰረትዮ። ስለዚ ፡ ንራእይና ዘይንኸፍለሉ ዋጋን ዘይነፍስሰሉ ጸዕርን የለን። ዕለታዊ ክውንነት ፡ ሕልኸላኽ ዝመልኦ ፡ ወዲ ሰብ ብቐሊሉ ክሰግሮ ዘይክእል ዝመስል መሰናኸላትን ዝሓዘለ ዓዉል፡ ጣሻ ፡ ዱር፡ ኩነ ምድረበዳ ክኸውን ይክእልዮ። እንተኹን ብሩህ ራእይ ምስ ዝህልወካ ፡ ሓርቢቲ ኣይሕርብተካንዮ ፡ ጠፊእካውን ኣይትጠፍእን ኢኻ። ማሕበራዊን ፖለቲካውን ፍልልያት፡ ናይ ጥቕሚ፡ ናይ ስምዒት ፡ ወልቃዊ ህልኻትን፡ ኪዳናትን ሓንፊጽን ገፊልን ክኸውኑ ኸለዉ፡ ምንጮም ግን ራእይዮ። ሓሳባትን ሕልናን ደቂ ሰባት ፡ ጽቡቕ ይኹን ኣይኹን ብዘየገድስ ፡ ማህጸኑ ናይ ወዲ ሰብ ራእይዮ።

መልክዓት ስነ-አእምሮአዊ ወራር ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ

ባህልን ራእይና ህዝቢ ኤርትራ ምቁንጻብ

ካብቶም ባህልን ራእይን ህዝቢ ኤርትራ ንኸቁናጽቡ ዝተበገሰት ሓንቲ፡ ሚኬላ ሮንግ እትብሃል ጽሓፊትያ። ንሳ ብላዕሊ ላዕሊ ሰናይ ዝጸሓፊት እትመስል ፡ ግን ዲቕ ዝብል መንነትን ባህልን ህዝቢ ኤርትራ ንምቁንጻብ ብደይ መደይ ስነ አእምሮአዊ ወራር ከተካይድ ዝሃቀነት ሰብኣይ። ዝበለቶ ክንጥቀስ።

“ንምንታይዮም ኤርትራውያን የቐንዩለይ ዘይብሉ ኢላ ንሓደ ተጋዳላይ ዓርከይ ሓትትክዎ። ነቲ ተመኒየ ዝመረጽክዎ ህያብ ፡ በቲ “ኡም” እናበልካ ፡ ቀሊጥፍካ ከይከፈትካ ናይ ምሽኳል ልሙድ ኤርትራዊ ጠባይ፡ ሓሪቕ ስለ ዝነበርኩ። ‘ግዲ የብልክን ኣይጠቅምንዮ ካብ ዝብል ስምዒትዮ፡ ኢሉ እቲ ዓርከይ ነዊሕ መግለጺ ጀመረ። ኣብ ሃገረ-ሰብ ገባር ዝረኽቦ ዘበለ ምስ ዓዱ ክማቐልዮ ዘለዎ። እዚ ሓባራዊ ጠባይዚ ኣብ ሜዳ ቀጸሉ። ስለዚ ህያብ ትርጉም የብሉን። ስምዒትካ ምግላጽ፡ ኣብ ሓጎስ ይኹን ኣብ ሓዘን ከም ናይ ድኻም ምልክት ስለ ዝቐጸር ኣይዝውተርንዮ። በጃኻ ምባልውን ከም ውርደትዮ ዝቐጸር። ከም ምልማንዮ ዝርኣ እናበለ፡ መግለጺኡ ቀጸለ። ብዙሕ ክልሱ-ሓሳባትውን ኣምጽኡ። ኣብ መውዳእታ ግን፡ ሓደ ነገር ከም ዝዘከረ፡ ‘ን30 ዓመታት ተዋጊእና ዝሓገዝና የለን። ስለዚ ንምንታይ ኢና የቐንዩልና ንብል፤ ማንም ዝእውደና የለን።”⁷⁰

Michela Wrong, I didn't do it for you! P. 18

እዛ ጽሓፊት እዚሓ ኩነ ኢላ ዝምሃዘቶ፡ ኤርትራዊ ባህሊ ንምክፋእ ኢላ ዘቐረበቶ እምበር፡ ናይ ብሓቂ ሓደ ተጋዳላይ ዝበላ ኣይኩነትን ትጽሕፍ ዘላ። እቲ መጽሓፋን ቅድሚኡ ብዛዕባ ኮንጎ ዝጸሓፈቶ ንዝንበበውን ውጽእ ዕርቃና እዩ ዝርእያ። ኣብቲ “ንዓኺ ኢላ ኣይገበርክዎን፡ ጋንድያ” ዘርእስቲ መጽሓፋ ዝጸሓፈቶዮ።

ሚኬላን ብጾታን ካልእ ተሓላፊዋ ዘለዉ ጎሰንስ፡ ነቲ “ክሓልፈልና እዩ” ኢልና ንጽዕሮ ዘሎና ጸዕሪ ህንጻት ሃገር ምቁንጻብን ኣብ ራእይና ሕደገት ክንገብር ምእንቲ ተስፋ ናይ ምቕራጽ ጎሰንስዮ። ካብ ሰሪሕኻ ምብላዕ ኣብ ትጻቦ፡ ካብ ሓዳር ጌርካ ምንባር ኣብ ምንዘርና፡ ካብ ኣብ ዕድኻ ብክብረት ኣብ እንዳማትካ ብውርደት ንክትነብር ዝተጃቱኽ እኩይ ጎሰንስ።

“ካድረታት ሻዕብያ ኣብ ድፍዓት ፖለቲካ ትምህርቲ ክምህሩ ከለዉ፡ ራእይ ናይ ሓራን ምዕብልትን ኤርትራን ኣብ ኣእምሮኦም ኔሩ። ሓረስቶት ስቡሕ መሬቶም ክሓርሱ፡ ገፈፍቲ ዓሳ ሃብታም ማያት ክከሉ፡ ሰብ ኢንዱስትሪ ካብ ድንግል መሬት ወርቂን ዘይትን ካልእ ማዕድናትን ክሓፍሱ። ‘ኤርትራ ባዲማን ጥራሓ ተሪፋን ዘላ ፡ መግዛእቲ ፡ ካብ ጣልያን ጀሚሩ ናብ ኢትዮጵያ ኣግራብ እናቐረጸ ስለ ዘበረሰዮ። ኣብ ነጻ ኤርትራ ግን፡ ፈልሰታት ክትከል፡ ወሓይዝ ክግደቡ፡ ዛጋታት ክዛለዩ’ እናበሉ። ተጋደልቲ፡ ኣብ ገጽታ ኣስትሮይድ ትመስል መሬቶም ኮይኖም ክሓልሙ ከለዉ፡ ልሙዕ ሸኻን፡ ጽላል ኣግራብን ኣብ ኣዲንቶም ይራእዮም ኔሩ። ከም ኩሉ ካልእ፡ ብሰሪ መግዛእቲ ካብኦም እተወሰደ ጸጋ። እዚ ሕሊሚኪ ሕጂውን ኣይሃሰሰን። ኣብ ዝኹን ኣብያተ ብልዕታት ኤርትራ ምስ እትኣቱ ፡ ምሉእ ዓመት ናይ ልደት ሕብሪ ኢኻ ትርኢ። ብስእልታት ዘላላ ወይኒ ፡ መስመስ ዝብሉ ቀያሕቲ ቱፋሓት፡ ማያት ዝፍልፍሉ ጎበታትን፡ ዛዕባዕታ ዝሓዘለ ሰውሒን ዘጌጸ ጣውላ ኢኻ ትርኢ። ከምቲ ተሰቓሊ እትርእዮ ዕውደ-ኣዋርሕን፡ ከምቲ ኣብ መንደቕ ተሳኢሉ እትርእዮ መሳጣይ ስእልታትን ፡ ኩሉ ልሙዕ ሸኻታት፡ ህዱእ ማያት፡ ሰውሕታት፡ ናይ ኤርትራውያን ናይ ገነት ራእይ እዩ። እዚ ኩሉ ሕልሚ ግን ሓቀነት ዘይብሉ ትምኒታዊ ጥራይ ምዃኑ ኣብ ሓደ ቤተ ንባብ ኣብ ሮማ ተሰቂሩ። ናይ ቀደም ኢንሳይኮሎፒያታት ጣልያን ክገናጽል ከለኹ ፡ ናይ ቅድሚ 100 ዓመት ስእልታት መሬት ኤርትራ፡ መጋዝን ናፓልምን ከይተገናዘይሉ ከለዉ ረኺቦ። ልክዕዮ እቲ ስእልታት ካብዚ ሕጂ ዘሎ ዘበዝሕ ኣግራብ የርኢዮ፡ እንተኹን ከምቲ ኤርትራውያን የዕሩኽይ እናሕነቕነቑ ዝሃረብሉ ገነት ኣይኮነን። ቅድሚ መግዛእታዊ መብረሰቲ፡ ቅድሚ ሰራዊት ኢትዮጵያ፡ እታ ሃገር ብምልእታ ገለ ዝይብላ ገረውረው እትብል ቀላጥያ ኔራ። ደንጽዮኒ። ነቶም ኣሸሓት ፡ ንዝጠፍኦም መሬት ከምልሱ ክብሉ ህይወቶም ዝኸፈሉኽ ደኣ ክንደይ መሰምበደም፤ እታ ኔራትና ዝብልዋ ሃገርን ትሕዝቶኣን ኣብ ኣእምሮኦም ጥራይዮ ኔሩ።”⁷¹

Michela Wrong, I didn't do it for you! P. 308-310

ሃይማኖታዊ ጎሰንስ፡

ነቲ ደራፋይ ዝበሎ ቅይር ኣቢልና፡ “ናይቶም ፖለቲከኛታትሲ ዝኹን ምኹን፡ ናይዞም ሰብ ቀሚሽ ገሪመኒ ኣነ” እናበልካ ክትከረሎም እዩ ዝዕድመካ። እዚ ብስም ሃይማኖት ዝመጽእ ዘሎ ስነ-ኣእምሮእዊ ወራር፡ እቲ ዘድንጽዎካ ስጋብ ክንደይ እተወሃሃደን ጽዑቕን ምዃኑዮ። መልክዑ ብዙሕዮ። ትሕዝትኡ ግን ንኤርትራ ከምዚ ካን ክርስትና ዝብሃል ሃይማኖት ንክተጥፍእ ተዓጢቑ ዘላ ጌርካ ንምቕራብ ዝዓለመዮ።

ኣብዚ ጎሰንስዚ እተሳተፉ ብጸብዕ ዝቐጸሩ መደናገርቲ “ሃይማኖተኛታት ኢና” በሃልቲ እንተኹን ኣብ ዲቕ ዝብል ዘጸይፍ ጸረ ኤርትራ ፖለቲካዊ ጎሰንስ ዘለዉ ተጃሉ፡ ህዝቢ ኣዳዕዲዑ ስለ ዝፈልጦምን ዘለልዮምን ንዐኦም ንጐኒ ገዲፍና፡ ናይ ሓደ ካብቶም ሰብ ገበርቲ ሰናይ ተመሲሉ ኣትዮ ካልእ ከካይድ ዝተረኸበ ናይ ስትራቴጂክ ዎርልድ ኢምፓክት (ስታራቴጂካዊ ጽልዋ ዓለም) መራሒ እዩ በሃላይ፡ ንኣብ ግራንድ ራፒድስ ሚሽንን ዝመደበሩ ረድዮ ተሓቢኡ ካብ ኣስመራ ዝሃዕ ርእይቶ

“ብሰተላይት ተሌፎን ጌረ ይዛረብ ስለ ዘለኹን ካብ ተጽናጽንቲ ውሕሶ ስለ ዝኾነን ብጋህዲ ክዛረብ እኽእልዮ። ኣብ ኤርትራ ዘሎ ኩነታት ብጣዕሚ ክፋእ እዩ። እቲ ኣብ ልዕሊ ክርስትያናት ዝበጽሖ ዘሎ ምስንጉ ኣብ ዝልዓለ ጥርዙ እዩ በጺሑ ዘሎ። ፕረሲደንት እታ ሃገር፡ ኢሳያስ ኣፈወርቂ፡ ብወታሃደራዊ ሓይሊ ኩሉ መስላት ጊሁሱ ኮነ ኢሉ ንወንጌላዊት ቤተክርስቲያን ከጥፍእዮ ተዓጢቑ ዘሎ። ሎሚ ንግሆ ንኣብነት ሰዓት 11 ናይ ንግሆ 3 ዝልዓሉ ፓስቶራት ናይ ሙሉእ ወንጌል ተኣሲሮም። ንቐጽሪ ናይቶም ንስለ ክርስትናን ወንጌልን ተኣሲሮም ዘለዉ ናብ 555 ኣብጸሕዎ። ኣብ ዘስካሕክሕ ኩነታት ኣብ ወሽጢ ኮንተይነራት፡ ጎዳጉዲ መዓስከራት፡ ብዘይ ግለ ክሲ በጅካ ንመንእሰያት ብዛዕባ የሱስ እናነገሩ ኣእምሮኦም ስለ ዘድከም እንተዘይኮይኑ። ክነግረኪ ኣብዚ ኣብቲ መሬት ስለ ዘለኹ፡ ከም ቀዳማይ ምስክር። ሓደ ሰራሕተኛይ ትማሊ ድሕሪ ሰለስተ መዓልቲን ፈርቓን መእሰርቲ ካብ ማሕቡስ ዝወጸ ኣብ ቅድሚ ዓይኑ፡ 6 ሰባት ብጥይት ተቐቲሎም። ሓደ ቅድሚ ዓይኑ ብርግጫ ተቐቲሉ። ንሰራሕተኛታተይ ብቐጸሊ ይኣስሩለይ ኣለዉ። እንታይ ዓይነት ክርስትያናዊ ሰራሓት ኢኹም ተካይዱ እናበሉ። ኣብዚ ዘለና ከም ገበርቲ ሰናይ ኮይና ኢና። እዚ ዝነገረኪ ዘለኹ ንዓይ ዝበጽሓኒዮ። መብዛሕትኦም እቶም ተእሲሮም ዘለዉ ፓስቶራት እፈልጦም እዮ። ምግብን ክዳንን ገንዘብን በቶም

ዋርድያታት አቢልና አምሊቕና ስለ ንሰደሎም። መግዝኢ ክኸኖም። ... አብ አሜሪካ ዘለዎ አብያተ ክርስቲያናት ኩለን ካልእ እንተተረፈ ግሎብ ዝሊኡን መባእታዊ ጅግራፍ ክምሃራ አብ በቤተክርስቲያንን የቐምጣ። ብዙሕ ግዜ ብዛዕባ ኤርትራ ስለ ዝዛረብ ሰባት ይሓቱኒ እየም። ኤርትራ እንታይ ኢያ፣ ሃገር ድያ ዴሴት እናበሉ። ሰሜን ካብ ኤትዮጵያ፣ ደቡብ ካብ ግብጺ ሰሜናዊ ምብርቕ ካብ ሱዳንያ አብ ገምገም ቀይሕ ባሕሪ እያ እትርከብ። ኣስታት 4.5 ሚልዮን ህዝቢ ዘለዎ ሃገርያ። ካብ ኢትዮጵያ ዝተፈልየት። መንግስታ ግን ሕሉፍ ሃገራዊ ዕላማ እዩ ዝኸተል ዘሎ። ናይ ኮሚኒስቲ ዕላማ። ኻብቲ ዕላማ ልክዕ ከም ሰሜን ኮርያ፣ (ኣብኡ ኸሎና ዓላሚቶም ሰሜን ኮርያ እያ) ንክርስትና ካብ ኤርትራ ንምጥፋእ'ዩ።⁷² Kevin Turner Interview with Gospel.com

እዚ ኣብ ኢንተርኔት ሽዑ ንሽዑ ተሰሚዑ ኤርትራውያን ክዛረቡ ምስ ጀምሩ፡ “ተቐሊዐ” ብምባል ንጽባሒቱ ንመንግስቲ ኤርትራ ዘሞጉስ ሓጺር ደብዳቤ ጽሒፉ ነይሩ። እምነት

ኤርትራዊ መንነት

ሃገራዊ መንነትና ምስ ዝሓለፉን ብሕጂ ዝመጹን ወለዶታት ዘራኽቡና ዕትብቲ'ዩ። ኤርትራዊ ሃገራዊ መንነት፡ ንህይወት ልዕሊ ምንባር ትርጉም ዝህብ ሓይሊ'ዩ። ኤርትራዊ ሃገራዊ መንነት ብምንታይ ይልል፤ “ናትና” እምበር “ናተይ” ዘይብል፡ “ንዓና” እምበር “ንዓይ” ዘይወጸ፡ “ንሕና” እምበር “ኣነ” ዘይብል ስለ ዝኹን'ዩ። ኤርትራዊ መንነት፡ ብባህሉ ንውልቃዊ መንነት ኣብ ሓባራዊ መንነት ዘግዝእ ፡ ድልዱል ሃገራዊ መንነት'ዩ። ኤርትራዊ መንነት ፡ ሕጂ ሓደ፡ ጽባሕ ኻልእ ዝኸውን፡ ነፋሒቶዎይ መንነት ኣይኮነን። እዚ ንጹር ዕላማ፡ ክብርታትን ራእይን ዝውንን መንነት'ዚ ፡ ብጽፍሩ ዝተርንዐ እምበር ብሳምብሳብ ዘራያት ደው ዝበለ ኣይኮነን። ሕሰም ተጻዊሩ ዝደንፈዐ እምበር ብትምኒት ዝመጸ ኣይኮነን። ጸገምን ሕሰምን ከም ብሓዊ ዝሓለፈ ወርቂ፡ ዝኾለዎን ዘጸረዮን መንነት'ዩ። ኤርትራዊ መንነት፡ ኣብ ጭቡጥ ታሪኽ እምበር ኣብ ጽውጽዎይ እተመስረተ መንነት'ውን ኣይኮነን። እዚ መንነት'ዚ ኣብ ሓይሊ ዓቕሙምበር ኣብ ድኻም ጸላእቱ ዝምርኮስ መንነት ኣይኮነን። እዚ መንነት'ዚ ንዓለም ብመነጻር መክሰብን ክሳራን ዘይኮነ ዝርእያስ ብሓባርዊ ረብሓን ዕብዮትን ዝርኢ ኣብ ርእሱ ምትእምማን ዘለዎ ድልዱል መንነት'ዩ። እዚ ሃገራዊ መንነት'ዚ ፡ ኣብ ምጽጻይ ዓሌት፡ ደምን ዓጽምን ዘይኮኑስ ፡ ኣብ ስራሕ፡ መትከልን ዕላማን ዝውለድ መንነት'ዩ። ብኤርትራዊ መንነት ምሕባን ማለት ከኣ፡ ናይ ካልኣት መንነት ምንዓቕ ወይ ምቁንጻብ ኣይኮነን። ንመንነት ካልኣት ጥልዕ ጉንብስ ኣይብል፡ ንኻልኣት ከኣ ስገዱለይ ዘይብል መንነት'ዩ። መትከሉን ዕላምኡን ኣብ ሓቕን፡ ርትዕን ፍትሕን ዝተሞርኮሱ ንኸኾኑ ይጽዕት እምበር፡ ሰባት ክርእይሉ ኢሉ፡ ከከም ንፋሱ ዝወዛወዝ መንነት ኣይኮነን። እንታይ ኮን ይብሉኒ ኢሉ ንሓቂ ክሳዱ ካብ ምሃብ ድሕር ዘይብል መንነት'ዩ። ከመዮ ፡ “ባህ ዝበለካ ክትረክብ ኢኻኸሞ ሕተት፡ እንተኾነ፡ ጎረቤትካ ናይቲ ንሰኻ ዝረኽብካዮ ዕጽፊ ክረክብ'ዩ” ዝተባህለ ጠበቓ ፡ “ሓደ ዓይነይ ኣንቁሩኒ” ዝበለ፡ መታን ጎረቤቱ ክልተ ዓይኑ ክነቁረሉ፡ ንጎረባብቱ ብጀካ ጽቡቕ ክፋእ ዘይምነ ሓላል መንነት'ዩ። ወረ ጎረባብቱ ንኸጥዕሞም ንነብሱ ዘሕስም ሃገራዊ መንነት'ዩ ዘሎና። ዘሐብን፡ ርእሰኻ ዘይደንን ወርቃዊ መንነት። መለለዪ ኤርትራዊ መንነት እዚ ስለ ዝኾነ ኸኣ'ዩ ነዚ ብመንነቱ ተሓማሚኑ ዝኸይድ ህዝቢ በዩማንን ብጸጋምን ከባባታት በዚሕዎ ዝርከብ።

እዚ መንነት'ዚ ናብ ደቅና ሰጊሩ፡ ንህዝቦምን ሃገሮምን ከይኮኑ ንምምካኖም ዝሓለነ ዕላማ መንግስቲ ኣሚሪካ ኣሎ። መንእሰያትና ፡ ከምቶም ቅድሚኦም ዝነበሩ ኤርትራውያን መንእሰያት፡ ሓያላት፡ ትኩራትን፡ ወፉያትን፡ ንኸይኮኑ ዝፈርሑ ጸላእቲ፡ መሳርዖም ንምብትታን፡ ብፍላይ ናባታቶም ዝኣንፈተ ፡ መኸተኦም ከዝልቑን፡ ካብ ኣሰር ወለዶምን ዓብዱቲ ኣሕዋቶምን ኣሓቶምን ክዘብሉ፡ ዝሓለነ ካብ ኣብ ኣስመራ ዝርከብ ኤምባሲ ኣሚሪካ ዝወጸ ጽሑፍ ንርእ፤

ካብ ናይ ሰኑይ, 14 ታሕሳስ 2009 ጸብጻብ ኣምባሳደር ኣሚሪካ ካብ ኣስመራ

“ዋላኳ ኣብ ደገ ዘሎ ኤርትራዊ ስሙር እንተኹን፡ ምስቲ ናይታ ሃገር ፖለቲካዊ ኩነታት ዝኸይድ ዓሚቕ ፍልልያት'ውን ኣለዎም። ተጋደልቲ ዝነበሩ ፡ ኤርትራ ናይ ጅግንነትን ናይ ዓወታትን ኣብነት'ያ ክብሉ ኸለዉ ፡ ማዕሪኦም ዝኹኑ ግን ቁጠባዊ ዕብዮት ናይታ ሃገር ብጉጉይ ፖሊሲታት መንግስቲ ደኽዲኹ'ዩ ዝብሉ ኣለዉ። እቶም ኣብ ደገ ዘለዉ ናይ ፖለቲካ ተቓውምቲ ቦቲ ምስ ኢትዮጵያ ዘለዎም ምትእስሳር ከም ቁም ነገር ዝቐጽሮም ዮብሎምን ወይ ከኣ ኣብኡ ኸለዉ ሃሲሶም'ዮም። ስደታኛታት ፡ ካብቲ መወጻእታ ዘይብሉ ሃገራዊ ኣገልግሎት ወይ ግፍዕታት መንግስቲ ኤርትራ ክሃድሙ ይፍትኑ'ዮም፡ ኣንጻር መንግስቲ ኤርትራ ዝዛረብ ግን

የብሎምን። እቶም ዓው ዓው ዝብሉ መንእሰያትዮም። እቶም ናይ ኢንተርነት ዝርርብ ዝዕብልልዎ፡ ወብሳይት ዝሰርሑ፡ መጽሔታት ዘዳልዉ፡ ኣብ ዩኒቨርሲታት ማሕበር ተማሃሮ ዘቐሙ ክኣ ንሳቶምዮም። ምንምኳ መብዛሕትኦም ናይ ደገ መንእሰያት ንነብሶም ከም ኣመሪካውያን፡ ከም እንግሊዛውያን፡ ከም ጀርመናውያን፡ ኣውስትራልያውያን ወዘት ዝርእይዎ እንተኹኑ፡ ኣድላዪ ኣብ ዝኸነሉ፡ ሕሉፋት ኤርትራውያን ኮይኖምዮም ዝቐርቡ። ዋላኳ ንኤርትራ ንቐሩብታይ ሳምንታት ጥራይ ዝቐልቀሉ እንተኹኑ፡ ንኤርትራ ይከላኸሉላዮም። ካብ ዝኾነ ይኹን ወቓላ፡ ክሕለቐላውን ድሉዋትዮም። ዋላ ክምዚ እንተኹነውን ኣብ ኤርትራዊ ማሕበረሰብ ናይ ፖለቲካዊ ጉዳያት ጐስጓስ ክግበር እንተኹይኑ ተስፋና ኣብዞም መንእሰያትዮ። ደግፍቲ መንግስቲ ይኹኑ ተቓዋሚቲ ድላዮምዮም ዝዛረቡ። ገንዘብ ኣብ ምሃብን ምምዋልን ክመጽእ ኸሎ ኸኣ ቀንዲ ኣቓልቦና ናባታቶም ይኹን።”

መንግስቲ ኣሜሪካ ዝህቦ ገንዘብ ኣብ ዝሰዕብ ከድህብ ይግባእ

1. ኣብ ፖለቲካዊ ዘይኮኑ ጉጅለታት ምድሃብ። ምስ ተቓዋሚቲ ከም በዓል ምሕዝነት ብቐጥታ ምስራሕ፡ ብመብዛሕቱ ኤርትራዊ ንሰላማዊ መንግስቲ ከም ምዕላው ጌሩ ስለ ዝቐጽሮ ክንጸግዩ። ምስ ዘይፖለቲካውያን ጉጅለታትን ማሕበር ተማሃሮን ምስራሕን ግን ተኣማንነት ይህብዩ። ብኣግኡ ኸኣ ኣይንጸግንዩ።
2. ብዛዕባ ሃይማኖታዊ መሰላት ዝግበር ኣኼባታት ኣብ ክንዲ ብወጻእተኛታት፡ ብኤርትራውያን ይመራሕ። ብዛዕባኪ ክዛረቡ ዝደልዩ ኤርትራውያን ምርካብ ኣይል ይኸውንዮ፡ ግን ምድላይ ዓሰቢ ኣለዎ።
3. ሕጂ መንእሰያት ብህግደፍ ኣቢሎም ጥራይዮም ባህሎምን መንነቶም ክገልጹን ክዕቅቡን ዝኸእሉ ዘለዉ። ምስ ምሕዝነት ብዘይተኣሳሰር ጉጅለ መንእሰያት፡ ካብ ህግደፍ ወጻኢ፡ ባህሎምን መንነቶምን ዝገልጹሉ መገዲ ነናዲ።⁷³

US Embassy Cables, Asmara (Eritrea), Mon, 14 Dec 2009

“ራዛ ናይ ወለዱ ሓዛ” ስለ ዝኹነ” መንእሰያትና ኣይክሰንፉንዮም። ዘድሊ ምትብባዕን “ኣጅኹም፡ ምሳኹም ኣሎና” ምባልን፡ እንተ ረኺቦም ከኣ፡ ተኣምርን ቅያን ከም ዝሰርሑን ጥርጣረ የብልናን። ኣብ ወጻኢ ኢና ንነብር ዘሎና። ፈቲና ጸሊእና ንመንእሰያትና ዝገጥሞም ዘሎ ብድሆ ቀሊል ኣይኮነን። ኣብዚ ሓያል ባሕሪ ሓምቢሶም ክሰሩን ክስሰኑን እንተኾይኑ መንነቶም ከደልድሉ ኣለዎም። እንታይነቶም ክፈልጡ ኣለዎም። ነዊሕ ኢድ ናይ ምዕራብዊ ናይ መራኽቢ ብዙሓን መዘናግዕን መደባት ንመንነትና ክኸውን ክኸውን ንናይ መንእሰያትና መንነት ክህስስ ዝሃቀነ እዩ። ክንሓስበሉ ይግባእ። ዕላማና መሰልናን ጥቕምናን ጥራይ ዘይኮነስ መንነትና ከነሓይል ኣሎና። ነብሱ ዝፈልጥ ኣብ ርእሱ ዝተኣማመን ብመንነቱ ዝሕበን ዜጋ ውትሩ ርእሱ ኣቕኒዑ ምስ ከደ እዩ። እዚ ወዓል ሕደር ዘይብሃለሉ እዩ። ክንሓስበሉ ዘሎና እዩ። ኣማዕዲኻ ምሕሳብ፡ ክንዮ ሃይማኖት፡ ወገናውነትን ውልቃውነትን እንተሓሲብና፡ ድልዱል ሃገራውነት ዝሕመረቱ ማሕበረኮማት እንተ ኣድልዲልና፡ ስምረትናን ሓድነትናን እንተዘይ ተኸሚሁ፡ ዘሰክፍ ኣይብልናን። ኤርትራውነት ማለት ጽንዓት፡ ኤርትራውነት ማለት ሓቕነት፡ ኤርትራውነት ማለት ፍቕሪ፡ ስኒት ስለ ዝኾነ ንመንነት ደቅናን ሃገራውነቶምን ኢልና ንሳኑ፡ ንጽዓር ንስራሕ።

መልክዕ መኸተና እንታይ ከመስል አለዎ

ፕረሲደንት ኢሳይያስ ቅድሚ 15 ዓመት

“አብ ሓያል ፈተነ ብዙሕ ተማሂርና ኢና። እቲ ኩሉ ግዜ ክንተኣማመነሉ ንክእል ፡ እንኮ ዋሕስ ዓወትና፡ ናይ ገዛእ ርእሰና ራእይ፡ ሓድነትን፡ ወዱብ ዓቕምታትናን ጥራይ እዩ። ገንዘብ ወይ ሓገዝ ዘየድልየና ኩይኑ ኣይከውንን። እቲ ጽግዕተኝነት ኢና ፈንፊና።”⁷⁴ President Isaias Afwerki, TIME, March 30, 1998

ኢሉ ነይሩ። ህላዌና አብ ናትና ራእይ፡ ሓድነትን ወዱብ ዓቕምን ጥራይዮ ዝምርኮስ። ዶ/ር ተኪሔውን አብ ግዜ 3ይ ወራር ወያነ ምስ እዚኣ ትኸይድ ጽሒፉ ነይሩ፤

“ንሕና ኤርትራውያን ማንም ክሞተልና ኣይንጽበን’ኢና። ብልብና እንኣሞኖ ሓቂ ኸኣ’ዩ። ንኤርትራ ነድሕና ፡ ንሕና ጥራይ ኢና። ማንም ካልእ ዝሓልፈልና የለን። እንጽበዮውን ኣይከውንን። አብ መወዳእታ ንሕናን በይንናን ኢና። አብ መጨረሻታ፡ ኩሉ ምስ ተዘርበን፡ ነገራት አብ መዕለቢኦም ምስ በጽሑን ግን፡ ዓወት ናትና’ዩ። ኹሉ ጊዜ ከምኡ’ዩ። ዝቕየር ነገር የለን።”⁷⁵ Tekie Fessehatzion, *Just Ourselves*, May 15, 2000

ስለዚ መኸተና ሓያል ቀጻሊ፡ ኣድማዒ፡ ትኩር፡ በሊሕ፡ ቅልጡፍን፡ ንጡፍን፡ ዘመናዊን ክኸውን አለዎ። መርገጽና ፍሉጥ’ዩ። መልስና ንጽር’ዩ። እዚ አብ ልዕሌና ተሰገዲዱ ዘሎ እገዳ ኣየሰምብደና፡ ኣይድህለና ኣየርዕደና ኣየንበርኽከናን ኢዩ። ብኸንደይ ካልእ ፈተንቲ እዋናት ዝሓለፈ ህዝቢ ነዚውን ብዓወት ከም ዝሰግር ፍሉጥ’ዩ። ዝሓለፈ ብድሆታት ኩሉ ብኒሕ፡ ብሓብ፡ ብጽንዓትናን ሓድነትናን ሰጊርናዮ፡ እዚውን ከምኡ። ከም ብሓዊ ተፈተነ ወርቂ እዚ እገዳዚ ንመኸተና መሓየልን፡ መደልደል ሓድነትናን’ዩ። ብሓደ ልቢ፡ ብንጽር ድምጺ ክንኩንናን፡ መቓልሕ ተቓውሞና ካብ ጸት ናብ ጸት ክስማዕ አለዎ። አብ መሰልና፡ አብ ራእይና፡ አብ ነጻ መስመር ህንጸት ሃገርና ሕጂውን እንገብር ሕድገት ክህሉ የብሉን።

ነቲ ናይ 1950 በኸሪ እገዳ አብ ደገ ኹይኑ ክቃወም ዝኸእል ኤርትራዊ ኣይነበረን። ሕጂ ግን አብ ፈቐድኡ ፋሕ ኢልና ስለ ዘሎና፡ እዚ ዘይምኽኑይ እገዳ፡ ስጋብ ዝእለ ፡ ንኻልኢትውን ትኸን ሰለም ከነብል የብልናን። ንጎረባብትና፡ አብ መስጊድ ቤተክስያንን መሳግድትና፡ መማህርትናን መሳርሕትና፡ ኣባላት ዞባውን ሃገራውን ባይቶታት ዓገብ ኣባህሉና ኢልና ክንጽሕፍ ክንገብሩ ክንክእል ኣሎና።

ንሓቶም ንኸንጠፍእ ዝገብርዎ ዘለዉ እኩይ ጸዕሪ ፡ ንሕና ንኸንሰርር፡ ክንቀሰንን ክንሰሰን እንገብር፡ ቅዱስ ቃልሲ፡ ናይ ጎልያድን ዳዊትን እዩ። እንተኹን፡ እምኒ ጽንዓትና ብወንጭፍ መኸተና ሓኒኑ ፡ ግምባር ተንከላቶም ኣንሂሉ፡ ከም ቀደምና ፡ አብ ሬሳ ተንከላቶም ብዓወት ከም እንድብል ታሪኽና ዓቢ ምስክርን ዋሕስን’ዩ። ስለዚ ከምቲ እንጅኔር ኣስገዶም ወ/ሚካኤል (ወዲ ፓንቾን) ዝብሎ

“ሕማቕ እዋን ከም ሻሙ ሓላፊ፡
ሃገር’ዩ ተራፊ።
እሽ ንበሎ ክፉእና ዝጸፊ፡
ሕሰምና ሃራፊ።
ጎልጎል ኣሎ ለሰ ፡ ወዲእኻ ዓቕበት፡
ዓቕሊ ጥራይ ግበር ኣጽንዓዮ ስበት።”⁷⁶

ሃገር የሕሊፋ ንቅህብ ንዝተግጥቀ ኹሉ ንምምካት ከም ወትሩ ኣብ መትከልና ንጽናዕ። እንደገና ፕሮፌሰር ተኪኤ ፍስሓጽዮን ዝበሎ ቻላት ኣሎ።

“ዓለም ፡ ብፍላይ ከኣ ኣሚሪካ ህላወ ኤርትራ ክትቅበሎ ኣለዋ። እዚ ደጊምካ ደጋጊምካ ክብሃል ዘለዎ ሓቂዮ። ኤርትራ፡ መሬት ጥራይ ኣይኮነትን። ልቢያ። ንመንፈስ ናይቲ ዘይጽዓድ ሓየት ህዝቢ እትውክል ልቢ። ኤርትራውያን ብጥልመት ማሕበረሰብ ዓለም ላድዮምዮም። እንተኹን ፡ ከም ወትሩ ፡ ንኹሉ እንተታት ድሉዋትዮም። መታን ኤርትራ ኹትህሉ ፡ ሓቦን ቆራጽነትን ኣይፍለዮምንዮ። ንኤርትራዊ ፡ ሃገሩ ካብ ጭራም መሬት ንላዕሊያ። ከይተቆርመመት ፡ ከይተሸርመመት ፡ ንወሉድ ወለዶ እትመሓላለፍ ቅድስቲ ሕድሪ” -- ነፍስ-ሄር ዶ/ር ተኪኤ ፍስሓጽዮን ኣብቲ “ኤርትራ ብኒሕ ተወሊዳ፡ ብኒሕ ከኣ ንዘልኣለም ክትነብርያ” ኢሉ 29 ጉንበት 2000 ኣብ እዋን 3ይ ወራር ወያነ ዝጸሓፎዮ.⁷⁷

ኩሉ ኣቓልቦና ናብዛ ፍልይቲ ሃገር ሕድሪዮ። መብጽዓናን ማሕላናን ከኣ እዛ ብኸቡር ዋጋ ሰማእታት ዝረኽብናያ ፍልይቲ ሃገር፡ ከይተቆርመመት ፡ ከይተሸርመመት ንወሉድ ወለዶ ከነመሓላልፋዮ። ሕድሪሎና ክንሕልዎ። ሕድሪሎና ክንድብሓ፡ ሕድሪውን ኣሎና ግምጃ ክንስልማ። በዛ ብሓደራ እተረከብናያ ሃገርዚኣ ዋጋ ዕዳጋ የለን። ሕድገት ዝብሃል የለን። ብደምን ርሃጽን ሓላላት እምበር ብትኳቦን ሳምብሳምቦን ዘይተረከበትን ትነብር ዘየላን ፍልይቲ ሃገር ስለ ዝኹነት። ኤርትራ እንተሃለወት ጥራይ ኢና እንህሉ። ከመዮ ደራፋይ “ዓደይ ፡ ትቓንዛኹ ንሕና ንሓመሉ፡ ተሃለኹ ደኣልና ንህሉ፡ ባሕርኹ መሬትኪ ነጊጸሉ” ዝበሎዮ። ከምቲ ካልእ ደራፋይ ዝብሎውን፡

“ንኮነልኪ ሃገርና ንኮነልኪ፡
ንኮነልኪ ኤርትራ ንኮነልኪ፡
ንእግርኹ ሰትን ሳእንን፡
ንዝባንኪ ጥልፍን ጋብን፡
ንጽባቂኹ ሉልን ወርቅን፡
ንድሕነትኪ ዋልታን ድርዕን።
ንኮነልኪ፣ ክጥዕመኪ ኢና ንደሊ፡
ክንርኢ ኣይንደልን ተጸጊምኪ።
ንዓኹ ኢልና ሰብ ዘይመርጸ ንሕና ንመርጸ።
እሾኹ ጭዓ ስሌኹ ንረግጸ።
ንዓኹ ኢልና ጠምጠም ኢልና ንዕረ ንጭልጦ፡
ንህሪ ሓዊ ብኢድና ንጭብጦ፡
ክንዲ ዕርፍቲ ድኻም ኢና ንሓሪ፡
ክንዲ ምቕት ጨው ኢና ንፈሪ፡
ኣበይኻም እንተዝክኣል፡ ክም ህጽን ተትሕዘሊ፡
ምኣስ ምፈለናኪ ካብዛ ነፍስና፡
ወረ ተዝክኣልሲ ምሓንገርናኪ ኣብ መንኲብና።¹

ስለዚ እዛ ቅድስቲ ሕድሪ፡ ካብ ውሉድ ወለዶ ተኸበራ ብሰላም ክትነበር፡ ከምቲ ፍረህይወት በራህ ኣብ ናይ ፈንቅል ጽብል 2011 ዝደረፈቶ

ህዝበዩ ጸዋሪ ኸሉ

ጉዳይ ሃገር ተቐድመሉ

ለይቲ ምስ ቀትሪ እትጎየላ

ልዕሊ ውራይካ ትዕጠቐላ

ሕድሪ 'ንደኣሉ ምስጢር'ዚ ኸሉ

ሕድሪ'ዛ ሓላል መሬት፡ ሕድሪ ጀጋኑ።

ሕጅውን ከይትዛነ ሓልዋ ርስቲ።

ሰጊርካዮ ኣለኻ ፡ ነቲ ዝመረረ

ነቲ ሕምሩግ እዋን ዝተለውሰ ዕረ

ልብን ህርመትን ኮንካ ብማዕረ ማዕረ

ግዳ ግዳ ህዝበይ ኣብ ምሕፋስ ምህርቲ

ኣይክድቅሱን'ዮም እቶም ጎበጥቲ

ሕጅውን ከይትዛነ ሓልዋ ርስቲ

ሕጅውን ከይትዛነ ሓልዋ ርስቲ።

ሕጅውን ጽንዓት ብማዕረ ማዕረ

ሕጅውን ጽንዓት ይጥዓሞም ዕረ

ዝረሃጽናሉ ባና ዓወትና በጺሑ ቅርዓት

ኣብዚ ደምበና

ዘራጊቶ ዓሚ ዓሚ'የ ዓሚ

እስከ ንጸበዮም እንታይ ይኣልሙ ሎሚ።

መላእ ላም ዘተላቶም ጎጎ ነይ'ሓንቆም

ብዝብል እምነት ፡ ኣብቲ ጽንኩር ኩነት

እንቢ ዝበልና ተደሪርና ስብቆ

እንታ ሎሚ ግዳ ምዒሩ ዝዛና

ላምና ሓሪሳ ጸባኣ ኣፍሲሳ

ብምንታይ ዓቕሞም'ዮም ከምበርክኹና

ኣይንዛነ'ወ ህዝበይ (ኣይትዛነ'ወ ህዝበይ)

ሕጅ'ሞ ዕብዳን'ዩ ክተርፎም

ሰብ ክኣልፈሉ ኸዓቢ

ድቃስ ምስኣንዩ ሕማሞም።

ዘልኣለማዊ ክብሪ፡ ዝኸሪን ሞገስን ንሰማእታት ኤርትራ
ዓወት ንኣፋሽ

¹ "It seems, then that the single Eritrea of to-day is doomed. Dismemberment, in some form and to some extent, must be the alternative. If this is so—and the evident racial and cultural and historical diversities suggest it—it must be in favour of the two greater neighbours of the territory, the Sudan and Ethiopia." P. 172, Stephen H. Longrigg, Chief Administrator of Eritrea, 1942-4, Clarendon Press, Oxford, 1945.

² "From the point of justice, the opinions of the Eritrean People must receive consideration. Nevertheless, the strategic interest of the United States in the Red Sea basin and considerations of security and world peace make it necessary that the country has to be linked with our ally, Ethiopia"-- Quoted in Heiden, Lynda, The Eritrean Struggle for Independence. *Monthly Review*, 30 (2) (June 1978), page 15

³ "In the moment of truth, the Eritreans failed to pull together in the name of Eritreanism. The reality of ethnic, religious, regional, social, and personal rivalries couched in revolutionary phraseology legitimizing disunity proved stronger than the relatively young sentiment of Eritrean nationalism." – *ibid*, P. 96

⁴ "The fall of Keren and the Ethiopian reoccupation of all urban centers in Eritrea signified a fundamental change in the military balance. The Eritrean organizations were not destroyed, but their chances of defeating the Ethiopian armed forces and recapturing Eritrea became remote. What had seemed just a year earlier a feasible military option for fulfilling Eritrean nationalism was rendered impossible and seems likely to remain so for the foreseeable future." – *ibid*, P. 115.

⁵ "Eritrean victory may realistically be excluded as a future possibility. The chances of those identified with Eritrean nationalism achieving it by military victory over the Ethiopian armed forces seems very remote." – *ibid*, P. 119

⁶ "The Eritrean nationalism, a by-product of recent history, is based essentially on the negation of Ethiopianism. Prior to the Eritreans bitter experiences with Ethiopian authorities, an all-Eritrean sentiment barely existed. Today, although their sentiment is unquestionably strong the Eritreans have yet to prove themselves able to build an all-Eritrean movement. Their young nationalism, however sincere, is apparently still too shallow and rootless to help Eritreans overcome a historically rooted sectarianism and the temptations of destructive radicalism. Ethiopian nationalism, in contrast, stems from 20 centuries of flexible and pragmatic continuity."—The Struggle over Eritrea 1962-1978, Haggai Erlich, 1983, P. 20

⁷ "The Eritrean Government has fabricated a national mythology by demonizing neighboring Ethiopia, for the central purpose of garnering complete compliance with his autocratic domestic policies. By channeling Eritreans' patriotism into hostility toward Ethiopia, the government ensures that [it] can rule as it likes, without public opposition?"

⁸ "Legwaila warned that of the possibility that the border, like many others, would simply never be demarcated, thus preserving Ethiopian occupation of all the disputed areas (e.g., Badme and Irob). Legwaila added that demarcation of the border would reinforce the status of Eritrea as an independent state, as some Ethiopian ultra-nationalists sought to reincorporate Eritrea into Ethiopia."-- VICKI HUDDLESTON, Mon, 13 Feb 2006

⁹ **There is no United Nations!** There is an international community that occasionally can be lead by the only real power left in the world; that is the United States, **when it suits our interest, when we can get others to go along.** And I think it would be a real mistake to count on the United Nations as if it is some disembodied entity out there that can function on its own.... **This kind of mindless creation of the United Nations as something different than what is in the United States interest is not going to sell her or anywhere else.....** The Secretariat Building in New York has 38 stories. If you lost 10 stories today it wouldn't make a bit of difference. The United Nations is one of the most inefficient inter-governmental organizations going.. **The United States makes the UN work when it wants it to work,** and that is exactly the way it should be, because **the only question, the only question for the United States is what is in our national interest. And if you don't like that, I'm sorry, but that is the fact.**"-- John Bolton, Speech at The Global Structures Convocation, Feb. 3, 1994. Emphasis mine

¹⁰ "This is very distressing. Recently, I heard similar mutterings in the UK Foreign office, that there have been correspondence passing across desks to the effect that it really would not have mattered what Eritrea would have done. Eritrea is going to be punished for this. It is a series of very friendly UK ambassadors in Addis Ababa in recent years; we got Tony Blair to thank for that. These were men who Tony Blair liked, he liked also Meles Zenawi. These personal relationships are act very important and they matter very deeply when it comes to areas where this otherwise there is lots of darkness. When nobody is quite sure who to deal with; so you hone in with people you can do business with. Meles is certainly one of those. Even though some voices in the UK Foreign Office, this is a disastrous idea, sanctions should not go ahead. The push was coming from above somewhere. Ethiopia needs to be right. Ethiopia needs to be the stable center. Eritrea is now becoming, to be blunt, a pain in the ass. It will be punished. The same goes for the boundary Commission. I had heard similar stories that the US is actually an obstacle to the Boundary Commission.

What to say; it was quite clear that, after 9/11, although Eritrea also offered itself up, rather too readily, I thought at the time in the coalition of the willing, Eritrea and Ethiopia were among the first two to sign up for it. This is rather ironic, but not coincidental. Both wanted to be seen in the front line against terrorism. The US preferred Ethiopia. It preferred Ethiopia for all sorts of reasons. Eritrea was seen as a bunker state; they were less easy to control. Ethiopia had a more reliable military perhaps. Their policy was more directable and perhaps predictable. Whereas Eritrea from the mid 90s it was clear was seen unpredictable and couldn't be relied upon to do certain things that Washington might wanted to do. Given this it is extremely worrying but not entirely surprising not only did the US not pressure Ethiopia but actually decided it was better to keep Eritrea at arm's length and not bring it in through the stabilizing of the northern Border. I think this is now proving to be counterproductive." http://www.wilsoncenter.org/ondemand/bridge-video.cfm?media_link=AFR/AFR_20100122.wmv&title=Video%20of%20Event%20%28Windows%20Media%20Player%29&itemid=588421

¹¹ " Meles was a friend—both to my country and to me, personally. Whenever we met, no matter how beset he was, he would always begin by asking me about my children. His inquiries were never superficial. He wanted detailed reports on their development. Then satisfied, he would eagerly update me on his own children. Meles was a proud father and a devoted husband. Meles was disarmingly regular, unpretentious, and direct. He was selfless, tireless and totally dedicated to his work and family. In the toughest of times, he retained that twinkle in his eye, his ready smile, his roiling laugh and his wicked sense of humor. True, he never belied any lack of confidence in his judgments. He was tough, unsentimental and sometimes unyielding. And, of course, he had little patience for fools, or "idiots," as he liked to call them." — **Susan Rice speech at Meles' Funeral, Sept. 2, 2012**

¹² US Embassy Cables, Berlin, Germany. 18 November 2009. <http://wikileaks.org/cable/2009/11/09BERLIN1467.html>

¹³ US Embassy Cables, 7 December 2009. <http://wikileaks.org/cable/2009/12/09USUNNEWYORK1153.html>

"4. (C) Ambassador Rice urged Kouchner to support U.S. efforts to impose Security Council sanctions on Eritrean officials who are undermining the Djibouti agreement and giving active support to the al-Shabaab terrorist group in Somalia. Rice pointed out that it had been a year since the Security Council had threatened sanctions against Eritrean officials if they did not comply with their international obligations, and it was time for the Council to make good on its promise. ... Rice said she understood that France did not want to drive the sanctions process. Somali rebels connected with al-Shabaab, but that Russia and China were hiding behind French reluctance to move ahead with sanctions. African members of the Security Council wanted to get the sanctions in place during December, and had toned down the draft resolution considerably in order to attract wider support."

¹⁴ US Diplomatic Cable, Addis Ababa, 2 April 2007. "A problem for stability in Somalia is Eritrea. Characterizing Eritrea as **a state sponsor of terrorism**, Prime Minister Meles outlined Eritrea's regional destabilizing activities: support for extremism in Somalia; for a terrorist group caught in Addis Ababa during the African Union Summit at the end of January; for extremists seeking to overthrow Ethiopia; and support for the taking of **Ethiopian and British Embassy hostages along the border**. ... Finally, the taking of British Embassy and Ethiopian hostages along the border was a clear act of terrorism by Eritrea. **Meles hinted that he was developing a case against Eritrea and was reviewing if and how to raise it at the United Nations... Ethiopian officials have embarked on a campaign to isolate Eritrea and to attack it as a state sponsor of terrorism**. ... Meles, comments articulate the case Ethiopia is drawing against Eritrea and their view that Eritrea seeks the overthrow of the Ethiopian government....

State Minister Takeda called select Ambassadors from the diplomatic corps to charge **Eritrea as a terrorist state behind the kidnappings of five British Embassy staff and nine Ethiopians**.

We have advised the Prime Minister and his senior leadership to separate the kidnappings and Eritrea's involvement, stressing the humanitarian nature of the continued captivity of the Ethiopian victims.

In addition, any case against Eritrea should be raised by other countries. Any charges levied by Ethiopia would be viewed only in the context of their border conflict. The aggressive approach to Eritrea and Meles, emotional comments on Eritrea, **indicate Ethiopia's single minded focus on linking some of the extremist activities in Somalia to Eritrea**, and that resolution of Somalia's problems depends on the international community containing and isolating Isaias and the Eritreans."—Yamamoto, Addis Cables April 2, 2007

¹⁵ US Diplomatic Cable, USUN New York: **June 22, 2009**

¹⁶ US Diplomatic Cable, USUN New York: August 17, 2009

¹⁷ (C) Tekeda urged that the USG speak frankly with Djibouti about its role in the region. He said that President Guelleh would pay attention to U.S. concerns given the importance to him of the U.S. military base in Djibouti. "He must be told to choose" whose side he wanted to take.

¶11. (C) Speaking broadly, Tekeda told Yamamoto that due to developments in Iraq, Afghanistan and elsewhere, "there is a perception (in the region) that the extremists are winning, and that the Western World is facing a setback. This perception is emboldening extremists everywhere, including President Isaias and the CIC." Tekeda argued that strong action was needed to brake this momentum and convince moderate forces that they will receive international support against extremists.

¹⁸ Farah Maalim's interview with Kenya's K24 TV journalist Jeff Koinange, March 2012

http://www.youtube.com/watch?v=_IVOdYdWSKg

¹⁹ US Diplomatic Cable, USUN New York: September 29, 2009 "(C) Rice reminded Museveni that past experience suggested that the UNSC would not block a resolution led by African members and supported by the African Union. She shared the U.S. read that, if Burkina Faso and Uganda co-sponsor this resolution, the British will support, the French will "keep their heads down" and will not block."

²⁰ "As the Ethiopians step up their assault by bombing targets near Eritrean Red Sea ports, the diplomats say they are still talking to both sides. But they are also considering more severe sanctions, like limiting the ability of the Eritreans to collect remittances from friends and relatives in the United States and restricting international flights of Ethiopian Airlines, a major revenue earner."-- JANE PERLEZ, *The New York Times*, May 22, 2000

²¹ The document, "Information on persons listed in the annex to Executive Order 13536 of 12 April 2010" revisits the bald list of individuals and entities to which the USA applied sanctions, alleging involvement in piracy and other terrorist acts. All are connected to Somalia. The information contains no evidence but it does demonstrate the intelligence on which the USA based its decisions.

²² "Eritrea, in turn, has been trying to gain support among Ethiopian Afars - it has provided backing to the Djibouti opposition Front pour le Restauration de l'Unité et de la Démocratie (FRUD) of Ahmed Dini, responsible for an attack on Ethiopian lorries on the Djibouti/Ethiopian border last October and, most recently, sent several plane loads of arms to Hussein Aydeed in Mogadishu, after he visited Asmara at the beginning of the year. Most were intended for Ethiopian opposition movements in southern and south eastern Ethiopia including the Oromo Liberation Front and the Ogaden National Liberation Front."-- Patrick GilkesAfrica Analysis: The war's bitter legacy, BBC March 2, 1999

²³ "We are very concerned by credible reports that Eritrea has delivered large quantities of weapons and munitions to self-proclaimed Somalia President Hussein Aideed for the use of a violent faction of the Oromo Liberation Front. The terrorist organization Al-Ittihad may also be an indirect recipient of these arms."-- Susan Rice in her on May 25, 1999 testimony before the House Committee on International Relations Africa Subcommittee

²⁴ The Somali connection, Patrick Gilkes, July 23, 1999.

²⁵ ሰላን ራይስ ንቤት ምክር ጸጥታ ሕቡራት መንግስታት ብዓ ሓምሌ 2009 ዝሃበቶ ጸብጸብ። "The United States is particularly concerned about the financial, military, logistical, and political support that the Government of Eritrea is offering to al-Shabaab and other extremists in Somalia. The United States and others have tried repeatedly to engage the Eritrean leadership, including with the aim to convince them to stop. But to date, the Eritreans have rebuffed attempts to open a substantive dialogue. But even now, it is not too late. The United States calls on the Government of Eritrea to seize this window of opportunity to change course."

²⁶ ሰላን ራይስ ንኮሚቴ ጉዳያት ወጻኢ ባይቶ ወክልቲ ኣሜሪካ ብ29 ሓምሌ 2009 ዝሃበቶ ጸብጸብ።

²⁷ ጄኒ ካርሰን ብ30 ሓምሌ 2009 ንጋዜጠኛታት ዝሃበ ዘረባ።

²⁸ ጄኒ ካርሰን ብ30 ሓምሌ 2009 "Moreover, the problem of Somalia has contributed to the tensions between Ethiopia and Eritrea. It is clear that the Eritrean government is supporting the al-Shabaab militia. It is not because they are in support of Islamist or extremist [elements]. They are doing this largely as a way to undermine and to pressure the Ethiopian government."—Johny Carson Interview with AllAfrica, July 1, 2009.

²⁹ "reduce the flows of critical funding from the diaspora; ... The remittances sent and the taxes paid by the diaspora are a critically needed revenue source for the GSE and we believe that the diaspora must be educated and exposed to the realities of the Isaias regime. ... Doing so will, we believe, also lead to diminished remittance flows and may encourage members of the diaspora to speak out - and these are voices to which the GSE might listen."

³⁰ US Diplomatic Cable, Asmara (Eritrea) TIME TO SPEAK UP: A NEW STRATEGY FOR ERITREA, 11 Jan. 2007, <http://wikileaks.org/cable/2007/01/07ASMARA36.html> "While conversations have begun on mechanisms to restrict the transmission of diaspora remittances, we recognize that there would be many ways of circumventing restrictions (e.g. third-country transfers, informal mechanisms, etc). Thus we believe it is critical to offer the diaspora an alternative perspective to GSE propaganda and undercut their motivation to support the GSE. Also critical to this effort will be the continued restriction on the movement of GSE-sponsored fund-raisers in the U.S."

³¹ US Diplomatic Cable, Asmara (Eritrea). REMITTANCES AND HARD CURRENCY: ERITREA'S LIFELINE, Fri, 16 Feb 2007, <http://wikileaks.org/cable/2007/02/07ASMARA158.html> "With nearly no exports, an inability to produce enough domestically to meet the basic needs of the population, and its continued large-scale procurement of military supplies and equipment, the GSE will continue to be dependent on hard currency to survive. Disrupting the hard currency supply chain would significantly and detrimentally impact the operations of the GSE."

³² Jendayi Frazer, Briefing on U.S.-Eritrea Relations. Washington, DC, August 17, 2007. <http://2001-2009.state.gov/p/af/rls/spbr/2007/91231.htm> "hope that the Eritrean diaspora would be able to influence that government because it is the source of significant remittances. In fact, there's a two percent tax on the income of Eritreans living abroad to try to influence that government to open up to end the human rights violations and to move towards a more democratic governing, you know, through elections and other means. --- I believe it certainly will impact their ability to collect money from the Eritrean community and the United States"

³³ US Embassy Cable, Addis Ababa (Ethiopia). Mon, 30 November 2009. <http://wikileaks.org/cable/2009/11/09ADDISABABA2817.html> "Meles that the **U.S. remains committed to achieving a UNSC sanctions regime against Asmara** and continues to broaden the discussion beyond the P3 [US, UK and France] and Uganda with a hard push by USUN. He said the USG was also expanding efforts to undercut support for Asmara, noting for example **he been sent on a trip to Cairo, Riyadh, Jeddah and other cities both to promote efforts to undercut flows of support to Asmara.**"

³⁴ "I asked if Meles would remove the "in principle" words in his five point plan and if Ethiopia would attend a meeting of the EEBC as the US or the UN would move forward a strategy for meetings with the Witnesses and the EEBC. Meles replied that the international community had urged him to use the words "agree in principle" to the demarcation set by the EEBC, and that Ethiopia would never attend a meeting of the EEBC. The Chairman of the EEBC could be the Eritrea Foreign Minister he was so biased. The EEBC has taken a "political stand."-- **Vicki Huddleston Tue, 22 Nov 2005**

³⁵ US Diplomatic Cables, Addis Ababa (Ethiopia).-8 July 2009. "cutting off remittances from the U.S. to Eritrea would have a significant impact on denying Eritrea's ability to procure arms and weapons for extremists..."

³⁶ US Diplomatic Cables, Addis Ababa (Ethiopia), 21 May 2009 "suggested the Isaias' calculations would be shattered, if the U.S. and others imposed financial sanctions on him and particularly cut off Isaias' funding from Qatar and other countries and the important funding from the Diaspora in the U.S. Isaias still imposes a mandatory 2 percent of salary tax on all Eritreans living overseas. Nonpayment results in family members in Eritrea being denied food ration cards"

³⁷ US Diplomatic Cables, Addis Ababa (Ethiopia). -20 November 2009 <http://wikileaks.org/cable/2009/11/09ADDISABABA2817.html> "redouble sanctions efforts and especially to reconsider targeting remittances as what he called a 'key instrument' for pressuring Asmara. Citing as examples his own Amciti, ethnic-Eritrean cousins, he said, 'If the U.S. were to insist that paying taxes to Asmara is a felony, it would be easier for them to resist the tax. The Diaspora could say, 'We can't pay you...'"

³⁸ ETHIOPIA PRESSING FOR UNSC SANCTIONS ON ERITREA-22 June 2009 "...**cutting off the flow of money to Eritrea was essential. Particularly, remittances from the U.S. was a major source of funding for Eritrea**.... condemning Eritrea would help the Eritrean community in the U.S. to justify diaspora non-payment of taxes (2 percent of salary) to the Eritrean government. **Currently, those who do not pay, face imprisonment upon return, and imprisonment of family members living in Eritrea...**"

³⁹ PRESIDENT GUELLEH PRAISES PARTNERSHIP WITH USG, AFRICOM-8 February 2009 <http://wikileaks.org/cable/2009/02/09DJIBOUTI101.html> "...**a more effective negotiating lever would be for the U.S. to halt the flow of the 2% tax levied on Diaspora Eritreans** by the GOE, calling these funds President Isaias' 'only source of foreign exchange.' 'If you suspend these funds for one month,' Guelleh argued, it will 'make Eritrea obey any resolution.'"

⁴⁰ Somalia and Eritrea Monitoring Group Report, July 2012. "The solicitation by PFDJ of voluntary contributions includes an increasing reliance on fundraising at folklore festivals and other cultural events organized across Europe, North America and in countries where political rallies are forbidden. A secondary purpose of these events is typically to allow PFDJ agents and activists to gauge loyalty to the party within diaspora communities. PFDJ raises a growing percentage of its funds through diaspora cultural events, such as concerts and folklore festivals. These are rarely, if ever, officially registered as political events, but rather as fundraisers for charitable causes — a tactic that may be prosecuted as fraud in some jurisdictions."

⁴¹ The Wall Street Journal, 18 May 2012. Tax History: Why U.S. Pursues Citizens Overseas, <http://blogs.wsj.com/washwire/2012/05/18/tax-history-why-u-s-pursues-citizens-overseas/> "The U.S. rule — not so different from war-torn Eritrea's — has its roots in desperate national conflict. The first U.S. income tax, enacted in 1861 in the early months of the American Civil War, levied a 3% tax on incomes over \$800, but a 5% tax on income earned in the U.S. by any citizen of the United States residing abroad. The aim was to prevent wealthy people ducking their military and civic obligations by fleeing the U.S. in its time of crisis. In 1864, the tax was expanded to include income from all sources, no matter where generated. Scholars say this happened as the proud sense of being a citizen of the U.S. — with all its opportunities and obligations — first flowered out of the battlefields."

⁴² UN Monitoring Group Tries to Deny Eritreans Right to Remit to Relatives in Africa <http://www.eritrean-smart.org/node/348>

⁴³ "no evidence to support allegations of direct Eritrean support to Al-Shabaab", "no evidence to substantiate the allegations that one or more aircraft landed at Baidoa International Airport between 29 October and 3 November 2011, or that Eritrean supplied Al-Shabaab in Baidoa by air with arms and ammunition during the same period," and "no evidence of direct Eritrean involvement in the [Ertale European tourist attack] operation"

⁴⁴ "We call on the Monitoring Group to execute its responsibilities and mandate emanating from resolution 1907 (2009) and from this resolution with professionalism, impartiality and objectivity. The Monitoring Group should never be influenced by political considerations outside of its mandate. It is important for the Monitoring Group to closely guard its independence and

professionalism in the work it does to assist the Security Council with the implementation of those measures. Equally, we call upon the members of the Security Council to desist from any temptation to use the Monitoring Group for political ends.”

South Africa supports the principle that the Security Council must always afford Member States an opportunity to be heard when their issues are addressed by the Council. We therefore appreciate the statements made this morning by the political leadership of IGAD. We are disappointed that Eritrea was not afforded an equal opportunity to address the Council today. The manner in which the Council dealt with a request by a State Member of the United Nations — in this case, Eritrea — leaves much to be desired. It is our strong view that the Council should be more sensitive and considerate when dealing with heads of State whose countries are the subject of its consideration.” -- Mr. **Mashabane**

⁴⁵ “The text of the resolution contains a range of provisions that lack adequate foundation, and the role of the group of experts has been expanded beyond measure. In that respect we refer in particular to the “planned terrorist attack” in Addis Ababa during the African Union summit there. The Russian Federation is categorically against terrorism in all its forms and manifestations. However, in this case, the Security Council was not presented with convincing proof of Eritrea’s involvement in that incident. We have not seen the results of any investigation of that incident, if indeed there was one. We also have doubts with respect to the provision in the resolution that gives the Sanctions Committee a mandate to draft, with the support of the expert group, guiding principles for States on maintaining vigilance in their cooperation with Eritrea in the mining sector. When it comes to guiding United Nations Members, guidance should be provided by a resolution of the Security Council and not by the preliminary work of subsidiary bodies, as that can lead to various interpretations of resolutions that have been adopted. Practical implementation of the provisions of the resolution regarding the Eritrean diaspora raises further questiond. In general, we are concerned by a trend in the recent work of the Council of including ambiguous language in the texts of draft resolutions, which impedes their implementation in practice. It should be noted that resorting to sanctions should be seen as an extreme measure. It is very important that we exhaust the political and diplomatic means available before resorting to sanctions.” — **Vitaly Churkin**

⁴⁶ “I served 17 years ago as ambassador to Ethiopia. One of the things I learned in the region is that lying is a justified means to achieve greater opportunities.”

⁴⁷ ERITREA: Unsubstantiated Allegations that led to US-Engineered Sanctions <http://www.eritrean-smart.org/node/349>

⁴⁸ “On September 16, three bomb explosions were reported in the Kara Kore area of Addis Ababa. The explosions were heard at 4:45 a.m., 7:00 a.m., and 10:00 a.m. The National Intelligence and Security Service (NISS), together with the Federal Police Anti-terror Task Force later reported that the bombs were “part of a coordinated terror attack by the OLF and Sha’abiya (Eritrea) aimed at disrupting democratic development. ...They also said that the bombs used contained parts sourced from Eritrea and were consistent with bombs used in previous terrorist attacks. ... The GoE announced that the bombs went off while being assembled, and that the three dead were terrorists from the outlawed Oromo Liberation Front (OLF) with links to the Oromo National Congress (ONC). An embassy source, as well as clandestine reporting, suggests that the bombing may have in fact been the work of the GoE security forces. ...Clandestine reporting indicates that the bombs did not explode inside the structure, but rather appear to have been placed outside and detonated.” -- VICKI HUDDLESTON

⁴⁹ David Shin, “I would only note that there is also a lot of disinformation floating around Somalia. It has been a country where disinformation has been a parlor game for many years, and I hope that whatever information does exist on these linkages [between al-Ithad and al-Qaeda] is looked at pretty carefully and we try to ferret out the good from the bad.” (VOA, January 19, 2001).

⁵⁰ Herman Cohen to PBS: “there are friends in the region, like the Ethiopians, who probably are feeding false intelligence about terrorists being hidden and that sort of thing, because the Ethiopians are deadly afraid of Moslem control and also they have their own Moslem problem among the Oromo ethnic group in Ethiopia. So they want to keep the Islamists out of power, and they will bring the U.S. into it, if they can.” (PBS June 6, 2006, http://www.pbs.org/newshour/bb/africa/jan-june06/somalia_06-06.html)

⁵¹ Phoebe Greenwood. Eritrean regime cashes in on arms and human trafficking, says UN report. <http://www.guardian.co.uk/world/2012/jul/17/eritrean-regime-arms-human-trafficking> (Accessed 7/20/12) “A MULTIMILLION-dollar arms trafficking industry that is funding the Eritrean military regime is **behind the kidnap, torture and ransom of thousands of Eritrean refugees, according to a leaked report to the UN Security Council.** ... An investigation by the Somalia and Eritrea **monitoring group has uncovered a trafficking highway running from the Eritrean highlands through Sudan's refugee camps into the Sinai desert, delivering arms to militant groups,** and Eritrean asylum-seekers to Bedouin gangs, who use starvation, electrocution, rape and murder to extort up to \$40,000 (£25,000) from relatives in the Eritrean diaspora for their release.”

⁵² Phoebe Greenwood. Eritrea's brutal trade in weapons and people that is too lucrative to stamp out, 17 July 2012. <http://www.guardian.co.uk/world/2012/jul/17/eritrea-people-trafficking-arms-sinai> (accessed 7/20/12) “*who earns a living washing dishes at a Tel Aviv restaurant, was another of those kidnapped by Abu Mohammad. He said he spent a month in Sinai,*

where, as a fluent Arabic speaker, he worked as a translator for the Bedouin gang and was privy to every aspect of their business.... He described the weapon's journey, starting at Aalla, a town in Eritrea's southern hills, to a warehouse in Teseney, on the Sudanese border. From here, two high-ranking Eritrean officers drove them across the border to Wadi Serifay refugee camp where they were handed over to the Rashayda."

⁵³ **Somalia and Eritrea Monitoring Group Report. July 2011.** "a convoy comprising ethnic Rashaida drivers, a Palestinian individual and Lebanese passengers travelled in convoy from Aswan in Egypt towards Sinai. The convoy carried 45 anti-tank weapons and 25 surface-to-air missiles in addition to personal weapons used by the guards of the convoy. The source told the Monitoring Group that the convoy was led by an Eritrean military officer trained in the Syrian Arab Republic. Multiple sources interviewed by the Monitoring Group have independently confirmed that Eritrea retains a number of military officers either based in the Syrian Arab Republic or trained in that country."

⁵⁴ According to one Israeli paper, the Haaretz from 29 March 2009, "The arms shipments are apparently transferred from Iran through the Persian Gulf to Yemen, from there to Sudan and then to Egypt through Sinai and the tunnels under the Egypt Gaza border. The shipments include various types of missiles, rockets, guns and high-quality explosives."

⁵⁵ Danny Adino Ababa. The dark side of Tel Aviv. 06.07.12. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4239481,00.html> (accessed 7/22/12) "Don't tell the whole story. The Israelis, and mostly the non-profit groups working with the infiltrators here, like to be lied to. Say you were a soldier, and that if you return to Eritrea you'll get a death sentence. Keep in mind that you must be consistent with your story. The bottom line is that everyone uses the story I'm telling you here, and this way they fool everybody. ... Almost none of them arrived on foot from Egypt to Israel. None of us crossed any deserts...it's all nonsense."

⁵⁶ Senior Israeli Official Rejects SEMG's Latest Charge against Eritrea <http://www.eritrean-smart.org/node/344>

⁵⁷ **US Embassy Cable. Asmara. Dec. 4, 2008.** <http://wikileaks.org/cable/2008/12/08ASMARA575.html> "Those who must leave illegally, however, face potential capture by Eritrean police and military from the early planning stages up to when they cross the border.... The GSE is very keen to break these human smuggling rings and dispatches agents to pose as potential customers. Other agents pose as facilitators, making all of the supposed smuggling arrangements prior to having the unsuspecting person arrested." — CDA Matthew Smith

⁵⁸ **US Embassy Cable. Asmara. April 6, 2006.** <http://wikileaks.org/cable/2006/04/06ASMARA323.html> "Sometime in the middle of March, two individuals were reportedly executed in the public square in a village near Teseney in western Eritrea. Poloff spoke with a third country national who had received information that two individuals from the region were apprehended allegedly by military personnel near the border with Sudan. They were brought to a village near Teseney and in front of the village elders accused of smuggling an estimated forty people into Sudan. Immediately following the public accusation, the alleged military personnel forced the two individuals into the nearby public square and shot them."—Ambassador Scott H. DeLisi

⁵⁹ *ibid.* "The motivation for the execution of the two alleged smugglers remains unclear. Were the alleged smugglers denied due process and killed because they were breaking Eritrean law or was it because they were in competition with the military's alleged smuggling business or did not pay a cut to the military? Or were they not smugglers at all, just two young men attempting to leave Eritrea illegally and caught at the border?"

⁶⁰ "Posts plans to restart visa services (completely suspended in 2007) for student visa applicants; we intend to give opportunities to study in the United States to those who oppose the regime, as well as others. Thus, Post requests that CA seek to establish a limited category-specific exemption to the passport requirement for Eritreans found eligible for student visas. Embassy Asmara employees eligible for Special Immigrant Visas should also be included in this narrow category."-- **Ambassador Ronald K. McMullen, Tue, 5 May 2009**

⁶¹ "Mr. Awet, 20, fled Eritrea and is now staying in an American family's home in Amman, below. He hopes to get into an American college or prep school. He is 6-foot-8, built like an oak tree, and seems to have mastered a behind-the-back dribble and crisp passes from the corner of his eye. But one big problem stood between him and his dream: his homeland, Eritrea, an isolated, secretive nation in the Horn of Africa that is refusing to let its young people leave. ... Mr. Awet was lucky. Dressed in an extra, extra large gallebeyah (a long flowing gown common in the Muslim world), he sneaked through Sudan and then on to Kenya and Dubai. He is now camped out in the basement of an American family's home here, doing push-ups, working on his jump shot, playing on a Wii set with the family's children and trying to get into an American college or prep school. A big reason why he has gotten this far is Matthew Smith, a gregarious, athletic American diplomat who befriended Mr. Awet a couple years ago on a basketball court in Asmara, Eritrea's capital, where Mr. Smith was working. Mr. Smith was impressed by the young man's game, but more than that, he was moved by Mr. Awet's burning ambition to break out of his hermetically sealed world. "He wanted more, and I could relate to that," said Mr. Smith, whose father was a taxi driver in Brooklyn. "Who would've ever thought the kid of a cabbie and nanny could be a diplomat? ... He was always big. He was selected to play for the national basketball team when he was 15, and earned the nickname King A. By Eritrean standards, he had an enviable life, with a wealthy merchant father, good grades and a touch of fame. But Dan Franch, his high school literature teacher, could tell he was

not happy. 'I knew he wanted to leave, and I didn't blame him,' Mr. Franch said. 'This place is becoming inert. You encourage students to apply to college overseas but their chances of going are one in a gazillion.'" -- JEFFREY GETTLEMAN, "In Eritrea, the Young Dream of Leaving", The New York Times, June 19, 2010

⁶² LONDON — As athletes from around the world convene in London, Africa watchers are looking at competitors from the small coastal nation of Eritrea -- not for their skills, but because Eritrean athletes have been defecting in droves from the increasingly restrictive nation. Dozens of athletes have defected in the last decade due to what critics say is to escape an authoritarian regime." -- <http://www.voanews.com/content/africa-watchers-expect-eritrean-athletes-to-defect-during-olympics/1447020.html>

⁶³ "In the cramped living room of their bleak apartment, four athletic young men confront a common immigrant dilemma. You leave your country, where things were bad but you were somebody. You land in an America you know only from the selective gauzy tales of those who came before you, or from the reflexive optimism of immigration officials, or from the giddy din of "American Idol." No place could live up to that rosy blur. Here, you are just another newcomer with no English, and you need a job. Journalists become janitors. Doctors become dishwashers. Professors become parking attendants. Now the best chance to be somebody lies with your children, or their children. So far, these men don't. "We are famous in our country," says Filmon Mehari, speaking through a translator. He and his friends — Samuel Hagos, Henok Golom, and Aron Berhane — were among the best soccer players in Eritrea, where the sport is sacred. They won championships for the storied Red Sea Football Club, wore blue for the national team in African tournaments. The men are beyond grateful to be here. "In America, I can have the freedom to be what I want to be," Mehari says. They have found a store that sells injera, the bread that is a staple back home. They are taking English classes. They are getting used to things. "This is a women's country, I think," Mehari says. "They have all the same rights." "I have heard people die and give their money to dogs," says Golom, whose English is better than the others'. "In Africa, the dogs protect you, but in America, you protect the dog." In addition to these minor adjustments, there is one major one: They are not playing soccer. "When I come to this country, I thought, 'I am going to be a professional player,'" Golom says. They had been led to think that latching on to a team would be easy. They practiced all the time so they would be ready. They are in their prime playing years. Where they are is at a crossroads faced by countless refugees before them. Their meager state assistance ends in six months. Caseworkers at Catholic Charities are gently urging them to temper their expectations, to take any jobs they can find. In Eritrea, Hagos was trained as a carpenter, Mehari as a mechanic, and Golom as an accountant, a profession for which Berhane has also studied. But because of their limited English, these professions are beyond their reach right now. If they got jobs, they'd most likely be menial."-- http://articles.boston.com/2012-07-29/metro/32902641_1_soccer-players-english-classes-isaia-fewerki

⁶⁴ **Where Soccer Has Been a One-Way Ticket Out** "The team, known as the Red Sea Boys and ranked 190th by FIFA, will face Rwanda on Tuesday in the second leg of their 2014 World Cup preliminary qualifier. If Eritrea wins, it will advance to the second round, a group stage. But the most important number after the match may not be how many goals Eritrea scores, but how many of its players are on the plane back home."-- **JAMES MONTAGUE, NY Times, November 14, 2011**

⁶⁵ "The Eritrea national soccer team might have been knocked out of 2014 World Cup qualification after its 3-1 defeat to Rwanda in Kigali on Tuesday, but the team's management scored a small victory of sorts. All 18 players on the squad boarded the team bus bound for Kigali airport Wednesday morning and all 18 were on the flight home, a rare feat in recent years. .. The Eritrean National Cycling Federation also pulled out of Sunday's Tour of Rwanda. Eritrea was crowned continental champions last week, and its leading cyclist, Daniel Teklehaimanot, won the Tour of Rwanda in 2010. No reason was given for the withdrawal."-- **JAMES MONTAGUE, NY Times, November 17, 2011**

⁶⁶ Edward Gnehm, Madeline Albright's Deputy at the UN: "He would not do what we wanted him to do as quickly as we wanted him to do it."--Boutros Boutros Ghali, *Unvanquished*, p. 291

⁶⁷ " Boutros-Ghali was a good Secretary-general but too independent."--*Unvanquished*, p. 290

⁶⁸ "No country is exempt from U.S. intervention, no matter how unimportant. In fact, it's the weakest, poorest countries that often arouse the greatest hysteria. ... The weaker and poorer a country is, the more dangerous it is as an example. If a tiny, poor country ... can succeed in bringing about a better life for its people, some other place that has more resources will ask, 'why not us?'" — Noam Chomsky

⁶⁹ We are very concerned by credible reports that Eritrea has delivered large quantities of weapons and munitions to self-proclaimed Somalia President Hussein Aideed for the use of a violent faction of the Oromo Liberation Front. The

terrorist organization Al-Ittihad may also be an indirect recipient of these arms. Ethiopia also is shipping arms to factions in Somalia. The recent upsurge of violence in Somalia is, in part, related to these new developments

⁷⁰ “Why are Eritreans so bad at saying ‘thank you’? I once asked an ex-Fighter friend. I was feeling slightly irritated at receiving the classic Eritrean reaction to a gift chosen with some care: an expressionless grunt, followed by the quick concealment of the unopened present, never to be mentioned again. ‘I bet they feel it is below their dignity.’ My friend launched into a long explanation as to how, in rural communities, a peasant was expected automatically to share anything he received with the village. This democratic practice had been maintained at the Front, he said, so gifts had little meaning. In any case, showing emotion—whether happiness or grief – was regarded as a sign of weakness, simply not done. Even saying ‘please’ seemed demeaning, a form of begging. The explanation continued, various theories were explored, until finally my friend paused and added, almost as an afterthought, ‘Anyway, there’s a feeling that we fought for 30 years and no one helped us, so why should we thank anyone? We don’t owe thanks to anyone.’” (p. 18.) – Michela Wrong, I didn’t do it for you! P. 18

“Travellers who could not afford a protocol developed their own survival techniques. My own was to keep a layer of dirty clothes at the top of my luggage, discouraging further exploration; to travel with the smallest of bags and always keep \$20 notes ready folded in my pocket, to be smoothly pressed into a palm during the simulated friendly handshake that closed the ordeal. Getting the timing of the payout right was crucial. Volunteer the first bribe—intended to cover all officialdom in your ambit—too early and the friendly official who had earlier promised to arrange everything would suddenly disappear, to be replaced by a fresh set of uniforms, all claiming to deserve a piece of the action. Best was after you had entered the taxi and the driver had his foot on the accelerator, but before one of the soldiers circling like sharks in the parking lot noticed money was changing hands. It wasn’t always easy.” – Michela Wrong, In the Footsteps of Mr. Kurtz, p. 163

⁷¹ “During their lessons in the trenches, EPLF ideologues conjured up a vision of Free Eritrea, a prosperous land in which farmers tilled fertile field, fishermen trawled teeming waters and industrialists tapped long-neglected deposits of gold, potash—even, perhaps, oil. If Eritrea was barren and denuded, they taught their classes, it was only because its forests had been systematically stripped by first Italian developers and then the marauding Ethiopian army. Independent Eritrea would blossom anew. Saplings would be planted, rivers dammed, terraces built. Gazing across what resembled the surface of an asteroid, the Fighters dreamt, like the dying Falstaff, of lush pastures and green bowers, where knobbly trees of uncertain age cast their cool shade. It was a landscape, they came to believe, that had been stolen from them—just like everything else.

“That glowing dream of paradise is still captured today in the most everyday of items, all the more poignant for their functional banality. Walk into any Eritrean roadside restaurant, where Christmas tinsel serves as year-round decoration, and you will find yourself sitting at a table decorated with grape clusters and shiny red apples, tumbling alpine torrents and dewy lawns. Perhaps these made-in-Taiwan wax tablecloths are simply the cheapest things on the market. But, like the glossy calendars on the walls, like the murals lovingly painted on the walls of Eritrea’s coffee bars—all green glades, quiet pools and rolling meadows—they express Eritrea’s vision of Heaven, its Elysian Fields. I only registered the Utopian quality of that vision one day in a library in Rome. Leafing through some old Italian encyclopedias, I came across photographs of late 19th-century Eritrea, taken before the saw mills and napalm had done their worst. The black and white photographs certainly showed thicker tree cover than I was used to seeing. But this was nothing like the green haven lovingly described by my Eritrean friends. Even before colonial depredations, before the Ethiopian army had got to work, much of the country, it was clear had already been a dry scrubland of punishing harshness. The realization comes as a shock to me. How much more of a shock would it prove for the thousands of Fighters who risked their lives fighting for a land of lost content, a country that had, it seemed, existed largely in their imaginations?” (p.308-310)

⁷² Kevin Turner Interview with Gospel.com

⁷³ Although Eritreans tend to form tight-knit communities abroad, there are deep internal divides that reflect the overall nature of the country’s political landscape. While many ex-fighters believe Eritrea to be a shining example of heroism and accomplishment, just as many recognize that the country’s growth has been stunted by ill-conceived Eritrean government (GSE) policies. Political exiles have either lost credibility by being associated with Ethiopia or have faded into the background. Refugees wish to flee indefinite national service or GSE persecution, but are often unwilling to speak out against the GSE. The youth are the most vocal group. They dominate discussions on social media networking sites, they build websites, establish magazines, and form student groups at universities. While many diaspora youth see themselves as American, British, German, Australian, and so forth, they also don an “ultra Eritrean” persona when necessary. Diaspora youth are very protective of Eritrea and, while they are only in Eritrea for a few weeks at a time, will vehemently defend the country against criticism. As this is the case, it is diaspora youth that are the best hope for outreach efforts geared towards promoting dialogue on Eritrean politics and society. Whether for or against the GSE, diaspora youth across the board are ready to speak their minds and should be a top priority when funding NGOs and programs focused on engaging the diaspora. ...Post recommends three ways for NGOs applying for DRL or other USG funds to successfully engage the diaspora and encourage critical analysis of the GSE: - Focus on non-

political groups. Direct engagement with Eritrean opposition groups, such as the EDA, will likely be dismissed by moderate diaspora Eritreans as an attempt to overthrow a peaceful government. Working with non-political groups, such as Eritrean student associations, will provide credibility and will not immediately be dismissed as having a political motive. - Let Eritreans lead the discussion. A panel discussion on religious freedom in Eritrea should be led by Eritreans and not by outside analysts. While it is difficult to find Eritreans willing to talk about these issues, it is well worth the search. A discussion devoid of Eritreans will, again, be dismissed by the diaspora. - Give the youth an alternate voice. As of now, the YPFDJ is the primary outlet for young Eritreans in the diaspora to express pride in their culture. Currently, there is no non-EDA aligned counter to the YPFDJ. Encouraging young Eritreans to create their own group and providing them opportunities to promote Eritrean culture and dialogue will ultimately increase the space for discussion." -- **Mon, 14 Dec 2009**

⁷⁴ President Isaias Afwerki, TIME, March 30, 1998.

⁷⁵ *"We Eritreans do not expect anyone to die for us. Deep in our heart we know this: when it comes to defending our Eritrea, we know, it's just ourselves. No one will do it for us, nor do we expect it. In the end, it's just ourselves. And one more thing: when it's all said and done, and when the dust settles, victory is ours. It has always been that way. Some things never change."*--Just Ourselves, May 15, 2000

⁷⁶ አስገዳም ወልደሚካኤል ካሴት ቁ. 7

⁷⁷ *"The world and especially the US might as well accept the reality of Eritrea. It has to be said for the umpteenth time that Eritrea is not just a place; it's one big heart that embodies the indestructible spirit of a brave people. Surely Eritreans are accustomed to being betrayed but, as is often the case, they always come through, stronger and more determined than ever to make sure that Eritrea lives. For an Eritrean the country is more than a piece of land: it's a sacred trust that must be passed from one generation to the next, whole and indivisible."* -- Tekie Fessehazion, **"In Defiance, Eritrea was Born; In Defiance, it Will Live Forever,"** May 29, 2000.